

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

x. A

S. O. U.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1944:8
JUSTITIEDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

ANGÅENDE

REVISION AV RIKSDAGENS
ARBETSFORMER

AVGIVET AV

inom justitiedepartementet den 22 december 1943

tillkallade sakkunniga

S T O C K H O L M

1 9 4 4

Statens offentliga utredningar 1944

Kronologisk förteckning

1. Jordbruksbefolkningens levnadskostnader. Av E. Lindahl och L. Lemne. Marcus. 71 s. Jo.
2. Betänkande med förslag angående långtjänstunderbefäl m. m. Beckman. 91 s. Fö.
3. Betänkande angående nykterhetstillståndet under krigsåren. Marcus. 336 s. Fl.
4. Promemoria med förslag till lag med bestämmelser om allmänna behörighetsvillkor för vissa kommunala uppdrag m. m. Haggström, 66 s. S.
5. Betänkande med förslag till civilförsvarslag m. Beckman. 262 s. S.
6. Betänkande med förslag till byordningar och instruktioner för ordningsmännen i lappbyar m. m. Beckman. 85 s. Jo.
7. Utredningar angående ekonomisk efterkrigsring. 1. Marcus. 215 s. Fl.
8. Betänkande med förslag angående revision av dagens arbetsformer. Norstedt. 114 s. Ju.

Ann. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsbokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, J. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1944: 8
JUSTITIEDEPARTEMENTET

BETÄNKANDE MED FÖRSLAG

ANGÅENDE

REVISION AV RIKSDAGENS
ARBETSFORMER

AVGIVET AV

inom justitiedepartementet den 22 december 1943

tillkallade sakkunniga

STOCKHOLM 1944

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

440994

REVISED EDITION OF THE

BRITISH MEDICAL ASSOCIATION

REVISION OF THE

BRITISH MEDICAL ASSOCIATION

BRITISH MEDICAL ASSOCIATION

BRITISH MEDICAL ASSOCIATION

BRITISH MEDICAL ASSOCIATION

BRITISH MEDICAL ASSOCIATION

BRITISH MEDICAL ASSOCIATION

Till Herr Statsrådet och chefen för justitiedepartementet.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1943 tillkallade chefen för justitiedepartementet den 22 december samma år generaldirektören K. A. W. Björck, tillika ordförande, ledamöterna av riksdagens första kammare A. J. Bärg, professorn N. Herlitz och professorn Å. E. V. Holmbäck, ledamöterna av riksdagens andra kammare ombudsmannen S. O. M. Andersson, kyrkoherden H. M. Hallén, hemmansägaren J. M. Skoglund och lantbrukaren G. Hj. Svensson samt professorn A. K. A. Brusewitz att såsom sakkunniga inom departementet verkställa utredning angående revision av riksdagens arbetsformer.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande har chefen för justitiedepartementet förordnat den 31 december 1943 statskommissarien R. E. Norberg och den 7 januari 1944 fil. kand. N. B. E. Andrén att vara sekreterare respektive biträdande sekreterare i utredningen.

Efter konstituerande sammanträde den 3 januari 1944 hava de sakkunniga under tiden den 12 januari—den 20 mars 1944 hållit tillhoppa trettio sammanträden.

Överläggningar hava i vissa frågor berörande riksdagens interna arbetsförhållanden ägt rum *dels* med kamrarnas herrar talmän, f. d. landshövdingen J. Nilsson och ombudsmannen A. V. Sävström jämte kamrarnas sekreterare, kanslirådet G. H. Berggren och kammarrättsrådet S. Norrman, *dels* med statsutskottets ordförande, förutvarande statsrådet J. B. Johansson och ordföranden i statsutskottets tredje avdelning, riksgäldsfullmäktigen E. G. E. Eriksson, *dels* med ordförandena i lag- och jordbruksutskotten, hovrättspresidenten K. J. D. Schlyter, folkskolläraren D. R. Norman och hemmansägaren O. L. Tjällgren, *dels ock* med ordförandena i kamrarnas partigrupper förutvarande statsrådet J. B. Johansson, förste vice talmannen i första kammaren, lantbrukaren C. P. V. Gränebo, andre vice talmannen i första kammaren, redaktören O. H. Åkerberg, andre vice talmannen i andra kammaren, lantbrukaren O. L. Carlström och generaldirektören A. S. E. Larsson.

Slutligen hava i fråga om de tekniska förutsättningarna för en omläggning av riksdagens sessionstid överläggningar ägt rum med statssekreteraren i finansdepartementet D. Hj. A. C. Hammarskjöld, generaldirektören och chefen för skolöverstyrelsen O. S. Holmdahl samt t. f. generaldirektören och chefen för riksräkenskapsverket P. S. Runemark.

Sedan de sakkunnigas utredning numera slutförts få de sakkunniga härmed till Herr Statsrådet vördsamt överlämna betänkande med förslag till de ändringar i grundlag, författningar och andra föreskrifter, till vilka utredningen givit anledning.

Av vissa ledamöter avgivna särskilda yttranden äro bifogade.

Stockholm den 20 mars 1944.

WILHELM BJÖRCK.

A. J. BÄRG.

NILS HERLITZ.

ÅKE HOLMBÄCK.

SVEN ANDERSSON.

HARALD HALLÉN.

MARTIN SKOGLUND.

HJALMAR SVENSSON.

AXEL BRUSEWITZ.

E. Norberg.

I. Historisk återblick.

De olika kommittéer, som tidigare haft att överväga erforderliga åtgärder för rationalisering av riksdagens arbetsformer och beredande av lättnad i riksdagsarbetet, framförallt 1930 års kommitté, hava i sina betänkanden framlagt utförliga redogörelser för de reformförslag, som framkommit, och de ändringar i grundlagar och författningar, till vilka dessa förslag lett. Under hänvisning till sålunda förefintlig historik hava de sakkunniga icke funnit erforderligt att lämna mer än en summarisk översikt av hittillsvarande utveckling av riksdagens arbetsformer. I den mån förståelsen av de aktuella problemen på detta område ansetts kräva en närmare anknytning till tidigare överväganden, komma dessa att redovisas i samband med de sakkunnigas behandling av de olika frågorna.

Redan få år efter antagandet av 1866 års riksdagsordning framkommo önskemål om sådana ändringar i denna, som skulle innebära en reformering på vissa punkter av riksdagens arbetsformer. De framförda förslagen gällde dels och främst avskaffande eller förändring av de tillfälliga utskotten (första gången 1869), dels ökning av de ständiga utskottens antal (första gången 1880). Förslag, som vunno starka sympatier inom riksdagen, framfördes också om att riksdagen under vissa förutsättningar skulle få rätt att uppskjuta ett ärendes behandling till följande riksdag (första gången 1873) och om att motionstiden skulle inskränkas (första gången 1874).

Någon grundlagsändring beträffande riksdagens arbetsformer vidtogs icke förrän 1900, då man för att påskynda början av det effektiva riksdagsarbetet dels ändrade sättet för utfärdande och granskning av riksdagsmännens fullmakter, dels också införde bestämmelser om att riksdagens öppnande skulle ske senast andra söckendagen efter dess början — mot tidigare femte — att utskottsvalen skulle äga rum inom sex dagar från riksdagens öppnande — förut åtta — samt att utskotten skulle sammanträda inom två dagar efter utskottsvalen, mot tidigare fyra.

1907 års kommitté.

Emellertid visade det sig snart, att arbetsansvällningen inom utskotten blev så stor, att nya reformer voro nödvändiga. De viktigaste av de ändringar, som 1909 genomfördes på förslag av den kommitté, som 1907 tillsattes för att föreslå åtgärder för beredande av lättnad i riksdagens arbete, avsågo en omreglering av de ständiga utskotten.

Till jordbruksutskottet, som nu inrättades, överflyttades från statsutskottet

alla jordbruksdepartementsärenden samt från lagutskottet frågor om stiftande, ändring, förklaring eller upphävande av lagar och författningar rörande skogshushållning, om jakt och fiske, vattenrättsförhållanden, skatteköp, avvittringar, skiften och jordstyckningar och därmed sammanhängande ämnen samt om vägar och skjutsväsende.

Till konstitutionsutskottet överfördes från lagutskottet frågor om lagar och författningar rörande statsrådets ansvarighet, medborgarskap, rikets vapen och flagga samt allmänt kyrkomöte ävensom kommunallagarna.

Till bankoutskottet fördes från statsutskottet frågor rörande riksgäldskon-torets tillstånd och förvaltning, indragningsstaten samt pensionsärenden. Från lagutskottet övertogs lagstiftningsfrågor, som berörde riksbanken och övriga banker samt rikets mynt.

Grundlagsändringarna 1909 medförde också en tidsbegränsning av motionsrätten. Tidigare hade sådan varit stadgad blott för motioner, som tillhörde ständigt utskotts behandling, för vilka motionstiden var begränsad till 10 dagar. Från denna bestämmelse hade dock undantagits grundlagsfrågor samt frågor föranledda av någondera kammarens beslut eller av under riksdagen inträffad händelse. Nu infördes bestämmelser, att motion, vilken avsåg ämne, som hörde till tillfälligt utskotts behandling, skulle avlämnas senast 20 dagar från riksdagens öppnande. Motion i anledning av proposition skulle göras senast 15 dagar efter propositionens avlämnande. De olägenheter, som kunde bli följden av motionsrättens inskränkande, sökte man motverka genom att åt de utskott, som saknade initiativrätt, giva en begränsad sådan.

För att lätta arbetet inom de tillfälliga utskotten medgavs dessa 1912 rätt att utse sekreterare, varigenom ledamöterna befriades från uppgiften att själva föredraga utskottets ärenden och uppsätta deras betänkanden.

1916 års kommitté.

1916 tillsattes en ny kommitté med uppgift att föreslå åtgärder för beredande av lättnad i riksdagens arbete. Beträffande utskottsväsendet tillkommo genom de grundlagsändringar, som i anslutning till kommitténs förslag antogs av 1918 års riksdag, endast två reformer. Lagutskottet uppdelades på två utskott, och vissa av de lagstiftningsfrågor, som 1909 förts till jordbruksutskottet, återfördes nu till lagutskott. Därtill vidtogs en ändring i lagen om val till riksdagens utskott, som möjliggjorde val av suppleanter samma dag som val av ordinarie utskottsledamöter ägde rum.

Samtidigt ledde också strävandena att åt riksdagen skapa garantier för att Kungl. Maj:t i tid skulle framlägga sina propositioner till positiva åtgärder. Redan 1913 hade frågan i en debatt förts på tal, varvid man rekommenderat både att en lagstadgad propositionstid på 75 dagar skulle införas och att möjligheter skulle ges att uppskjuta behandlingen av en proposition från en riksdag till en annan. Så långt var emellertid kommittén icke beredd att gå utan inskränkte sig till att ifrågasätta en propositionstid på 60 dagar och införande av en bestämmelse om att propositioner efter den stadgade tidens utgång skulle få avlämnas, blott »om någon under riksdagen inträffad händelse därtill föranleder eller uppskov med framställningen prövas lända ri-

ket till *avsevärt men*» (förslag till ändring av § 54 RO). Inom regeringen väckte dock förslaget om begränsad propositionstid betänkligheter, varför det i propositionen föreslagna dagantalet, 60 dagar, ökades till 70, samtidigt som större frihet inrymdes åt Kungl. Maj:t att överskrida propositionstiden genom att formuleringen »*avsevärt men*» ersattes med enbart »*men*». Grundlagsändringen genomfördes enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Bestämmelserna om motionstid ändrades så, att för avlämnandet av motioner i grundlagsfrågor stadgades en tidsbegränsning av 40 dagar från riksdagens öppnande. Tidsfristen för avlämnande av motioner i anledning av proposition, som avlåtits efter riksdagens öppnande, förkortades från 15 till 10 dagar, dock med rätt för kammare att medgiva ytterligare 10 dagars utsträckning.

Slutligen ändrades tidpunkten för lagtima riksdags början från den 15 till den 10 januari.

Förhållandena utvecklades emellertid under 1920-talet på ett sådant sätt, att konstitutionsutskottet 1928 fann sig föranlåtet hemställa, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning rörande erforderliga ändringar i gällande bestämmelser om utskottens sammansättning och arbetsuppgifter samt i samband därmed rörande de åtgärder i övrigt, som kunde vara ägnade att främja en sund utveckling av riksdagens arbetsformer. Utskottets förslag avslogs av första kammaren. Två år senare bifölls dock ett utredningsyrkande av likartad innebörd i båda kamrarna. En ny kommitté förordnades 1930 för utredningens verkställande.

1930 års kommitté.

1930 års kommitté framlade år 1931 förslag till omfattande förändringar av riksdagens arbetsformer, och dessa upptogs oförändrade i Kungl. Maj:ts proposition nr 105 till 1932 års riksdag. På utskottsorganisationens område föreslogs inrättandet av ett utrikesutskott på sexton medlemmar med uppgift att behandla vissa frågor rörande överenskommelser med främmande makter samt att utföra granskningen av statsrådsprotokollen i utrikes ärenden. Kommitténs förslag tillstyrktes i princip av konstitutionsutskottet, som dock avstyrkte överförandet av utrikesprotokollens granskning till det nya utskottet, men avslogs helt av kamrarna.

Kommittén föreslog vidare, att statsutskottets medlemsantal skulle ökas till trettio och jordbruksutskottets till tjugo; konstitutionsutskottet ville därjämte utöka ledamotsantalet i andra lagutskottet till tjugo. Intet av dessa förslag vann kamrarnas bifall. Förslag om ändringar syftande till begränsning av användningen av tillfälliga utskott avböjdes likaledes. Däremot biträdades förslag om att uppmjuka förbudet att invälja någon, av vilken riksdagen kan fordra redovisningsansvar, i utskott, där redovisning för hans ämbetsåtgärder kan förekomma, därhän, att förutvarande statsråd skulle kunna väljas till ledamot i statsutskottet, dock utan rätt att närvara, då redovisning av egna ämbetsåtgärder förekom till behandling.

Vidare godkändes förslag om grundlagstadgad samverkan mellan de fyra

utskott, som handlägga statsregleringsfrågor, och i de reglementariska föreskrifterna för riksdagen infördes bestämmelse om inrättande av budgetdeputerade. Vissa jämkningar i stats- och bankoutskottens kompetensområden genomfördes likaledes. Bevillningsutskottet redan tidigare genom praxis tillkommande handläggning av kommunalskatte- och nykterhetslagstiftningsfrågor grundlagsfästes. Förslag om att fråga, som enligt riksdagsordningens föreskrifter skulle handläggas av visst ständigt utskott, skulle kunna hänvisas till annat utskott, därest frågan funnes äga nära samband med ämnen, som tillhörde sistberörda utskotts handläggning, bifölls som en åtgärd ägnad att befördra beredningen av närbesläktade eller med varandra förknippade frågor i ett och samma utskott.

Propositionstiden föreslogs av kommittén inskränkt till två månader. Konstitutionsutskottet preciserade av formella och tekniska skäl tiden till 60 dagar, vilket också blev riksdagens beslut. Beträffande motionstiden föreslog kommittén, att denna skulle inskränkas till 10 dagar för samtliga motioner, som ej röra någon kammare enskilt; de särskilda bestämmelserna om längre motionstid beträffande grundlagsfrågor och sådana ämnen, som tillhöra tillfälligt utskotts behandling, skulle däremot avskaffas. Konstitutionsutskottet tillstyrkte förslaget med den ändringen, att motionstiden utsträckes till 15 dagar. Riksdagen beslöt efter skedd sammanjämkning 12 dagars motionstid.

Kommittén hade också framfört förslag om begränsad replikrätt samt om särskilda utskottsreferenter. Det förra förslaget vann konstitutionsutskottets och kamrarnas gillande, medan det senare på utskottets hemställan blev avslaget.

Slutligen genomfördes en grundlagsändring, innebärande att plenum plenum icke skulle vara obligatoriskt i samband med riksdagens avslutande eller upplösning eller vid meddelande från Konungen av beslut i fråga om grundlagsändring.

I enlighet med kommittéförslaget vidtogos också smärre ändringar i de disciplinära föreskrifterna i § 52 riksdagsordningen, ägnade att stärka talmännens ställning. I de reglementariska föreskrifterna infördes bestämmelser om talmännen åvilande skyldighet att tillse, att nödig skyndsamhet och största möjliga planmässighet iakttages vid riksdagsarbetets bedrivande.

1936 återupptogs motionsvägen den 1932 fallna frågan om inrättandet av ett utrikesutskott. Konstitutionsutskottet framlade också förslag härom, vilket denna gång bifölls av kamrarna.

1941 genomfördes vissa ändringar i riksdagens arbetsformer, åsyftande att möjliggöra en snabbare behandling av brådskande ärenden.

1943 års konstitutionsutskott.

1943 års konstitutionsutskott tog frågan om riksdagens arbetsformer i hela dess vidd under förnyad omprövning. I det memorial, nr 16, vari utskottet föreslog riksdagen att hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning av frågan om revision av riksdagens arbetsformer samt om framläggande för riksdagen av de förslag, till vilka utredningen kunde föranleda, förklara-

des, att även efter de reformer, som genomförts, riksdagens arbetsorganisation icke kunde anses tillfredsställande. Tecken härpå hade visat sig redan under åren före krigsutbrottet.

I första rummet riktade utskottet uppmärksamheten på ökningen av sessionstidens längd och framhöll de olägenheter, till vilka denna lett. Som ett tänkbart botemedel ifrågasatte utskottet en uppdelning av riksdagsarbetet i två sessioner. Utskottet var dock icke enhälligt. Fyra reservanter rekommenderade i första hand en prövning av de vägar, på vilka man skulle kunna rationalisera riksdagsarbetet. De avvisade tanken på en höstsession; kunde riksdagens sammanträdestid genom rationalisering icke förkortas, borde i stället dess början flyttas tillbaka, förslagsvis till den 1 december.

Konstitutionsutskottet pekade vidare på den starka ansvällningen av senkomna propositioner och underströk menligheten av den stora omfattningen av ur statsverkspropositionen utbrutna punkter. Samtidigt betonades vikten av att största möjliga antal propositioner redan vid riksdagens början förelades denna. Utskottet höll för sannolikt, att en till 70 dagar utsträckt propositionstid bättre skulle respekteras, men framkastade också tanken på skapandet av garantier, som skulle försvåra ett försenat framläggande av propositioner, och framhöll vikten för ett välplanerat riksdagsarbete av att regeringen vid varje riksdags början framlade en plan över de propositioner, som vore att vänta.

Några mot dessa begränsningar i propositionsfriheten svarande inskränkningar i motionsrätten ville utskottet däremot icke förordna. Med hänsyn till statsverksamhetens växande omfattning fann utskottet tvärtom, att en utsträckning av motionstiden till 15 dagar borde tagas under omprövning.

Utskottet ansåg sig också höra erinra om att det arbetsmaterial, som förelägges riksdagen, skulle kunna minskas genom överlåtande till Kungl. Maj:t av beslutanderätten i vissa ärenden av mindre vikt.

Utskottet höll vidare före, att man i detta sammanhang icke kunde komma förbi frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete i syfte att häri nå större ändamålsenlighet, planmässighet och enhetlighet, och erinrade om att riksdagen 1939 i skrivelse (nr 343) till Konungen hemställt om utredning av denna fråga.

Slutligen framhöll konstitutionsutskottet, att frågan om en utökning av statsutskottet från 24 till 30 medlemmar, i syfte att genom inrättandet av en femte avdelning uppnå större effektivitet i arbetet inom detta riksdagens mest arbetstyngda utskott, borde tagas under övervägande. Utskottet förordade också en utökning av 16-mannautskottens ledamotsantal (utom utrikesutskottets) för att därigenom bereda flera andrakammarledamöter placering i utskott.

Kamrarna biföllo utskottets hemställan, första kammaren dock med utslutande av motiveringen, varefter Kungl. Maj:t den 17 december 1943 beslöt att bemyndiga chefen för justitiedepartementet att tillkalla sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning av frågan om revision av riksdagens arbetsformer.

II. Utgångspunkter och riktlinjer.

Krav på ändringar i skilda avseenden av riksdagens arbetsformer, åsyftande att vinna lättnad och ökad effektivitet i arbetet, hava sedan lång tid gjorts gällande. Såsom redan erinrats, hava under de senaste årtiondena tre olika utredningar haft sig ålagt att avgiva förslag till sådana omläggningar, vilka förslag i viss utsträckning jämväl föranlett ändringar i grundlag, reglementariska föreskrifter, ordningsstadgor och praxis. Åtskilliga av de framställda förslagen hava emellertid icke föranlett någon åtgärd.

Många av de uppslag och synpunkter, som framkommit i konstitutionsutskottets memorial nr 16 till 1943 års riksdag kunna också följas långt tillbaka. I ett väsentligt avseende torde emellertid sagda memorial få anses ha lett in diskussionen på nya banor. Röster hava visserligen redan tidigare höjts för en utsträckning och omläggning av riksdagens sessionstid genom införande av en höstsession, men en samlad och auktoritativ meningsyttring av dylik innebörd har här för första gången kommit till synes. Detta spörsmål har också vid kamrarnas överläggningar kring memorialet stått i förgrunden.

Under dessa omständigheter har det tett sig naturligt att i första hand inrikta den nu anbefallda utredningen på att söka uppnå klarhet kring frågan, huruvida riksdagens arbete numera har nått en sådan omfattning, att väsentliga rubbningar av sessionstiden kunna anses ofrånkomliga. Undersökningen av de olika förhållanden, som härutinnan utöva inverkan, har därför funnits böra bliva grundläggande vid ärendets behandling. De sakkunniga gå i det följande att närmare redogöra för de undersökningar, som enligt vad nu anförts utgjort grundvalen för de sakkunnigas överväganden och ställningstagande.

Vid prövningen av frågan om den erforderliga sessionstidens längd hava olika uppslag dryftats för vinnande av en förbättrad planläggning av riksdagsarbetet och för möjliggörande i utskott och kamrar av en på samma gång snabb och grundlig behandling av föreliggande ärenden. Samtidigt har det varit de sakkunniga angeläget att söka utröna, huruvida jämväl i övrigt åtgärder kunna vidtagas för uppnående av ett gott resultat eller gynnsammare arbetsförhållanden, även om desamma icke kunna sägas omedelbart motiverade ur synpunkten av förenkling och tidsvinst.

Härvid vilja de sakkunniga emellertid betona, att det ur olika synpunkter framstår såsom önskvärt, att resultatet av de sakkunnigas överväganden kunde föreligga vid en sådan tidpunkt, att detsamma kunde bliva föremål för prövning av 1944 års riksdag utan att förskjuta tidpunkten för dess avslutande. Detta enligt de sakkunnigas förmenande mycket betydelsefulla

önskemål har så till vida satt sin prägel på arbetet, att vissa mera svåröverblickbara och tekniskt vanskliga spörsmål, som i sammanhanget inställa sig, måst undanskjutas. Särskilt gäller detta frågan om en radikal omläggning av budgetbehandlingen, aktualiserad genom riksdagens 1939 avlåtna skrivelse. De vittsyftande reformkraven i denna del hava de sakkunniga icke ansett sig hava anledning att upptaga till övervägande. Under dylika omständigheter har det heller icke funnits välbetänkt att nu ingå på tidigare framkomna önskemål beträffande statsutskottets sammansättning och ledamotsantal. Frågan härom har nämligen syntts vara av beskaffenhet att böra komma under omprövning först i samband med att sättet för riksdagens budgetbehandling upptages till bedömande.

Såsom konstitutionsutskottet påvisat, hava riksdagssessionerna i senare tid icke avslutats förrän i början av juni, ofta först fram emot midsommar, någon gång ännu senare. Orsaken till detta förhållande kan knappast sökas enbart eller ens främst i arbetsmaterialets växande omfattning i och för sig. Däremot framstår det som obestridligt, att tidpunkten för propositionernas avgivande har ett avgörande inflytande på längden av sessionen. Jämväl i tidigare utredningar och under meningsutbytet kring desamma har denna synpunkt med större eller mindre styrka betonats. Men olägenheterna av propositionernas försening hava icke tidigare framträtt med sådan skärpa som under de senaste åren, då kris- och krigsläget påtagligen rubbat alla tidigare iakttagna sedvanor. Varje strävan att åvägabringa en bättre ordning måste enligt de sakkunnigas mening förfelas, därest icke en ändring i angivna avseende kan uppnås.

Då de sakkunniga lägga så stor vikt vid tidpunkten för arbetsmaterialets framläggande för riksdagen, sker detta med särskild tanke på den utomordentliga betydelsen av att en ingående planläggning av riksdagens arbete må kunna åvägabringas; för en sådan saknas för närvarande säkra utgångspunkter. Åt en dylik planläggning bör enligt de sakkunnigas bestämda mening ägnas synnerlig uppmärksamhet från begynnelsen av sessionen och successivt under dess fortgång. Även i detta avseende hava hittills obestridliga brister framträtt, vilka allt starkare gjort sig gällande, i den mån arbetsmaterialet ökats och i betydande omfattning kommit riksdagen tillhanda efter den grundlagsstadgade propositionstidens utgång, till stor del under maj och juni månader. De sakkunniga hava av nu antydda skäl funnit åtgärder påkallade i syfte att redan vid sessionens början tillförsäkra riksdagen tillgång till en plan över samtliga de propositioner, som kunna förutses bliva avgivna under sessionen. I och med att omedelbart efter riksdagens öppnande förutsättningar för en överblick av arbetsmaterialet i propositioner och motioner föreligga, sättas utskotten i stånd att närmare planlägga arbetet för hela sessionen.

Garantier böra emellertid skapas även för att planerna successivt genomföras och i erforderlig mån jämkas. I detta avseende har redan 1930 års kommitté föreslagit åtgärder, som, därest de i full utsträckning realiserats, bort kunna erbjuda möjlighet för en bättre ordning än den under senare år

rådande. De sakkunniga åsyfta härvid det förslag till kontinuerligt samråd mellan talmännen och de ständiga utskottens ordförande, som sagda kommitté förordade och som även delvis kommit till stånd. Tvivelsutan kan emellertid ett dylikt samråd erhålla ökad betydelse, därest kontrollen över planernas utförande effektivt organiseras. Detta förutsätter en systematisk redovisning av utskottsarbetets fortgång inför det kollegium av talmännen och utskottens ordförande, som numera består. Därjämte hava de sakkunniga funnit, att utskottsarbetet torde kunna intensifieras i syfte att bereda möjlighet för en jämnare och snabbare expediering till kamrarna av utskottsbehandlade ärenden.

Med hänsyn till vikten av att arbetsmaterialet kommer riksdagen tillhanda inom fastställd tid, hava de sakkunniga velat skapa ökade garantier i sådant avseende och fördenskull förordat grundlagsstadgad rätt för riksdagen att till nästföljande riksdag uppskjuta behandlingen av proposition, som avlämnats efter den fastställda propositionstidens utgång.

Vinnas genom Kungl. Maj:ts åtgöranden förutsättningar för en säker överblick av propositionsmaterialet vid sessionens början och ett slutligt tillhållande av detsamma inom en begränsad tid därefter och förbindes härmed från riksdagens sida en rationell planläggning av utskottens arbete, kan för behovet av en utsträckning av den erforderliga sessionstiden, som skulle nödvändiggöra ett principiellt övergivande av hittills tillämpad ordning, icke hämtas stöd i de nu verkställda undersökningarna. Med hänsyn till den vikt, som sagda problem haft i diskussionen kring riksdagsarbetets former, hava de sakkunniga emellertid, trots den slutsats, som framgått av deras övertåganden, icke velat undandraga sig att tekniskt närmare pröva olika alternativ för en sådan utsträckning.

I anslutning till den allmänna ståndpunkt, vartill överläggningarna lett, hava de sakkunniga slutligen ansett sig böra ifrågasätta en viss omläggning av sättet för riksdagsarvodets utgående.

III. Riksdagsarbetets omfattning och allmänna planläggning.

1. Arbetsbördan i statistisk belysning.

Då man studerar arbetsförhållandena inom den svenska riksdagen under senare decennier, är kanske utvecklingen av sessionstiden i riktning mot allt längre och mera utdragna riksdagar mest iögonenfallande. Vid den nuvarande riksdagsordningens tillkomst räknades med en normal sammanträdestid för lagtima riksdag av omkring fyra månader. Emellertid har, på sätt framgår av konstitutionsutskottets memorial nr 16 till 1943 års riksdag, sedan år 1900 ingen enda riksdag varit färdig med sitt arbete förrän under senare hälften av maj, och alltsedan år 1919 har riksdagsavslutning ej kunnat äga rum förrän tidigast fram i juni månad. De exceptionella förhållandena under nu pågående krig hava därjämte förorsakat en ytterligare förlängning av riksdagstiden.

Närmast till hands ligger att söka förklaringsgrunden till hela denna utvecklingstendens i en av statsverksamhetens utvidgning betingad, fortgående ökning av riksdagens arbetsbörda. Arbetsmaterialets kvantitet skulle med andra ord ha växt i en omfattning, som icke längre gjorde det möjligt för riksdagen att bemästra detsamma inom den för andra förhållanden utmätta tidsramen.

Undersöker man närmare, huru härmed förhåller sig, synes visst siffermässigt belägg för antagandets riktighet kunna erhållas beträffande ett tidigare skede av utvecklingen. Sålunda ökade antalet propositioner under tiden 1897 till 1907 från 68 till 199; år 1913 hade antalet stigit till 303 och år 1918 till 460. Efter förra världskrigets slut sjönk emellertid antalet åter för att sedermera på nytt stiga, dock ej kontinuerligt och heller icke påfallande mycket. Sålunda utgjorde antalet vid vårsessionen år 1943 avlämnade propositioner 327.

Antalet motioner har under de nämnda åren varit: 1897 i första kammaren 48, i andra kammaren 178, 1907 84 respektive 284, 1913 176 respektive 374, 1918 222 respektive 482. 1943 slutligen voro motsvarande siffror 325 och 455.

Självfallet kan riksdagens arbetsbörda icke mätas enbart efter antalet avlämnade propositioner och föreliggande motioner. Statsverksamhetens utveckling avspeglas tydligare, om man jämför siffrorna för riksstatens omslutning. I sådant hänseende kan nämnas, att de statsutgifter, som motsvara den nuvarande driftbudgeten, stigit från 218 miljoner kronor enligt riksstaten för 1913 till 3 949 miljoner kronor enligt riksstat och tilläggsstat för budgetåret 1942/43. Även beträffande dessa siffror må dock den reservationen

göras, att anslagssummornas storlek ingalunda kan sättas i relation till tiden för anslagsbehandlingen i riksdagen.

En annan mätare på riksdagsarbetets omfattning erhålles, om man undersöker sammanträdesfrekvensen i kamrar och utskott och den använda sammanträdestiden, i den mån denna kan av tillgängliga handlingar utläsas. De sakkunniga hava för ändamålet låtit utarbета statistiska sammanställningar, avseende riksdagarna 1932, 1933, 1937, 1938 samt 1942 och 1943.

Innan de sakkunniga gå att redogöra för resultatet av dessa undersökningar, äro vissa bestämda förbehåll på sin plats. Det må sålunda uttryckligen betonas, att siffror rörande sammanträdesfrekvensen icke enbart kunna läggas till grund för ett bedömande av de enskilda riksdagsmännens arbetsbörda utan framförallt äro ägnade att möjliggöra en jämförelse mellan olika riksdagar av riksdagsarbetets relativa storlek. För den enskilde riksdagsmannen är arbetet icke begränsat till den tid han deltagar i utskotts- eller kammarsammanträden, utan därtill bör självfallet läggas den tid, som åtgår för studiet av riksdagshandlingar, deltagande i olika arbetsdelegationer samt i grupp- och partisammanträden, konferenser och överläggningar, förberedandet av motioner, interpellationer och riksdagsanföranden och andra med riksdagsmannauppdraget följande uppgifter. En verklighetstrogen uppskattning av detta arbete kan uppenbarligen icke åstadkommas uteslutande med hjälp av statistik.

Ur de statistiska sammanställningarna, vilka finnas fogade såsom bilagor 1—2 vid detta betänkande, må följande siffror här återgivas:

[Antalet sammanträden i de ständiga utskotten.¹

	1932	1933	1937	1938	1942	1943 vår- sess.	1943 höst- sess.	1943 hela RD
Utrikesutskottet	—	—	10	10	7	6	2	8
> sammansatt utskott	—	—	—	—	—	—	2	2
Konstitutionsutskottet plenum	59	41	42	40	40	39	15	54
> sammansatt utskott	4	—	3	—	—	5	—	5
1 avd.	7	7	12	8	12	7	—	7
2 avd.	7	8	7	10	20	10	—	10
3 avd.	7	9	9	10	16	9	—	9
4 avd.	—	—	—	—	19	10	—	10
Statsutskottet plenum	43	45	43	40	40	41	10	51
> sammansatt utskott	13	—	9	5	14	13	2	15
1 avd.	35	—	33	39	28	42	10	52
2 avd.	46	—	49	43	50	39	3	42
3 avd.	53	—	60	56	41	45	15	60
4 avd.	52	—	57	52	36	29	5	34

¹ I tabellen har för år 1933 inga uppgifter angivits för vissa avdelningssammanträden och för sammanträden i sammansatt utskott, då det primärmaterial, som statistiken över dessa sammanträden bygger på, icke är fullt tillförlitligt. Bevillningsutskottets avdelningssammanträden hava ej alls redovisats, då statistik över dessa icke ger en korrekt bild av utskottets arbetsbörda. Jfr vidare anm. till tabell 1.

	1932	1933	1937	1938	1942	1943 vår- sess.	1943 höst- sess.	1943 hela RD
Bevillningsutskottet plenum	50	50	40	38	31	25	13	38
> sammansatt utskott	11		7	6	—	15	—	15
Bankoutskottet	46	39	37	35	31	30	14	44
> sammansatt utskott	2		3	—	—	—	—	—
1:a lagutskottet plenum	53	48	44	39	41	30	8	38
> sammansatt utskott	16		—	—	5	21	—	21
2:a lagutskottet	39	42	43	47	46	40	3	43
> sammansatt utskott	29		9	5	12	—	—	—
Jordbruksutskottet plenum.....	34	29	20	22	28	28	6	34
> sammansatt utskott	43		7	6	3	—	—	—
1 avd.	19		21	26	15	19	—	19
2 avd.	30		27	30	22	21	—	21
Särskilt utskott	—	32	—	—	77	31	15	46

Av sammanställningen framgår, att antalet sammanträden i de ständiga utskotten i allmänhet icke utvisar någon stegring sedan 1932. Tendensen är snarare den motsatta. Ehuru fullständiga uppgifter om sammanträdenas längd saknas, torde man likväl vara berättigad att med ledning av antals-siffrorna och föreliggande erfarenhet draga den slutsatsen, att arbetet inom utskotten icke kan hava ökat i sådan utsträckning, att riksdagsavslutningen av den anledningen behövt fördröjas. Huruom viss tidsmarginal förefunnits för eventuellt erforderliga ytterligare sammanträden kan utläsas av de i tabell 1 återgivna detaljspecifikationerna, som visa, att antalet sammanträden å lördagar och måndagar under senare år nedgått högst väsentligt. Det torde alltså icke vara i utskottens ökade arbetsbelastning man har att söka orsaken till den successiva utsträckningen av riksdagssessionen.

Beträffande kamrarnas sammanträden föreligga fullständiga uppgifter även i fråga om den använda tiden. En sammanställning av antals- och tidsuppgifter för de av de sakkunniga undersökta riksdagarna följer nedan:

Antal sammanträden och använd sammanträdestid i riksdagens kamrar.

a). Första kammaren.

År	Januari		Februari		Mars		April		Maj		Juni		Juli		Summa	
	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.
1932	16	33	19	33	12	45	18	57	19	88	15	66	—	—	99	322
1933	13	22	19	29	19	52	11	33	17	44	19	61	—	—	98	241
1937	14	15	12	13	13	38	14	40	15	57	10	30	—	—	78	194
1938	13	17	12	10	15	48	10	23	18	60	8	21	—	—	76	179
1942	13	21	12	5	14	35	10	18	13	29	16	73	5	9	83	190
1943 (vår-session)	14	25	12	7	14	36	7	8	13	34	16	64	2	1	78	175

År	Oktober		November		December		Summa höstsess.		Summa hela RD	
	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.
1943 (höst-session) .	6	6	13	9	12	33	31	48	109	223

b). Andra kammaren.

År	Januari		Februari		Mars		April		Maj		Juni		Juli		Summa	
	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.
1932	16	37	19	49	11	52	18	67	19	103	16	75	—	—	99	383
1933	13	31	19	42	19	66	11	43	17	64	19	75	—	—	98	321
1937	14	26	12	16	13	47	14	43	15	70	10	36	—	—	78	238
1938	13	22	12	16	15	53	10	36	18	71	8	28	—	—	76	226
1942	13	20	12	6	14	40	10	25	13	45	16	80	5	9	83	225
1943 (vårsession)	14	28	12	10	14	46	7	13	13	39	16	75	2	1	78	212

År	Oktober		November		December		Summa höstsess.		Summa hela RD	
	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.	ant.	tim.
1943 (höst-session).	6	8	13	7	12	25	31	40	109	252

Också i kamrarna har lördagsarbetet undergått en påtaglig minskning, vilket framgår av följande tabell:

År	Första kammaren				Andra kammaren			
	Sammanträden å lördagar		Därav arbetsplena		Sammanträden å lördagar		Därav arbetsplena	
	antal	tim.	antal	tim.	antal	tim.	antal	tim.
1932	18	108	16	107	18	125	16	153
1933	20	91	18	90	20	126	18	125
1937	17	46	7	42	17	38	7	34
1938	16	36	7	32	16	49	7	44
1942	23	43	5	27	23	51	6	39
1943 vårsession	19	24	3	19	19	21	4	17
höstsession	8	1	—	—	8	1	—	—
Hela riksdagen	27	25	3	19	27	22	4	17

Såväl kammarplenas antal som den sammanlagda tiden för sammanträdena har icke oväsentligt nedgått under senare år, och detta oaktat att de två sista riksdagar utredningen omfattar infallit under en kris- och krigsperiod med starkt ökade statsingripanden på skilda områden. Att den politiska endräkt, som inför lägets allvar erhållit sin manifestation i nuvarande samlingsregering, satt sin särskilda prägel även på riksdagsarbetet är visserligen uppenbart, men den förklarar knappast hela utvecklingen, som tydligt ger vid handen, att, ehuru riksdagarna blivit allt längre, den tid riksdagen använder å ärendena icke ökats.¹

Måhända kan i detta sammanhang vara av ett visst intresse, att antalet kammarsammanträden vid 1903 års riksdag utgjorde 77 i första och 90 i andra kammaren och den använda sammanträdestiden 139 timmar i första och 234 timmar i andra kammaren. Jämför man förhållandena fyrtio år senare hava icke siffrorna undergått någon mera påfallande förskjutning. 1903 års riksdag kunde emellertid avslutas redan den 23 maj, medan 1943 års vårsession pågick till den 5 juli.

Om man alltså av den verkställda statistiska undersökningen är berättigad att draga den slutsatsen, att riksdagsarbetets försening icke är framtvungen av arbetsmaterialets starka tillväxt, finnes tydligen anledning att närmare undersöka, huruvida förseningen är att tillskriva bristfällig planläggning av arbetet eller mindre rationella arbetsformer i övrigt.

2. Arbetsmaterialets framläggande.

De kungl. propositionerna utgöra riksdagens viktigaste arbetsmaterial. För en rationell arbetsplanering är det därför en angelägenhet av grundläggande betydelse, att propositionerna komma riksdagen tillhanda i tid. Emellertid hava såväl tidigare som av de sakkunniga verkställda undersökningar ådagalagt, att under senare år tillämpad ordning lämnat åtskilligt övrigt att önska i detta hänseende. Inga än så radikala åtgärder för att effektivisera och påskynda riksdagens arbete kunna förhindra den allmänna försening av arbetet, som följer av att propositionerna icke avlämnas inom grundlagsstadgad tid.

Visserligen finnes i § 54 RO stadgat, att propositionerna vid lagtima riksdag böra avlämnas inom 60 dagar från dess öppnande och att proposition ej må senare avlåtas med mindre Konungen finner någon under riksdagen inträffad händelse därtill föranleda eller prövar uppskov med framställningen lända riket till men. Emellertid har erfarenheten visat, att den ordinarie propositionstiden numera överskrides i en omfattning, som helt förnycker riksdagsarbetet. Betecknande för den praxis, som under senare år vunnit insteg, är, att den hänvisning till § 54 RO, som tidigare regelmässigt åter-

¹ Anmärkas må, att riksdagens stenografpersonal mellan åren 1932 och 1943 icke undergått någon mot arbetstidens nedgång svarande minskning. I första kammaren har sålunda stenograferingstiden för förste stenograferna nedgått från 107 timmar till 58 timmar; för stenograferna från 46 till 35 timmar. Motsvarande tider äro för förste stenograferna i andra kammaren 96 och 53 timmar, för stenograferna 48 och 30 timmar. (Uppgifterna bygga på siffror, som erhållits från kamrarnas kanslier.)

finnes vid hemställan om avlåtande till riksdagen av proposition efter den stadgade propositionstidens utgång, under åren 1941, 1942 och 1943 helt synes hava utgått.

Konstitutionsutskottet har i sitt memorial 1943: 16 lämnat vissa sifferuppgifter, som äro ägnade att belysa utvecklingen under trettioårsperioden 1913—1943.

Riksdag	Avgivna propositioner		Riksdagen slutade	A n m.
	hela antalet	därav efter ord. prop.-tid.		
1913	303	¹ —	2 juni	¹ Ingen propositionstid stadgad
1923	231	² 6	9 >	² Propositionstid 70 dagar
1928	252	² 7	8 >	
1933	271	² 32	30 >	
1934	278	29	21 >	
1935	252	38	18 >	
1936	269	46	27 >	
1937	320	55	15 >	
1938	324	68	16 >	
³ 1939	313	90	17 >	³ Lagtima
1940	305	134	⁴ 26 >	⁴ Förpuppade 27 juni—30 juli
⁵ 1941	300	131	1 juli	⁵ Vårsession
⁵ 1942	363	177	11 >	
⁵ 1943	327	150	5 >	

Ett påtagligt samband råder mellan tidpunkten för riksdagens avslutande och antalet efter den ordinarie propositionstidens utgång avlämnade propositioner. I syfte att utröna, i vilka särskilda fall Kungl. Maj:t funnit sig föranlåten att avlåta propositioner till riksdagen utan iakttagande av angiven tidsbegränsning, hava de sakkunniga för de sex förut angivna riksdagarna gjort en vid betänkandet såsom bilaga 3 fogad sammanställning av de propositioner, som förelagts riksdagen efter propositionstidens utgång, med angivande av dels ämnet och tidpunkten för avlämnandet, dels tidpunkten för avgivandet av utskottens utlåtanden i anledning av sagda propositioner. Resultatet av undersökningen visar, att även om många propositioner utan tvivel till sitt innehåll kunna sägas uppfylla de förutsättningar, som i § 54 RO uppställts för avgivande av proposition efter propositionstiden — d. v. s. att propositionen skall vara föranledd av någon under riksdagen inträffad händelse eller att uppskov med framställningen skulle lända riket till men — andra åter förefalla ha kunnat antingen genom bättre förberedelsearbete avlämnas tidigare eller ock uppskjutas till nästföljande riksdag. De sakkunniga äro vid avgivande av detta omdöme väl medvetna om de särskilda svårigheter för propositionstidens iakttagande, vilka äro betingade av kris-

och krigsårens speciella förhållanden, liksom de önska betona, att riksdagen själv icke är utan skuld till den konstaterade uppmjukningen av tidigare följd praxis, då den till viss riksdag begärt framläggande av förslag i ämnen, som krävt vidlyftiga och tidsödande undersökningar, vilka gjort ett försenat propositionsavlämnande ofrånkomligt.

I anledning av en vid innevarande års riksdag framställd interpellation, som närmare skall beröras i det följande, har statsministern i sitt svar förklarat, att antalet efter den ordinarie propositionstidens utgång avlämnade propositioner i år torde kunna begränsas till 26. Även om det sålunda för ögonblicket torde vara sörjt för att en annan och strängare ordning kommer att iakttagas, hava de sakkunniga likväl med hänsyn till denna frågas synnerliga vikt för ett rationellt organiserat riksdagsarbete funnit erforderligt att söka skapa garantier för att propositionstiden hädanefter endast i trängande fall må komma att överskridas. I viss anslutning till ett av 1916 års kommitterade i deras betänkande angående åtgärder för beredande av lättnad i riksdagens arbete framfört förslag vilja de sakkunniga därför förorda sådan skärpning av § 54 RO, att — bortsett från vissa förslag, som omedelbart sammanhänga med riksstatens slutliga reglering — propositioner efter den stadgade tidens utgång skola få avlämnas, blott om någon under riksdagen inträffad händelse därtill föranleder eller uppskov med framställningen prövas lända riket till *allvarligt* men. Genom tillägg av epitetet »allvarligt» avse de sakkunniga att understryka, att ett överskridande av propositionstiden endast högst undantagsvis må ifrågakomma.

De sakkunniga hava i detta sammanhang jämväl övervägt den av konstitutionsutskottet väckta frågan, *huruvida icke den ordinarie propositionstiden åter borde utsträckas till 70 dagar* för att göra det lättare för Kungl. Maj:t att medhinna propositionsavlämnandet inom den sålunda angivna tidsgränsen och minska riskerna för ett överskridande. De sakkunniga vilja emellertid erinra, att den 1933 beslutade begränsningen av propositionstiden till 60 dagar motiverats bl. a. under åberopande av att en propositionstid av 70 dagar, särskilt därest propositionsfloden vid eller omedelbart före propositionstidens utgång vore stor, stundom medförde vissa olägenheter till följd av kollision mellan å ena sidan motionstiderna i anledning av propositionerna och å andra sidan riksdagens påskferier. Då sålunda praktiska olägenheter visats vara förenade med den förut tillämpade längre propositionstiden, hava de sakkunniga för sin del icke velat framställa något förslag om förlängning av densamma.

I anledning av det av konstitutionsutskottet berörda sambandet mellan arbetsförhållandena inom riksdagen och inom Kungl. Maj:ts kansli må i detta sammanhang till sist framhållas, att för den händelse svårigheter skulle visa sig uppstå för Kungl. Maj:t att iakttaga den fastställda propositionstiden, skäl torde föreligga att taga hittills tillämpad ordning för propositionsberedningen under omprövning.

3. Propositionsplan.

För en tillfredsställande planläggning av riksdagsarbetet är det emellertid icke tillfyllest, att propositionerna komma riksdagen till handa i behörig tid. Konstitutionsutskottet har i sitt memorial 1943: 16 även framfört önskemålet om att regeringen vid riksdagens början förelägger denna en plan över de propositioner, som äro att vänta under riksdagen. En sådan översikt skulle, framhåller utskottet, i första hand få betydelse för riksdagen själv och för dess utskott samt underlätta riksdagsarbetets organisation. Därigenom skulle emellertid också erhållas en garanti för att regeringsledamöterna bättre än vad hittills varit fallet planlade arbetet beträffande de ärenden, som de hade för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att framlägga för riksdagen. Vid årets riksdag har samma spörsmål upptagits i två likalydande, av herr Herlitz i första kammaren och herr Hallén i andra kammaren framställda interpellationer, innehållande en fråga till statsministern, om denne vore i tillfälle att med det snaraste lämna en redogörelse för de propositioner, som vore att vänta under riksdagen. Statsministern förklarade i sitt den 17 januari 1944 avgivna interpellationssvar, att han gärna ville medverka till den nya ordningens införande och lämnade samtidigt en kombinerad muntlig och skriftlig rapport beträffande de propositioner, som voro avsedda att framläggas för riksdagen.

De upprättade förteckningarna överlämnades till kamrarnas talmän för att genom dem på lämpligt sätt göras tillgängliga för riksdagens utskott och de enskilda ledamöter, som önskade taga del av desamma. Förteckningarna bringades sålunda ej till offentlig kännedom och intogos heller icke i riksdagstrycket.

Även de sakkunniga dela konstitutionsutskottets och interpellanternas uppfattning rörande betydelsen av att riksdagen vid sessionens början erhåller en i möjligaste mån fullständig propositionsplan att tjäna som underlag för arbetsplaneringen inom riksdagen. De sakkunniga hålla emellertid före, att denna plan bör givas formen av en Kungl. Maj:ts skrivelse med förteckning över de propositioner, om vilkas avlåtande statsrådets ledamöter förklarar sig ämna hemställa, och den ungefärliga tidpunkten för deras avgivande. Skrivelsen bör i vanlig ordning ingå i riksdagstrycket.

Med hjälp av en dylik plan skulle riksdagen erhålla en överblick över propositionsmaterialet, vilken blir av värde icke minst för arbetsplaneringen inom utskotten. Vidare torde av planen kunna utläsas, vilka ärenden som kunna tänkas påkalla behandling i särskilt eller sammansatt utskott. Även för regeringens arbete torde planen icke bliva utan betydelse, i det att den kan förväntas bliva en sporre för vederbörande departement att iakttaga de utfästa tiderna för propositionernas avlämnande, samtidigt som planen torde för statsministern underlätta överblickandet av det förberedande propositionsarbetets fortgång inom olika departement. Såvitt de sakkunniga förmå bedöma torde heller icke några större praktiska svårigheter eller egentliga olägenheter behöva uppstå för regeringen att utarbeta och samtidigt med

statsverkspropositionen framlägga en i möjligaste mån fullständig propositionsplan. I betraktande härav och med hänsyn till frågans praktiska vikt och principiella betydelse hava de sakkunniga funnit sig böra föreslå den nya ordningens grundlagsfästande genom intagande i § 34 RO av bestämmelse rörande framläggande för riksdagen samtidigt med statsverkspropositionen av en förteckning över de ytterligare förslag och framställningar, om vilkas avlåtande statsrådets ledamöter ämna hemställa, med uppgift om den tidpunkt, då de antagas bliva avlämnade.

Självfallet kunna under riksdagen händelser inträffa, som föranleda vissa rubbningar i den ursprungliga planen. Det synes därför önskligt, att regeringen längre fram, då förhållandena kunna bättre överblickas, på lämpligt sätt håller riksdagen underrättad om de ändringar, som må vara att emotse i den tidigare planen.

4. Talmanskonferensen som arbetsledande organ.

Riksdagsarbetets rationella bedrivande förutsätter icke blott tillgång till en propositionsplan, som möjliggör en tillfredsställande arbetsplanering, utan även förefintligheten av ett organ, som har överblick över hela arbetsmaterialet, utövar en koordinerande ledning samt följer arbetets gång i olika instanser och vid behov ingriper i tillrättaläggande syfte.

En viss ledning av riksdagsarbetet utövar talmanskonferensen, dock utan att äga några beslutande befogenheter. Enligt § 3 reglementariska föreskrifter för riksdagen skola talmännen tillse, att nödig skyndsamhet och största möjliga planmässighet iakttages vid riksdagsarbetets bedrivande. Talmännen och vice talmännen, jämte fyra av vardera kammaren för hela riksdagen utsedda ledamöter, böra så ofta någon av talmännen det anser nödigt, på kallelse av talmännen sammanträda för att rådpläga om vad i avseende å ärendenas behandling i utskott och kamrar må vara att iakttaga för vinnande av nämnda syfte. Vid dessa sammanträden böra kamrarnas sekreterare vara tillstädes. Utskottens ordförande skola ock, så ofta det finnes påkallat, delta i nämnda sammanträden. Anses nödigt att inhämta upplysningar av de ledamöter, vilka hava inseende över riksdagens kansli, böra även de, efter kallelse, tillstädeskomma.

Sin nuvarande lydelse erhöll paragrafen på förslag av 1930 års kommitté för utredning av frågan om riksdagens arbetsformer. Kommittén hade funnit, att vissa anordningar borde vidtagas för ernående av en rationellare arbetsfördelning i allmänhet och för att befrämja en jämnare tillströmning av arbetsmaterialet från utskotten till kamrarna och en bättre avvägning än tidigare av arbetsbördan mellan olika plena. I nu angivet syfte föreslog kommittén i första hand, att talmännen skulle kalla utskottens ordförande till *regelbundet återkommande överläggningar angående riksdagsarbetet* (utskottsordförandekonferens). Genom dessa överläggningar skulle talmännen kunna förskaffa sig information angående arbetets fortskridande inom de olika utskotten och alltså på förhand göra sig underrättade om de tider, då utskotts-

utlåtanden i skilda frågor väntades inkomma på kamrarnas bord. Därest i kamrarnas kanslier på grund av upplysningar vid nämnda överläggningar fördes systematiska anteckningar rörande ärendenas läge i utskotten, kunde talmännen vinna en tämligen fullständig översikt över utskottsarbetets successiva fortgång. Den indirekta information och översikt rörande utskottsarbetet, som genom omförmälda konferenser skulle möjliggöras, skulle giva talmännen nödiga utgångspunkter för att i samråd med utskottsordförandena tillräcklig tid i förväg planlägga kamrarnas arbete och för att utöva den inverkan på utskottsarbetets bedrivande, som måste anses önskvärd för en någorlunda jämn fördelning av kamrarnas arbetsbörda på skilda arbetsplaner. Den regelbundna konfrontation mellan talmännen och utskottens ordförande samt mellan dessa senare inbördes, som genom ifrågavarande överläggningar skulle ernås, skulle efter kommitténs förmenande överhuvud taget komma att bidra till ökad rationalisering av arbetet och till förbättrande av den dittills bristfälliga samverkan mellan de olika utskotten vid avlämnandet av arbetsmaterial till kamrarna.

De strävanden, för vilka kommittén sålunda gjorde sig till tolk och som erhöilo sitt författningsmässiga uttryck i den förut återgivna lydelsen av § 3 i de reglementariska föreskrifterna, hava emellertid knappast lett till mera påtagliga resultat med avseende å riksdagsarbetets bedrivande. Talmanskonferensen har nämligen under de år som följt hållit allenast ett fåtal sammanträden, vilket framgår av efterföljande, av riksdagens kansli meddelade uppgifter.

År	Antal sammanträden
1932	7 (²⁶ / ₁ , ²⁷ / ₂ , ¹⁶ / ₄ , ²³ / ₄ , ²⁵ / ₅ , ⁴ / ₆ , ⁸ / ₆)
1933	5 (²⁵ / ₁ , ²⁸ / ₁ , ⁴ / ₃ , ¹¹ / ₃ , ⁹ / ₅)
1934	5 (³¹ / ₁ , ¹ / ₃ , ¹⁹ / ₃ , ²¹ / ₄ , ¹¹ / ₅)
1935	5 (¹³ / ₃ , ⁶ / ₄ , ³⁰ / ₄ , ⁷ / ₅ , ¹⁸ / ₅)
1936	3 (²⁵ / ₂ , ⁶ / ₃ , ⁵ / ₅)
1937	3 (¹² / ₂ , ¹² / ₃ , ²⁷ / ₄)
1938	4 (⁹ / ₂ , ²³ / ₃ , ¹⁴ / ₅ , ²⁴ / ₅)
1939 lagtima	3 (¹¹ / ₂ , ⁵ / ₅ , ¹² / ₅)
1940 »	3 (⁷ / ₃ , ²⁴ / ₅ , ¹⁸ / ₆)
1941 vårsession	2 (⁶ / ₃ , ¹⁰ / ₆)
1942 »	3 (¹² / ₃ , ⁵ / ₆ , ⁹ / ₇)
1943 »	3 (³⁰ / ₃ , ¹³ / ₅ , ²⁸ / ₅)

Enligt de sakkunnigas uppfattning råder dock knappast något tvivel om att 1930 års kommitté pekat på en fråga av största betydelse för en rationell organisation av riksdagens arbete. Det synes även angeläget, att den föreslagna reformen nu fullföljes och befästes. För detta ändamål hava de sakkunniga funnit sig böra föreslå viss ytterligare komplettering av meromnämnda § 3 i de reglementariska föreskrifterna genom tillägg av en bestämmelse om att talmännen för riksdagsarbetets planläggning skola var fjortonde dag från utskottens ordförande tillhandahållas skriftliga uppgifter angående arbetets fortgång inom utskotten. Uppgifterna kunna därefter lämpligen hållas tillgängliga å kamrarnas kanslier för de riksdagsmän, vilka önska taga

del av desamma. De sakkunniga vilja likaledes framhålla önskvärdheten av att den förstärkta talmanskonferensen, på sätt förutsattes av 1930 års kommitté, sammanträder så ofta som finnes erforderligt för närmare överläggningar angående arbetsplaneringen. Först därigenom kan talmanskonferensen förväntas i full utsträckning komma att fylla de uppgifter, som tillagts densamma.

5. Uppskovsförfarande.

Ett reformförslag, som vid upprepade tillfällen framförts i diskussionen om åtgärder för underlättande av riksdagens arbete, har varit att öppna möjlighet att från en riksdag till en följande uppskjuta behandlingen av vissa ärenden. Förslag om ett uppskovsinstitut av förevarande art har tillstyrkts av konstitutionsutskottet och antagits av första kammaren vid 1873, 1874, 1875 och 1878 års riksdagar.

1907 års kommitté upptog för egen del frågan till ingående behandling. Kommittén fann att en dylik ändring skulle råda bot på de olägenheter, som vore förenade med att under de sista veckorna av en riksdag en sådan mängd ärenden hopades på kamrarnas bord, att tiden knappast räckte till för deras behandling, ett förhållande som särskilt inverkade menligt på avgörandet av de stora och viktiga frågorna, vilka under trycket av den rådande allmänna brådskan icke kunde av riksdagen prövas med den omsorg de förtjänade. Kommittén fann emellertid olägenheterna med den ifrågasatta uppskovsrätten överväga fördelarna. Kommittén menade, i anslutning till vad konstitutionsutskottet år 1884 i ett avstyrkande utlåtande i ämnet anfört, att förhandlingar om uppskov med ett ärende, vilka kanske slutligen bleve resultatlösa, skulle inkräkta mycket på den tidsvinst, som man väntade uppnå genom uppskovet, samt att riksdagsmännens intresse för och arbete på en fråga kunde väntas bliva minskat på grund av tanken, att frågan måhända bleve uppskjuten och att det vore bättre att i stället ägna intresse åt andra frågor. Vidare framhöll kommittén att, då en fråga icke borde få uppskjutas till en riksdag efter nyval till andra kammaren, den sista riksdagen i en valperiod skulle kunna bliva särskilt betungad. Genom regeringsskiftet kunde vidare inträffa, att det statsråd, som medverkat vid framläggande av ett uppskjutet förslag, icke bleve i tillfälle att inför riksdagen försvara detsamma. Av ändringsförslag vid den riksdag, till vilken ett ärende uppskjutits, skulle också kunna föranledas, att ett redan utskottsbehandlat ärende bleve föremål för ny utskottsberedning och omarbetning, varigenom tidsvinsten försvunne. Enligt kommitténs mening kunde det för en viktig frågas lösning vara bättre, att ett omtvistat förslag, mot vilket anmärkningar framställts, genom avslag förfölle för att omarbetas av Kungl. Maj:t och därefter ånyo framläggas för riksdagen.

Även 1916 års kommitté berörde frågan men ansåg sig i likhet med 1907 års kommitté icke böra framlägga något förslag om införande av uppskovsrätt av förevarande art. Den ståndpunkt kommittén sålunda intog föranledes redan av det skälet, att, därest enligt kommitténs förslag särskild propo-

sitionstid infördes, anhopningen av ärenden under senare delen av riksdagen kunde beräknas komma att minska och vinsten av ett uppskovsinstitut alltså bli ännu mindre än vad eljest kunde väntas bli fallet.

1930 års kommitté framhöll, att ett uppskovsinstitut av denna art skulle kunna medföra beaktansvärda fördelar därigenom, att riksdagsmännen i rådande brådska mot slutet av en riksdag skulle kunna slippa taga ställning till omfattande och viktiga förslag, i vilka många icke hunnit fullständigt intränga, medan å andra sidan dessa förslag, om de vid den första riksdagen beretts av vederbörande utskott, kunde vid början av nästkommande riksdag i lugn och ro upptagas till behandling av kamrarna eller, därest utskottsberedningen icke verkställts, av utskotten omedelbart företagas till handläggning. Emellertid mötte otvivelaktigt många praktiska svårigheter och olägenheter för genomförande av en sådan reform. Dessa olägenheter ansåg kommittén vara större än vad fallet var på 1870- och 1880-talen, då starka sympatier för reformen framträdde. Utvecklingen av partiväsendet samt de tätare regeringsväxlingarna förmenades hava i främsta rummet bidragit därtill. Under uttryckande av sin förhoppning, att de förslag i olika hänseenden, som av kommittén framfördes, skulle bidra att minska den starka anhopningen av arbete i slutet av riksdagen och därmed reducera behovet och den praktiska betydelsen av ett uppskovsinstitut, ansåg sig kommittén icke böra förorda dess införande.

Då de sakkunniga trots det negativa resultatet av tidigare överväganden i ämnet funnit sig böra ånyo upptaga spørsmålet om ett uppskovsinstitut till omprövning, är orsaken, att de sakkunniga betraktat problemet från delvis nya synpunkter. Enligt de sakkunnigas mening skulle uppskovsinstitutets främsta uppgift mindre vara att bereda erforderligt rådrum för ställningstagande till omfattande och viktiga förslag, vilka framläggas vid slutet av en riksdag, än att verksamt förebygga att propositioner av icke absolut brådskande natur föreläggas riksdagen efter den ordinarie propositionstidens utgång. Accepterar man de sakkunnigas huvudtes, att förseningen av riksdagsarbetet och de allt mer utdragna sessionstiderna i främsta rummet äro att tillskriva en mindre tillfredsställande ordning med avseende å propositionernas avlämnande, följer därav, att reformsträvandena måste inriktas på skapandet av garantier för bättre efterlevnad av riksdagsordningens föreskrifter härutinnan.

Icke heller de sakkunniga äro främmande för att uppskovsförfarandet kan innebära vissa olägenheter. Utöver de olägenheter, som 1907 års kommitté angivit, har under diskussionen av hithörande frågor inom de sakkunniga berörts eventuella politiska konsekvenser av ett uppskovsinstitut. Sålunda kunde en minoritetsregering tänkas bli utsatt för att en av regeringen såsom angelägen ansedd fråga genom beslut om uppskov stoppades, vilket kunde framtvinga regeringsskifte. Denna invändning torde dock ej vara avgörande. Riksdagen är ju oförhindrad att avslå en proposition i en sådan fråga, varvid samma resultat skulle uppnås som genom ett uppskovsbeslut.

Hittills har i enstaka fall uppskov med ett i proposition framlagt ärende, som icke hunnit behandlas, uppnåtts under formen av avslag. I anledning

av en vid 1908 års riksdag framlagd proposition om kommunala mellanskolor, vilken innebar viktiga förändringar inom undervisningsväsendet, hemställde statsutskottet, att riksdagen icke måtte i vidare mån för det dåvarande bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition än att riksdagen i anledning av densamma beviljade de anslag, som utgått till tidigare gällande organisation. I motiveringen framhölls, att propositionen påkallade en mycket noggrann prövning, särskilt som de framlagda förslagen väsentligen skilde sig från tidigare kommittéförslag i ämnet och ej varit föremål för prövning av någon sakkunnig myndighet. På detta förhållande och den sena tidpunkten för propositionens avlämnande (9 april) grundade utskottet sitt avslagsyrkande.¹

1916 förelade Kungl. Maj:t riksdagen en proposition med förslag till lag om expropriation. Lagutskottet förklarade i sitt utlåtande, att utskottet av det stora antal förslag, som framlagts, i första hand ansett sig böra uppmärksamma dem, som stodo i sammanhang med det då pågående världskriget. »Vid sådant förhållande finner utskottet det icke vara möjligt att under den obestämda, starkt begränsade tid, under vilken riksdagsarbetet ännu må komma att fortgå, medhinna att behandla Kungl. Maj:ts förevarande proposition om ny expropriationslagstiftning jämte i anledning därav inom riksdagen väckta motioner så ingående och omsorgsfullt, som ämnets omfattning och vikt oavvisligen kräver, och ännu mindre lär det kunna påräknas, att detta ämne skall kunna inom kamrarna erhålla den allsidiga och uttömmande behandling, som bör föregå ett avgörande. Utskottet har därför stannat vid den uppfattning, att förevarande kungl. proposition ej kan komma under saklig behandling förrän vid en kommande riksdag, huru önskvärdt det än varit, att ett dylikt uppskov kunnat undvikas.» Utskottet såg sig därför nödgat hemställa, att »då någon särskild utväg för ett ärendes uppskjutande till fortsatt behandling och slutligt avgörande vid en kommande riksdag ej finnes i riksdagsordningen anvisad, den förevarande propositionen ej måtte av riksdagens bifallas».²

Ett tredje fall av uppskjutande i form av avslag hänför sig till 1930 års riksdag. Kungl. Maj:t hade framlagt en proposition med förslag till lag om åtgärder mot vanartigt levnadssätt (vanartslag). Utskottet hemställde, att riksdagen måtte avslå propositionen och anförde som motiv härför, att förevarande proposition »avlämnats till riksdagen den 22 mars, och tiden för väckande av motioner i anledning av densamma utgick den 9 april. På grund härav hade ärendet av utskottet tidigast kunnat upptagas till behandling efter påskferiernas slut den 25 april. Då utskottet av det stora antal ärenden, som under innevarande riksdag överlämnats till behandling av densamma, ansett sig i första hand böra slutföra handläggningen av sådana frågor, vilkas beredning inom utskottet tidigare påbörjats, har utskottet först den 9 maj varit i tillfälle att till behandling upptaga Kungl. Maj:ts förevarande proposition jämte i anledning därav väckta motioner. Med hänsyn till den begränsade tid, under vilken riksdagsarbetet ännu må komma att

¹ Jfr statsutskottet 1908: 146.

² Jfr lagutskottet 1916: 44.

fortgå, har utskottet emellertid funnit det knappast tillrådligt att ingå på en saklig behandling av förevarande ärende. Även om utskottet skulle upp-tagit ärendet till saklig handläggning, lär på grund av de många och stora frågor, som i slutet av innevarande månad äro att förvänta inom kamrarna, hos dem icke kunna påräknas den allsidiga och ingående behandling, som bör föregå ett avgörande av ett så viktigt och omfattande ärende. Vid sådant förhållande torde förevarande proposition ej kunna komma under saklig behandling förr än vid en kommande riksdag.» Det underströks tillika, att avslagsyrkandet föranleddes av att någon särskild utväg för ett ärendes uppskjutande ej finnes i riksdagsordningen anvisad.¹

De anförda exemplen visa, att fall understundom inträffat, då avsaknaden av uppskovsinstitut framstått som en kännbar brist och riksdagen nödgats genom avslag visa ett ärende, som icke hunnit färdigberedas, ifrån sig. I samtliga fall har det rört sig om en proposition, som först under senare delen av sessionstiden förelagts riksdagen. Det torde även, såvitt nu kan bedömas, ha varit till fördel, om avvisandet hade kunnat givas den mjukare formen av ett beslut om ärendets uppskjutande till nästkommande riksdag. Såmedelst undgås, att en ny proposition behöver utarbetas och föreläggas riksdagen.

Ser man närmare på de befarade olägenheterna av ett uppskovsinstitut, förefalla de knappast vara mera framträdande. Vad särskilt angår invändningen, att det genom regeringsskifte kunde inträffa, att det statsråd, som medverkat vid framläggande av ett uppskjutet förslag, icke bleve i tillfälle att inför riksdagen försvara detsamma, må allenast påpekas, att för den händelse en ny regering icke önskar vidhålla en proposition, som föregående års riksdag uppskjutit, möjlighet torde föreligga för Kungl. Maj:t att återkalla propositionen.

De sakkunniga hava för sin del kommit till den uppfattningen, att fördelarna med ett uppskovsinstitut uppväga nackdelarna. Även om uppskovsförfarandet sannolikt icke alltför ofta kommer att behöva tillgripas, lär detsamma redan genom sin tillvaro kunna förutsättas främja propositionsmaterialelets tillhandahållande inom fastställd tid. Rörande den närmare utformningen av ett dylikt institut hava de sakkunniga efter ingående överväganden stannat vid

att uppskov skall få äga rum allenast med propositioner, som avgivits efter den ordinarie propositionstidens slut, samt med motioner, vilka väckts i anledning av dylik proposition eller eljest därmed äga omedelbart samband;

att uppskovsbeslutet skall grundas på ett memorial från vederbörande utskott, som biträdes av riksdagens båda kamrar;

att utskottet före sitt ställningstagande lämpligen bör bereda talmanskonferensen tillfälle att uttala sig i uppskovsfrågan; samt

att uppskovet skall avse tiden till nästkommande lagtima riksdag.

Utformas uppskovsinstitutet enligt ovan angivna principer, torde befarade olägenheter kunna förväntas bliva till sina verkningar effektivt begränsade. Regeringen erhåller samtidigt säkerhet för att varje av Kungl. Maj:t under

¹ Jfr andra lagutskottet 1930: 36.

ordinarie propositionstid framlagd proposition kommer att bliva föremål för sakbehandling av samma års riksdag.

Bestämmelser om uppskovsförfarande hava i förslaget intagits såsom ett tillägg till § 58 RO.

6. Sessionstiden.

Med hänsyn till de olägenheter, som äro förenade med alltför långa riksdagar, vilkas slutskede kommer att utmärkas av starkt forcerat arbete in på försommaren eller högsommaren, hava vid olika tillfällen framförts yrkanden på sessionstidens förläggning till en annan del av året, eventuellt i samband med en uppdelning av arbetet på två sessioner. Såsom inledningsvis berörts har denna tanke erhållit sitt mest auktoritativa och samlade uttryck i konstitutionsutskottets memorial 1943: 16. Konstitutionsutskottet har sålunda funnit sig böra förorda en lösning, som bygger vidare på det system, vilket utan att vara reglerat i grundlag faktiskt kommit att praktiseras under de senaste åren, med en riksdag, som börjat den 10 januari och efter vårsessionens slut samlas till en andra arbetsperiod på hösten. Med en lämplig organisation av riksdagsarbetet borde enligt utskottets mening en vårsession kunna avslutas omkring fyra månader efter riksdagens början, eller i början av maj. Då utskottet ansett sig böra utgå ifrån att riksdagen även framdeles kommer att behöva vara samlad under minst fem och en halv à sex månader årligen, skulle följaktligen en höstsession, som toge sin början i mitten av oktober, kunna vara avslutad i början eller mitten av december månad.

Fyra reservanter inom utskottet hava framfört sina betänkligheter mot en uppdelning av riksdagen på två sessioner, framför allt på den grund, att en sådan uppdelning gjorde en mycket väsentlig utvidgning av den sammanlagda riksdagstiden högst sannolik. Man hade visserligen föreställt sig, att garantier skulle kunna skapas för att vårsessionen bleve avslutad i början av maj. På de anordningar, som i sådant syfte ifrågasatts, kunde man emellertid enligt reservanternas mening ej bygga några säkra förhoppningar. Troligare vore, att, trots höstsessionens införande, arbetet komme att dragas ut ungefär som nu. Gentemot utskottets antagande, att höstsessionen till väsentlig del skulle få att syssla med frågor, som uppskjutits från vårsessionen, invände reservanterna, att det säkert skulle te sig föga praktiskt att på våren färdigställa och framlägga propositioner, som först på hösten komme under behandling. De båda sessionerna komme därför helt visst icke i praktiken att, såsom man föreställt sig, bilda ett sammanhängande helt. Under framhållande av åtskilliga andra praktiska olägenheter, som skulle vidlåda anordningen med en vår- och en höstsession, ville reservanterna för sin del hävda, att frågans lösning i första hand borde åstadkommas genom en målmedveten rationalisering av riksdagsarbetet. Kunde en förkortning av riksdagstidens längd icke ernås därigenom, borde man överväga en tillbakaflyttning av tidpunkten för riksdagens början till den 1 december eller, om så visade sig erforderligt, något tidigare, så att det egentliga riksdagsarbetet skulle

kunna med full kraft sättas i gång redan vid den tid, då riksdagen nu öppnas.

I ett särskilt yttrande har framhållits, att utskottet bort uttala sig väsentligen mera positivt för sådan omläggning av sessionstiden, att riksdagen skulle börja omkring den 1 november samt, såsom konsekvens härav, för en sådan omläggning av budgetåret, att detta skulle taga sin början sex månader senare, d. v. s. omkring den 1 maj.

Konstitutionsutskottet har vid bedömandet av frågan om sessionstidens lämpliga förläggning utgått från antagandet, att den erforderliga längden av sessionstiden även framdeles skulle bliva $5\frac{1}{2}$ à 6 månader. Enligt de sakkunnigas utredning är en så lång sessionstid icke motiverad enbart med hänsyn till arbetsmaterialets tillväxt. Tvärtom ger, såsom förut påvisats, statistiken rörande frekvensen av utskottens och kamrarnas sammanträden samt den använda sammanträdestiden vid handen, att en betydande tidsmarginal står till förfogande för ytterligare intensifiering och koncentrerings av arbetet genom förläggning av ett större antal sammanträden till de nu nästan regelmässigt arbetsfria lördagarna och måndagarna.

De sakkunniga hålla för sin del före, att vid ett genomförande av de reformförslag, som förut i detta kapitel angivits och av vilka de viktigaste avse att skapa garantier för att propositionerna, såsom varande riksdagens förnämsta arbetsmaterial, komma att föreläggas riksdagen inom utsatt tid, riksdagen skall bliva i stånd att utan olämplig forcering fullgöra sitt arbete inom en tidrymd, som normalt icke torde behöva överstiga fem månader. Detta skulle innebära, att riksdagsarbetet kan beräknas vara avslutat under förra hälften av juni. Under sådana förhållanden saknas enligt de sakkunnigas mening anledning att förorda någon uppdelning av sessionstiden i en vår- och en höstsession, allra helst en dylik uppdelning, på sätt reservanterna inom konstitutionsutskottet påvisat, måste förutsättas bliva förenad med betydande olägenheter av skilda slag. De sakkunniga vilja i sådant hänseende framhålla de svårigheter, som skulle uppstå för Kungl. Maj:ts kansli med en höstsession, vilken komme att infalla under den brådaste tiden av departementens förberedelsearbete för propositionerna till nästa års vårsession. Erfarenheten har redan nu visat, att höstriksdagar medföra vanskligheter för den departementala propositionsberedningen. En annan, icke mindre olämplig följd av höstriksdagar är att man även under normala tider sannolikt bleve föranledd att operera med särskilda tilläggsstater. Likaledes skulle en egendomlig situation inträda under ett valår, därest valutgången medförde ett politiskt systemskifte, men riksdagen skulle med oförändrad sammansättning samlas till höstsession efter valet. Svårigheter kunna även uppstå för en nytillträdande regering att i tid framlägga de propositioner, som borde komma under behandling vid höstsessionen. Icke heller bör förglömmas, att höstriksdagens införande hotar att förvandla riksdagen till en praktiskt taget permanent institution och dess ledamöter till en kår av yrkespolitiker. Konstitutionsutskottet har självt berört de betänkliga konsekvenserna av en förlängning av riksdagstiden samt understrukit, att

det ur demokratisk synpunkt vore ett intresse, att man i största omfattning tillförsäkrade folkrepresentationen sådana ombud, som vid sidan av sitt riksdagsarbete genom sina insatser i landets andliga och materiella odling bevarade en personlig kontakt med tidens skiftande problem och arbetsuppgifter. Även de sakkunniga vilja understryka olägenheterna av mer eller mindre permanenta riksdagar och anse sig därför böra bestämt avråda från en omläggning av sessionstiden, som kan befaras verka i sådan riktning.

Återstår då att taga ställning till frågan, huruvida det skulle vara till fördel för ett rationellt ordnat riksdagsarbete eller för riksdagens ledamöter personligen, om riksdagen förlades till en annan del av året. Det har ofta, särskilt från jordbrukarhåll, framhållits som önskvärt med riksdagsavslutning så tidigt som möjligt under våren, ett önskemål, som skulle kunna tillgodoses, om tidpunkten för riksdagens början tillbakaflyttades en eller annan månad. I reservationerna till konstitutionsutskottets memorial har, som nämnts, pekats på den 1 december eller den 1 november såsom eventuellt lämplig tidpunkt.

Ehuru de sakkunniga närmast äro böjda att beteckna talet om den stora betydelsen av riksdagsavslutning redan tidigt på våren som överdrivet och i en från riksdagsbestyr helt befriad höstperiod se ett verksammare medel att för riksdagsmännen underlätta bevarandet av kontakten med hemorten och den privata yrkesverksamheten, hava de likväl icke velat underlåta att söka närmare utreda de tekniska förutsättningarna för en omläggning av sessionstiden enligt något av de sist angivna alternativen. För detta ändamål hava de sakkunniga haft överläggningar med representanter för finansdepartementet, riksräkenskapsverket och skolöverstyrelsen, varvid som resultat av överläggningarna och de sakkunnigas undersökningar i övrigt framkommit följande.

Vad först angår förslaget att låta riksdagen börja den 1 november, kräver detta alternativ, såsom förslagsställaren själv angivit, en omläggning av budgetåret. Vid utarbetandet av statsverkspropositionen är det angeläget att hava tillgång till den av riksräkenskapsverket för sistförflutna räkenskapsår upprättade budgetredovisningen inom sådan tid, att den kan tagas i beaktande vid propositionsberedningen. Härför kräves dock, att budgetåret slutar åtminstone fem månader före riksdagens början. Det har från finansdepartementet understrukits, att med nuvarande budgetår varje förskjutning bakåt av tiden för riksdagssessionens början från den 1 december räknat skulle medföra en kvalitativ försämring av statsverkspropositionen med utbrutna anslagspunkter, efterkorrigeringar och tilläggsstater som nödvändig följd. Detta skulle innebära, att man för framtiden bunde sig för det system med »löpande räkning», som visserligen tillämpats under krigsåren under trycket av då rådande extra-ordinära förhållanden men som står i klar motsättning till det hävdvunna svenska systemet med en såvitt möjligt fullständig finansplan för det kommande budgetåret vid början av riksdagen. Olägenheterna härav ligga i öppen dag.

Då en omläggning av budgetåret skulle få vittutseende konsekvenser,

vilka icke utan tidskrävande undersökning kunna överblickas, och då en ändring av sessionstiden, som förutsätter en sådan omläggning, fördenskull icke torde kunna genomföras förrän tidigast efter beslut av den riksdag, som sammanträder efter nyvalen till andra kammaren år 1948, torde 1 november-alternativet i nu förevarande sammanhang sakna aktuellt intresse.

För 1 december-alternativet äro de tekniska förutsättningarna mindre ogynnsamma. För att statsverkspropositionen skall hinna färdigställas inom sådan tid, att den kan föreläggas riksdagen den 1 december, kräves emellertid tillbakaflyttning av tiden för avgivande i första hand av ämbetsverkens anslagsäskanden samt vidare av myndigheternas räkenskaper för sistförflutna budgetår och den på grundval av dessa upprättade budgetredovisningen med kompletterande tabellverk över myndigheternas specialstater för löner och omkostnader samt slutligen av riksräkenskapsverkets inkomstberäkning för nästkommande budgetår.

Rörande möjligheterna att uppfylla dessa olika krav har av undersökningen framgått, att exempelvis ett större centralt ämbetsverk som skolöverstyrelsen för beräkning av sitt anslagsbehov för ett kommande budgetår behöver äga tillgång till vissa under hand av riksräkenskapsverket lämnade uppgifter rörande utfallet för sistförflutna budgetår beträffande de viktigare anslagen på skolområdet. Dessa uppgifter finnas tillgängliga i medio av augusti, och tidigare kan riksräkenskapsverket med nuvarande ordning för räkenskapernas avgivande icke tillhandahålla dem. Vissa anslagsposter, däribland anslagen till avlöning av icke-ordinarie lärarpersonal, kunde beräknas först sedan uppgifter influtit från de olika skolorna angående förhållandena vid höstterminens början. I avsaknad av aktuella uppgifter skulle man bli nödsakad att grunda sina beräkningar på äldre siffermaterial med de felkällor dessa kunde inrymma. Beträffande skolöverstyrelsens interna arbetsförhållanden har vidare framhållits, att kansliet under juni vore strängt upptaget av göromål, sammanhängande med vårens skolavslutningar m. m. Arbetet med anslagspetita hade man därför brukat uppskjuta till tiden efter midsommar. En tillbakaflyttning av tiden för petitas avgivande skulle även ogynnsamt påverka semesterfördelningen inom ämbetsverket. Skolornas ferietid är nämligen ur arbetsbelastningssynpunkt den bästa för skolöverstyrelsens semestrar. Emellertid har samtidigt av överstyrelsens representant vid överläggningarna med de sakkunniga betonats, att omförmälda svårigheter av skilda slag icke vore större än att de kunde övervinnas, därest statsmakterna skulle, i syfte att möjliggöra en såsom önskvärd befunnen omläggning av riksdagens sessionstid, kräva att ämbetsverkens anslagsäskanden avgivas ett par veckor tidigare än förut. Då skolöverstyrelsens petita till såväl storleksordning som innehåll tillhöra de mest omfattande och i detaljhänseende komplicerade, synes man berättigad antaga, att det avgivna slutömdömet är tillämpligt även på övriga ämbetsverks anslagsäskanden.

Från riksräkenskapsverkets sida har upplysts, att en snabbare budgetredovisning förutsätter, att myndigheterna åläggas inkomma med sina räkenskaper för det förflutna budgetåret tidigare än som i kungörelsen 1937: 756

finnes föreskrivet. Enligt nämnda kungörelse skola årsräkenskaperna vara riksräkenskapsverket till handa under tider, växlande för olika myndigheter mellan den 1 augusti och den 15 september med möjlighet till ytterligare anstånd för vissa angivna myndigheter. Sluttiden bör emellertid överlag tillbakaflyttas till den 15 augusti och i intet fall sättas senare än den 1 september, om såväl budgetredovisningen som tabellverket skola kunna färdigställas till den 1 oktober. I fråga om inkomstberäkningen är att märka, att taxeringsresultatet, som för denna beräkning är av grundläggande betydelse, med den nya taxeringsorganisationen kommer att föreligga senast den 30 september. Några oöverstigliga svårigheter att tillhandahålla inkomstberäkningen redan omkring den 1 november eller fyrtio dagar tidigare än nu torde därför, särskilt efter genomförande av den nu föreslagna ändrade byråindelningen inom riksräkenskapsverket, icke behöva uppstå.

För finansdepartementets del har det ansetts vara möjligt att fullfölja arbetsprogrammet för statsverkspropositionen inom den tänkta tidsmarginalen. Största svårigheten torde bliva att medhinna remissbehandlingen av ämbetsverkens petitaframställningar. Remissbehandlingen måste nämligen vara avslutad senast den 20 oktober för att de i statsverkspropositionen äskade anslagen skola kunna av de olika departementscheferna slutgiltigt angivas någon av de första dagarna i november, vilket är en förutsättning för att statsverkspropositionen, utan att extra-ordinära åtgärder tillgripas, skall hinna bliva färdig till riksdagens öppnande.

Undersökningen visar sålunda, att visserligen teknisk möjlighet torde förefinnas att utan omläggning av budgetåret framflytta tidpunkten för riksdagssessionens början till den 1 december, men att svårigheterna för de i första hand berörda myndigheterna bliva relativt betydande. Helt utan fördelar skulle en omläggning av sessionstiden dock icke bliva, förutom att därigenom skulle kunna tillgodoses de önskemål, som framkommit inom riksdagen om förläggning av riksdagsarbetet till en lämpligare del av året. Sålunda skulle genom tidigare riksdagsavslutning bättre rådrom och tid vinnas för departementen att expediera riksdagens beslut och därmed sammanhängande författningsföreskrifter före budgetårsskiftet den 1 juli. Likaså skulle sannolikt planläggningen av propositionsarbetet för nästkommande riksdag underlättas genom att departementscheferna tidigare under våren bleve fria från sina göromål i riksdagen.

Det torde emellertid vara obestriddigt, att nackdelarna av en tillbakaflyttning av tiden för riksdagens början väsentligt överväga fördelarna. I och för sig är det också tvivelaktigt, om riksdagen skall kunna avslutas så mycket tidigare på våren, att tidsvinsten kommer att motsvara tiden för förskjutningen av sessionens början. Då därtill kommer, att de sakkunnigas utredning icke ådagalagt något mera framträdande behov av en omläggning av den hävdvunna sessionstiden, hava de sakkunniga för sin del icke funnit anledning föreslå någon ändring av den i § 2 RO fastställda tiden för riksdagens sammanträde.

Den omständigheten, att de sakkunniga vid sin undersökning av sessions-

tidens erforderliga längd och lämpliga förläggning haft att anlägga övervägande arbetstekniska synpunkter, innebär icke att de fördenskull förbisett, att särskilda av krig eller kris föranledda förhållanden kunna göra det önskligt, att riksdagen i politiskt beredskapssyfte hålles samlad även under tider, då föreliggande arbetsmaterial eljest icke skulle påkalla detta. Bedömanden av nu antydd art torde emellertid icke falla inom ramen för de sakkunnigas utredningsuppdrag och påverka heller icke det slutresultat, vartill de sakkunniga från andra utgångspunkter kommit.

IV. Utskottsväsendet.

1. De ständiga utskotten.

Antal och sammansättning. Frågan om de ständiga utskottens antal och sammansättning har, på sätt framgår av den förut lämnade historiska återblicken, vid skilda tillfällen varit föremål för debatt. De framförda förslagen hava därvid bl. a. tagit sikte på att bereda ett ökat antal riksdagsledamöter tillfälle att deltaga i utskottsarbetet. De förändringar, som genomförts, hava också lett till förverkligande i viss omfattning av detta syfte. De sakkunniga vilja i sådant hänseende erinra om inrättandet av ett jordbruksutskott 1909, lagutskottets uppdelning på två utskott 1918 och tillkomsten av ett utrikesutskott 1937. Därjämte hava emellertid åtskilliga andra spörsmål rörande utskottens organisation varit föremål för öfvervägande utan att dock leda till något positivt resultat.

1899 och 1900 framfördes förslag om att såväl stats- som bevillnings- och lagutskotten skulle uppdelas på två utskott. År 1900 och 1908 framkommo motioner om inrättandet av icke mindre än tio ständiga utskott. Alla frågor, som icke berörde statsregleringen, skulle efter sin materiella natur fördelas bland nio av dessa. Liknande förslag förelågo också vid riksdagarna 1914, 1915 och 1916. Enligt vid de båda sistnämnda riksdagarna framlagda motioner skulle samtliga riksdagsledamöter uppdelas på icke mindre än femton ständiga utskott. Suppleantinstitutionen föreslogs skola borttagas och alla riksdagsledamöter beredas likvärdigt arbete inom utskotten. Förslaget innebar också, att paritetsprincipen rubbades så att andra kammaren erhöle större utskottsrepresentation än första.

1929 framlades en plan, enligt vilken samtliga frågor, som icke berörde budgeten, skulle uppdelas på de redan befintliga utskotten, vilka skulle ökas med tre.

1930 års kommitté föreslog, i överensstämmelse med ett samma år motionsledes framfört förslag, att statsutskottets medlemsantal skulle ökas till 30 och jordbruksutskottets till 20. Konstitutionsutskottet ville därtill öka också andra lagutskottets medlemsantal till 20. Gensagorna mot de framförda förslagen riktade sig främst mot den ifrågasatta ökningen av statsutskottets numerär, varvid gjordes gällande, att utskottet genom den föreslagna ökningen skulle bliva så otympligt, att riksdagsarbetet icke därigenom kunde beredas någon lättnad, utan tvärtom komme att försenas. Å andra sidan framhölls av konstitutionsutskottet, att huvudarbetet inom statsutskottet vore förlagt till avdelningarna, vilkas arbete antingen genom tillkomsten av en femte avdelning eller genom en ökning av de redan existerande avdelningarnas medlems-

antal skulle bli underlättat. Den eftergranskande uppgift, som ankommer på statsutskottets plenum, ansågs icke behöva bli försvårad av den föreslagna reformen. Reservationsvis anfördes häremot, att om endast en ökning av avdelningarnas medlemsantal avsåges med statsutskottets utbyggnad, denna icke vore behöfelig, alldenstund en förstärkning av avdelningarna genom suppleanternas deltagande i dessas arbete redan vore praxis. Kamrarna följde reservationen och avtog förslaget om ökning av de tre berörda utskottens medlemsantal.

Enligt de sakkunnigas uppfattning är det av vikt, att icke något större antal riksdagsmän under långa tider står utanför de ständiga utskotten och därigenom måhända förlorar lust och intresse för riksdagsarbetet. Såsom en lämplig åtgärd för bättre utnyttjande av den sakkunskap och arbetskraft, som förefinnes inom riksdagen, torde då i främsta rummet kunna ifrågasättas att öka antalet ledamöter i vissa av de ständiga utskotten. Gentemot en dylik ordning kan visserligen invändas, att första kammarens medlemsantal icke är tillräckligt för att medgiva ökad utskottsrepresentation i den omfattning, som kräves för en lösning av ovan berörda problem för andra kammarens ledamöter. För att eliminera detta hinder har vid något tillfälle den tanken framkastats, att man borde uppgiva kravet på kamrarnas lika representation i utskotten. En dylik väg hava de sakkunniga emellertid icke funnit tillräddigt att beträda. En enklare lösning av frågan erbjuder sig, om man låter flera av första kammarens ledamöter än nu få plats som ledamöter eller suppleanter i mer än ett utskott.

Av de utskott, vilkas medlemsantal kan ifrågakomma till utökning, intager statsutskottet en särställning, så tillvida som spörsmålet om förändringar i detta utskotts sammansättning och numerär äger nära sammanhang med den i riksdagens skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 juni 1939 begärda utredningen av frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete i syfte att häri ernå större ändamålsenlighet, planmässighet och enhetlighet. De sakkunniga hava fördenskull ansett spörsmålet om statsutskottets medlemsantal böra komma under öfvervägande först i samband med prövningen av den större frågan om en omläggning av riksdagens budgetarbete.

De sakkunniga hava däremot undersökt möjligheterna för en ökning av medlemsantalet i bankoutskottet, de båda lagutskotten samt jordbruksutskottet. Vid överläggningar med ordförandena i dessa utskott har även framgått, att några betänkligheter ur arbetssynpunkt icke behöfde möta mot en utökning av antalet ledamöter i dessa utskott från 16 till 20. Samtidigt har emellertid framhållits, att arbetet knappast kunde förväntas bli underlättat eller förbättrat genom en dylik utökning av ledamötsantalet, även om förekommande frågor kunde tänkas bli mera allsidigt belysta i en större församling. Vissa lokalsvårigheter kunde inträda, närmast för andra lagutskottets och jordbruksutskottets vidkommande, men dessa svårigheter vore icke större än att de kunde utan mera vidlyftiga anordningar öfvervinnas.

Från alla håll har vitsordats, att en lösning av problemet om ett bättre utnyttjande av den befintliga arbetskraften i andra kammaren är en angelägen

uppgift. Under sådana förhållanden hava de sakkunniga funnit sig böra *föreslå utvidgning av förenämnda utskott till 20-mannautskott, sammansatta av lika antal representanter från båda kamrarna*. De sakkunniga vilja tillika erinra om den möjlighet, som § 36 RO erbjuder att vid behov utöka antalet suppleanter från andra kammaren. Den åberopade paragrafen innehåller icke något stadgande om att suppleanterna skola utses på paritetisk grund, annat än såvitt angår utrikesutskottet, där antalet suppleanter skall vara åtta från vardera kammaren. För yngre riksdagsmän torde även en suppleantplats i ett ständigt utskott erbjuda väl så goda om icke bättre möjligheter att förvärva erfarenhet om praktiskt riksdagsarbete, än uppdrag att vara ledamot i ett tillfälligt utskott med det i hög grad disparata arbetsmaterial, som där merendels förekommer.

Kanslipersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden. De sakkunniga hava även funnit anledning undersöka, om och i vad mån en omläggning av utskottens arbetsformer kunde tänkas vara ägnad att påskynda och effektivisera arbetet och därigenom i sin mån bidra till en förkortning av riksdagstiden. Det har därvid framkommit, att utskotten bedriva sitt arbete enligt i vissa avseenden skilda metoder. Medan sålunda flertalet utskott i jämförelsevis stor omfattning synas utnyttja sin sekreterarpersonal för beredning och föredragning av de på utskottens behandling ankommande ärendena och av denna orsak kräva, att ifrågavarande personal under riksdagstiden skall frånträda sin huvudtjänst för att kunna helt eller till huvudsaklig del ägna sig åt riksdagstjänstgöringen, tillämpas på andra håll en ordning, som gör det möjligt för den anställda kanslipersonalen att förena anställningen i riksdagen med annan tjänst utan att tjänstledighet påkallas annat än i mindre utsträckning. Vad särskilt angår statsutskottet, som torde vara riksdagens mest arbets- tyngda utskott, hava de sakkunniga vid sin undersökning av arbetsförhållandena under vårriksdagen 1943 uppmärksammat, att huvudsekreteraren och en avdelningssekreterare kunnat fullgöra sina sekreteraruppdrag utan åtnjutande av någon ledighet från den ordinarie statstjänsten, medan två avdelningssekreterare varit tjänstlediga allenast ett fåtal dagar och en haft att vidkännas tjänstledighetsavdrag för en beräknad frånvaro från statstjänsten av två timmar per arbetsdag.

Även om kansliarbetet inom utskotten delvis kan utan olägenhet fullgöras under tid utanför den ordinarie tjänstgöringstiden i ämbetsverken (i genomsnitt sju effektiva timmar per söckendag) är det dock uppenbart, att utskottens utlåtanden skulle kunna snabbare färdigställas, om den egentliga sekreterarpersonalen står till förfogande även under sedvanlig kontorstid. Då det sålunda kunde tänkas vara ägnat att påskynda främst statsutskottets arbete, om sekreterarna vore heltidsanställda, hava de sakkunniga i denna fråga överlagt med statsutskottets ordförande samt ordföranden i utskottets tredje avdelning, varjämte de sakkunniga inom sin egen krets hava ordföranden i samma utskotts andra avdelning.

Det har vid överläggningarna framkommit, att det otvivelaktigt skulle vara

till fördel för statsutskottets arbete, om åtminstone avdelningssekreterarna kunde vara helt lediga från sin ordinarie statstjänst under riksdagsperioden. I vilken utsträckning arbetet härigenom skulle kunna påskyndas vore visserligen svårt att angiva men påtagligt vore dock, att arbetet skulle underlättas, om sekreterarna funnes tillgängliga inom riksdagshuset även under tid, som eljest av dem disponerades för huvudtjänsten. Sannolikt vore även, att man, därest här ifrågavarande kanslipersonal helt stode till utskottets förfogande, skulle kunna ernå en tidsvinst för hela riksdagsperioden på någon vecka, vilket skulle möjliggöra en motsvarande förkortning av riksdagens sessionstid.

En önskvärd omläggning av anställningsformerna för kanslipersonalen i nu angiven riktning möter emellertid svårigheter i de nu stadgade avlöningsvillkoren. Nuvarande avlöningsbestämmelser för personal hos riksdagens kamrar, utskott och kansli m. m. återfinnas i bankoutskottets utlåtande 1939: 10 jämte vissa tilläggsföreskrifter rörande dyrtidstillägg i samma utskotts utlåtande 1943: 3. Nämda bestämmelser grunda sig på ett av riksdagens lönekommitté den 15 december 1933 avgivet betänkande med tillhörande reservation av tre av kommitténs ledamöter (jfr bankoutskottets utlåtande 1934: 26). Enligt reservanternas av riksdagen sedermera godkända uppfattning borde ersättningen till riksdagens tjänstemän utmätas enligt principen om lika lön för lika arbete och arvodena fördenskull avvägas så, att de utan varje som helst tillägg utgjorde skälig ersättning för befattningshavarnas arbete. Samma arvode borde sålunda utgå, vare sig innehavaren av en befattning är statstjänsteman eller icke eller är statstjänsteman i högre eller lägre grad. Lönekommitténs majoritet hade i stället förordat, att man skulle bibehålla principen i förut gällande lönesystem med lägre grundarvoden jämte rätt till viss ersättning för mistad avlöning i statstjänst. Enligt majoritetens uppfattning läte det sig icke utan stora olägenheter göra att helt enkelt utbyta ifrågavarande ersättning mot en mer eller mindre godtycklig arvodesförhöjning, såsom i förenklingssyfte föreslagits. Det vore nämligen uppenbart, heter det i kommitténs betänkande, »att ett borttagande av rätten till ersättning för mistad avlöning i statstjänst kommer att uppmuntra tjänstemännen att söka i största möjliga utsträckning tjänstgöra å befattning i statstjänst, vilket i allmänhet torde menligt inverka på arbetet såväl i riksdagen som i statstjänsten».

Att kommittémajoritetens farhågor tillfullo besannats framgår av en undersökning, som de sakkunniga verkställt rörande vissa kanslitjänstemäns avlönings- och tjänstledighetsförhållanden under vårriksdagen 1943. Utredningens resultat framgår av vidstående tablå.

Utän att taga ställning till frågan om vilket avlöningsssystem, som för riksdagens kanslipersonal kan vara det lämpliga, måste de sakkunniga likväl konstatera, att det nuvarande systemet synes direkt motverka ett effektivt utnyttjande av kanslipersonalen, varför en omläggning av detsamma redan av den anledningen torde böra övervägas. De sakkunniga kunna heller icke underlåta att framhålla önskvärdheten av en mera rättvis och jämn avvägning av ersättningsbeloppen för likvärdig kanslipersonal inom skilda ut-

Tablå

Över avlönings- och tjänstledighetsförhållanden för sekreterarpersonalen hos de ständiga utskotten under tiden januari—juli 1943.

Befattning hos riksdagen	Befattning i stats-tjänst	Arvode i riksdagen kronor	Behållen lön i stats-tjänst kronor	Ledighet i statstjänst för tjänstgöring hos riksdagen		Behållen nettoinkomst av riksdags-tjänstgöring
				Ledigh. omfattning	Löneavdrag kronor	
Sekr. hos utrikesutsk.	t. f. Byråchef (A 30)	800	8 323	—	—	800
Sekr. hos konstitutionsutsk.	—	11 025	—	—	—	11 025
Sekr. hos statsutsk.	t. f. Kansliråd (A 30)	8 788	8 842	—	—	8 788
Notarie hos statsutsk.	Sekreterare (A 24)	5 845	7 888	3 dagar	103	5 742
»	Sekreterare (A 24)	5 952	6 606	¹ 10 »	324	5 628
»	Förste kanslisekr. (A 26)	5 784	7 716	—	—	5 784
»	Revisor (A 21)	5 784	4 926	36 dagar	937	4 847
Sekr. hos bevilln.-utsk.	t. f. Kammarrättsråd (A 30)	8 676	2 279	153 »	6 047	2 629
Notarie hos bevilln.-utsk.	t. f. Kammarrätts-assessor (Eo 27)	5 032	4 828	40 »	² 1 291	3 741
Sekr. hos bankoutsk.	Riksgäldskommissarie (Ra 30)	9 321	5 340	84 »	3 956	5 365
Notarie hos bankoutsk.	Sekreterare (Eo 26)	5 784	³ 6 007	18 »	498	5 286
Sekr. hos 1:a lagutsk.	Hovrättsfiskal (Eo 22)	7 494	1 110	⁴ tjl. $\frac{15}{30} \frac{1}{6}$ —	4 246	3 248
Notarie hos 1:a lagutsk.	Hovrättsfiskal (Eo 22)	5 901	1 040	⁴ tjl. $\frac{18}{30} \frac{1}{6}$ —	3 905	1 996
Sekr. hos 2:a lagutsk.	Hovrättsfiskal (Eo 22)	7 366	765	⁴ tjl. $\frac{1}{30} \frac{1}{6}$ —	4 592	2 774
Notarie hos 2:a lagutsk.	Hovrättsfiskal (Eo 22)	5 796	741	⁴ »	4 449	1 347
Sekr. hos jordbruksutsk.	Byrådirektör (A 26)	8 589	1 927	144 dagar	4 205	4 384
Notarie hos jordbruksutsk.	t. f. 2:e kanslisekr. (A 21)	5 891	3 952	30 »	571	5 320

¹ Därför semester 15 dagar.

² Tjänstledig för militärtjänst $\frac{1}{7}$ — $\frac{16}{7}$.

³ I juli mån. tjänstledig fr. statstj. för offentl. uppdrag.

⁴ Hovrättsfiskal i hovrätt utanför Stockholm.

skott, än som med nu tillämpade avlöningsnormer kunnat åstadkommas. Det torde vara förtjänt att närmare prövas, huruvida icke i viss anslutning till de grunder, vilka tillämpas vid avlöning av kommittésekreterare m. fl., avlöningen bör uppdelas i ett lämpligt avvägt grundarvode jämt ersättning för de avlöningsförmåner, om vilka tjänstemannen under ledighet för riksdagstjänstgöring i sin huvudtjänst går miste. Den omständigheten, att det i

enstaka fall förekommer, att någon av de hos riksdagen anställda befattningshavarna icke innehar annan tjänst, bör icke rimligen få sätta sin prägel på hela lönesystemet utan torde kunna beaktas genom särskilda undantagsbestämmelser.

De sakkunniga hålla sålunda före, att frågan om den hos riksdagen tjänstgörande kanslipersonalens anställningsförhållanden bör upptagas till grundlig omprövning. Härvid torde med hänsyn till den i åtskilliga fall konstaterade frånvaron av all ledighet å huvudsysslan, även finnas anledning att undersöka, om icke kanslikostnaderna kunna nedbringas genom viss inskränkning av antalet kanslitjänster eller genom utbyte av viss med enklare arbetsuppgifter sysselsatt personal mot billigare heltidsanställd arbetskraft.

Sammanträdestider. Vid sin undersökning av utskottens arbetsformer hava de sakkunniga även trots sig finna, att viss ytterligare effektivisering av arbetet skulle kunna ernås under sessionens tidigare del, om förmiddagarna i större utsträckning än nu frigjordes för utskottens sammanträden, vilket förutsätter, att kamrarnas plena i allmänhet utsättas till eftermiddagarna. Erinras må i detta sammanhang, hurusom 1930 års kommitté i skrivelse till talmännen förordade, att arbetsplena i första hand borde utsättas till lördagarna och således onsdagarna i början av riksdagen lämnas helt fria från plena och i stället bliva disponibla för utskottsarbete. På lördagarna syntes dock kvällsplenum, så länge det med hänsyn till riksdagsarbetets behöriga fortgång vore möjligt, böra undvikas för att för riksdagsmännen i görligaste mån underlätta erforderliga resor till hemorten. I den mån förmiddagsplena på lördagarna icke visade sig tillräckliga för arbetsmaterialets avverkning borde i andra hand tillgripas plena på onsdagarna, vilka plena dock, då så kunde väntas vara tillfyllest, borde utsättas till kl. 2 e. m. för att lämna förmiddagarna disponibla för utskottsarbete.

Utvecklingen har dock icke gått enligt dessa rekommendationer. Såsom förut i betänkandet påpekats hava i stället såväl lördagarna som måndagarna i stor utsträckning lämnats helt fria från sammanträden, och riksdagsarbetet koncentrerats till veckans återstående dagar. Denna koncentration av riksdagsarbetet till fyra av veckans dagar har emellertid medfört åtskilliga svårigheter för ett lämpligt anordnande av utskottens sammanträden liksom för en rationell arbetsordning överhuvudtaget. Det synes förden skull angeläget, att ovanberörda förhållanden i fortsättningen ägnas större uppmärksamhet vid riksdagsarbetets allmänna planläggning.

Utskottspresidierna. En annan omständighet, som kan vara ägnad att förtydliga arbetsplanen för de ständiga utskotten, är att ordförande eller vice ordförande i ett ständigt utskott emellanåt utsetts att samtidigt bekläda motsvarande befattning i särskilt utskott, varigenom man för att undvika kollision mellan utskottens sammanträden nödgats i vissa fall uppskjuta arbetet i ett av utskotten. Om ock de sakkunniga till fullo beakta de skäl, som understundom kunna tala för gemensamt presidium inom skilda ut-

skott, måste de likväl ur synpunkten av utskottsarbetets rationella bedrivande finna det angeläget, att dylika kombinationer såvitt möjligt undvikas. Ehuru med mindre styrka kunna liknande skäl anföras mot gemensamt presidium i ständigt och sammansatt utskott.

2. De tillfälliga utskotten.

Frågan om de tillfälliga utskottens ställning har berörts av 1943 års konstitutionsutskott. Efter att ha erinrat, att förslag om dessa utskotts avskaffande eller åtminstone väsentlig begränsning av deras användning vid åtskilliga tillfällen varit uppe till omprövning, framhöll konstitutionsutskottet, att enligt dess mening de tillfälliga utskotten fyllde en väsentlig funktion såsom utredningsinstanser för frågor, som ej otvetydigt hörde till de ständiga utskottens behandling. Redan på denna grund hade konstitutionsutskottet icke ansett sig kunna förorda en undersökning av spörsmålet om de tillfälliga utskottens avskaffande.

Avsikten med de tillfälliga utskotten, vilka infördes samtidigt med 1866 års representationsreform, var främst att för inom kamrarna väckta frågor, vilka ej hörde under ständigt utskotts behandling, få till stånd lämpliga utredningsorgan, vilkas sammansättning helt kunde anpassas efter förevarande ärenden.

Redan 1869 tog sig kritiken mot den dubbla utskottsbehandling, vartill den nya ordningen i många fall ledde, uttryck i en motion om de tillfälliga utskottens avskaffande och deras ersättande med ett för båda kamrarna gemensamt tillfälligt utskott. Konstitutionsutskottet avstyrkte motionen, vilken avlogs av riksdagen.

Vid 1880 års riksdag förelåg motion om att de tillfälliga utskotten skulle ersättas av ett ständigt ekonomiutskott på 24 ledamöter. Tillfälliga utskott avsågos dock i fortsättningen skola bestå för vardera kammarens enskilda ärenden. Konstitutionsutskottet tillstyrkte förslaget under hänvisning till att de tillfälliga utskotten icke syntes »rätt hava velat slå rot i våra förhållanden» och ansåg, att det ifrågasatta ekonomiutskottet, om det arbetade på avdelningar, skulle kunna bemästra sitt arbetsmaterial. Förslaget, som understöddes av Louis De Geer, vann i stort sett första kammarens gillande, men avlogs av andra kammaren.

1890 framfördes ett likartat förslag, som dock innebar ett fullständigt avskaffande av de tillfälliga utskotten. Konstitutionsutskottet tillstyrkte också nu förslaget om ett ständigt ekonomiutskott, denna gång på 32 ledamöter. Första kammaren biträdde den planerade reformen, medan andra kammaren avvisade förslaget.

1899 föreslogos de tillfälliga utskotten skola utbytas mot två ständiga utskott. Detta förslag avstyrktes emellertid av konstitutionsutskottet och avlogs av riksdagen.

I det omfattande förslag till reformering av riksdagsarbetet, som fram-

lades i en motion år 1900, påyrkades ävenledes, att de tillfälliga utskotten skulle avskaffas. Av de nya utskotten skulle i huvudsak ett socialpolitiskt och ett ekonomiutskott övertaga de tillfälliga utskottens funktioner. Enligt ett annat vid samma riksdag framkommet förslag borde ett för båda kamrarna gemensamt tillfälligt utskott på 36 ledamöter inrättas. Förslagen avvisades emellertid av riksdagen.

1907 års kommitté, som ingående diskuterade skälen för och emot de tillfälliga utskottens bibehållande, kom till den slutsatsen, att man icke borde rubba den rådande organisationen, »vid vilkens begagnande riksdagens ledamöter vunnit alltmera vana och erfarenhet», även om kommittén erkände, att också skälen för ett avskaffande av dessa utskott voro tungt vägande. I anslutning till den proposition, vartill kommitténs arbete ledde, framlades däremot i en motion yrkande om de tillfälliga utskottens ersättande med ett allmänt utskott, vilket yrkande dock avböjdes av riksdagen.

Motioner åren 1914, 1915 och 1916, vilka avsågo en genomgripande reform av riksdagens utskottsväsende, inneburo bl. a., att de tillfälliga utskotten skulle avskaffas eller åtminstone endast i extraordinära fall kunna ifrågakomma. 1916 års kommitté framställde emellertid intet förslag beträffande de tillfälliga utskottens ställning, ehuru den betonade, att icke ringa fördelar kunde vinnas, därest större, i båda kamrarna väckta frågor kunde behandlas i gemensamt utskott.

Vid 1921 års riksdag förelåg en motion med förslag om de tillfälliga utskottens avskaffande och om obligatorisk behandling av samtliga frågor i ständigt utskott. Motionen avstyrktes av konstitutionsutskottet på skäl som tidigare anförts av 1907 och 1916 års kommittéer och avslogs av riksdagen.

Också vid 1928 och 1929 års riksdagar väcktes utan resultat förslag om de tillfälliga utskottens avskaffande i samband med en stark utökning av de ständiga utskotten.

1930 års kommitté underströk, att huvudsyftet med de tillfälliga utskotten, som var att de skulle utgöra speciellt sakkunniga utredningsorgan, redan från början i huvudsak förfelats. Bland de olägenheter, som vore förbundna med denna organisationsform, pekade kommittén dels på svårigheten att draga en gräns mellan ständigt och tillfälligt utskotts kompetensområde, dels på den dubbelbehandling och tidsutdräkt, som blev resultatet av den successiva behandlingen i kamrarna. Man erinrade vidare om de tillfälliga utskottens vana att vid ärendenas behandling tillgripa en utredningsapparat, vars vidlyftighet ofta ej motsvarades av ärendenas vikt och betydelse. Detta hade medfört, att åtskilliga av tillfälliga utskott beredda frågor kunnat avgöras först mot slutet av riksdagen, då anhopningen av ärenden från de ständiga utskotten är särskilt stor. Argumentet, att de tillfälliga utskotten försvarade sin plats som en skola för yngre riksdagsmän, bemötte kommittén under erinran om att den rätt de tillfälliga utskotten 1912 erhållit att anlita sekreterare minskat deras betydelse i detta hänseende. Kommittén ville dock icke helt avskaffa de tillfälliga utskotten men önskade begränsa deras uppgift till behandlingen av kamrarnas enskilda ärenden. Övriga ärenden skulle

enligt kommitténs förslag handläggas av ständigt utskott. Förslaget upptogs i propositionen till 1932 års riksdag och tillstyrktes av konstitutionsutskottet men avlogs i kamrarna.

1933 återkom förslaget i en motion, som emellertid avvisades av konstitutionsutskottet under hänvisning till att riksdagen föregående år uttalat sig i frågan. Motionen avlogs av riksdagen.

Slutligen har förslag om de tillfälliga utskottens avskaffande väckts i motion vid 1943 års riksdag.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att de tillfälliga utskotten icke kommit att motsvara de förväntningar, som knötos till denna organisationsform vid dess införande i den svenska riksdagsordningen. Kritiken har varit tämligen omild och ofta återkommande. Även de sakkunniga hava vid sina överväganden funnit, att de anmärkningar, som tidigare i olika sammanhang riktats mot de tillfälliga utskotten, fortfarande äga full giltighet. Särskilt vilja de sakkunniga understryka de allvarliga olägenheterna med den dubbla utskottsbehandling, som blir en följd då, såsom numera i allt större omfattning är fallet, i båda kamrarna väckta, likalydande motioner äro av natur att falla under tillfälligt utskotts behandling.

Att de tillfälliga utskottens betydelse under senare år alltmera minskats, framgår redan av den omständigheten att deras arbetsbörda successivt nedgått, vilket gjort det möjligt att i andra kammaren inskränka antalet dylika utskott från tidigare normalt fem till tre (från och med 1941). Vid sådant förhållande och under beaktande i övrigt av de vägande sakskaäl, som föranlett vid upprepade tillfällen framförda yrkanden av denna innebörd, låge det måhända nära tillhands att i samband med en allmän revision av riksdagens arbetsformer nu taga steget fullt ut och helt avskaffa de tillfälliga utskotten. Då de sakkunniga likväl avstått från att framlägga förslag härom, betingas detta helt av de sakkunnigas önskan att icke minska möjligheterna för andra kammarens ledamöter att deltaga i utskottsarbete och därigenom försvåra en lösning av det problem, vilket, såsom i ett föregående avsnitt av betänkandet framhållits, föranlett de sakkunniga att föreslå en utökning av antalet ledamöter i vissa av de ständiga utskotten. De sakkunniga hålla emellertid för sannolikt, att utvecklingen går i riktning mot de tillfälliga utskottens försvinnande, i varje fall i deras nuvarande form.

Om sålunda de tillfälliga utskotten åtminstone tillsvidare torde böra bibehållas, framstår det dock ur synpunkten av riksdagsarbetets rationella bedrivande önskvärt, att en avsevärd inskränkning genomföres i det remissförfarande, som nu praktiseras inom dessa utskott. De sakkunniga anse nämligen, att detta remissförfarande icke står i rimligt förhållande till vare sig antalet eller beskaffenheten av de frågor, vilka utskotten hava att behandla, och att det — särskilt i fall då remissvaren inkomma jämförelsevis sent — i sin mån bidragit till att göra arbetsbelastningen vid slutet av riksdagarna onödigt stor. Till belysning av detta remissväsens omfattning torde det kunna anses tillfyllest att anföra följande siffror, avseende förhållandena under årets riksdag.

	Antal motioner	Därav remitterade	Antal remisser	Remissmax. för en motion
Första kammaren				
1 tillf. utsk.	9	9	53	15
2 » »	7	7	47	15
Andra kammaren				
1 tillf. utsk.	10	10	38	7
2 » »	10	10	71	13
3 » »	10	10	80	18

Enligt de sakkunnigas mening skulle sådana upplysningar, som anses erforderliga, i många fall med mindre tidsutdräkt och besvär för såväl utskottet som de berörda myndigheterna kunna lämnas vid muntliga föredragningar inför utskottet av tillkallade sakkunniga. Därigenom skulle också vinnas, att utskottens utlåtanden kunna komma under behandling i kamrarna väsentligt tidigare än under senare år varit fallet.

V. Ärendenas behandling i kamrarna m. m.

1. Förenklat propositions- och motionsavlämnande.

Under sina överväganden av olika åtgärder, som kunna bidraga till en rationalisering av riksdagens arbete, hava de sakkunniga upptagit frågan om ett förenklat avlämnande av såväl propositioner som motioner. Enligt § 54 RO skola Konungens skrivelser och propositioner med visst undantag tillställas båda kamrarna genom en statsrådets ledamot. Denna bestämmelse har visat sig medföra vissa olägenheter. Om någon statsrådsledamot icke står till förfogande för avlämnande av propositionen vid närmast efter dess färdigställande infallande plenum, vållas en försening, som skulle kunnat undvikas genom andra och enklare former för avlämnandet. För att icke statsråden skola behöva offra mera tid än nödvändigt på en formell expeditionsåtgärd händer det även, att debatten i kamrarna måst avbrytas för att bereda vederbörande statsråd tillfälle att avlämna en proposition.

Enligt de sakkunnigas mening skulle ovan antydda olägenheter helt undgås, om möjlighet öppnades att vid kammарplenum avlämna propositionerna direkt till talmannen antingen genom vederbörande statsråd personligen eller, om så prövades lämpligt, genom statssekreterare eller annan tjänsteman inom Kungl. Maj:ts kansli, åt vilken avlämnandet uppdragits. Något avbrott i debatten behöfve därvid icke ske, utan talmannen skulle vid slutet av plenum på vanligt sätt anmäla propositionerna för bordläggning. En dylik, uteslutande av praktiska skäl betingad reform, förutsätter sådan ändring av första momentet i § 54 RO, att nuvarande föreskrift om att avlämnandet skall ske genom en statsrådets ledamot utgår. Genom denna ändring bortfaller även behovet av särskild hänvisning till § 34 RO rörande sättet för statsverkspropositionens avlämnande.

I anslutning till sitt förslag om att på angivet sätt förenkla avlämnandet av propositioner hava de sakkunniga även dryftat frågan om motsvarande rationaliseringsåtgärd beträffande motionsavlämnandet. För närvarande tillgår så, att motion väckes vid kammарplenum, varvid motionären med några korta ord meddelar, att han har en motion att framställa, ofta utan att ens angiva motionens innehåll eller rubrik. Motionären måste emellertid personligen infinna sig i kammaren och har sålunda icke möjlighet att i händelse av förfall låta någon annan frambära motionen, såvida icke denne biträder motionen. I sistnämnda fall kommer dock motionen enligt praxis att gå i den ledamots namn, som frambär motionen i kammaren.

Enligt de sakkunnigas mening vore det ur olika synpunkter lämpligt, om motion jämväl finge ingivas till kammarens kansli. Härför kräves, att den

nuvarande bestämmelsen i § 55 RO angående motions avlämnande kompletteras med ett stadgande av innehåll, att motion må ingivas till kammarens kansli inom sådan tid, att den kan anmälas vid det sammanträde, då den enligt huvudregeln sist må väckas.

I detta sammanhang vilja de sakkunniga något beröra det av 1943 års konstitutionsutskott väckta spörsmålet om ändringar i nu gällande bestämmelser *angående rätten att framlägga motioner*. Motionsrätten har, som tidigare antytts, genom en serie grundlagsändringar från 1909 till 1933 inskränkts i vad gäller den tid, inom vilken motioner skola framläggas. Enligt nu gällande bestämmelser i § 55 RO må motion av riksdagsman göras i den kammare han tillhör inom tolv dagar från riksdags öppnande. Motion, föranledd av proposition, vilken avlämnats efter öppnandet av riksdagen, må dock avgivas senast vid det sammanträde, som infaller näst efter tio dagar från propositionens avlämnande i kammaren. I vissa fall kan motionstiden i anledning av en proposition utsträckas till det sammanträde, som infaller näst efter tjugo dagar från propositionens avlämnande. För motioner, som röra någondera kammaren enskilt eller omedelbart föranledas av i någondera kammaren fattat beslut eller av någon under riksdagen inträffad händelse, finnes ingen begränsad motionstid stadgad. Alla förslag, som syftat till att på annat sätt kringskära den hävdvunna initiativrätten, hava städse avvisats. Även de sakkunniga anse, att någon inskränkning av motionsrätten icke lämpligen bör ifrågakomma. Den av konstitutionsutskottet framförda tanken på en utsträckning av motionstiden har heller icke ansetts påkalla något ändringsförslag. Härvid har även beaktats, att ett framläggande av den av de sakkunniga föreslagna propositionsplanen kan förutsättas komma att minska antalet motioner vid riksdagens början.

2. Bordläggning av utskottsbetänkanden.

I en vid 1943 års riksdag inom andra kammaren väckt motion av herr Håstad om vissa ändringar i riksdagsordningen (nr 226) föreslogs, att utskottsutlåtanden icke skulle få föredragas för avgörande med mindre de legat på bordet minst en vecka. Motionären ville därigenom bereda bättre tid och rådrum för riksdagsledamöterna att läsa in ärendena före avgörandet i kamrarna.

Vid sitt övervägande av denna fråga hava de sakkunniga kommit till den slutsatsen, att en grundlagsfäst bordläggningstid av minst en vecka icke lämpligen kan eller bör bestämmas. Ett dylikt stadgande skulle kunna få mycket olyckliga konsekvenser beträffande handläggningen av sådana frågor, som enligt sin natur böra snabbbehandlas, t. ex. vissa skatte- och tullärenden, då fråga är om författningar, som omedelbart skola träda i kraft. Erinras må tillika, att viss möjlighet redan nu förefinnes att vid behov utsträcka den normala bordläggningstiden genom ärendets placering sist på föredragningslistan och avbrytande av kammarens sammanträde, innan ärendet hunnit företagas till behandling.

De sakkunniga anse däremot, att den 1941 genomförda grundlagsändringen, enligt vilken kamrarna med enkel majoritet kunna besluta om en frågas avgörande efter endast en bordläggning, ger utrymme för icke önskvärda överraskningsmoment, så att en kammarmajoritet utan full kännedom om en frågas egentliga innebörd och betydelse kan komma att lämna sitt medgivande till dess avgörande efter endast en bordläggning. Man torde ock utan att behöva inkräkta på den möjlighet till snabbbehandling av ett ärende, som riksdagsordningen erbjuder, kunna skapa vissa garantier mot varje slag av missbruk vid snabbbehandling av ett ärende. För detta ändamål hava de sakkunniga föreslagit ett tillägg till § 59 RO av innebörd, att en andra bordläggning skall vara obligatorisk såvida icke kammaren på vederbörande utskotts framställning annorlunda beslutar. Detta stadgande bör kompletteras med bestämmelser i kamrarnas ordningsstadgor, som på ett betryggande sätt tillförsäkra kammarledamöterna kännedom om att vederbörande utskott hemställt om ett ärendes avgörande efter allenast en bordläggning. De sakkunniga anse sålunda, att i § 18 ordningsstadgorna för kamrarna bör intagas en föreskrift om att på föredragningslistan särskilt skall anmärkas, att vederbörande utskott gjort sådan hemställan.

3. Samtidig behandling av utskottsbetänkanden.

Samma motion (1943, II: 226) innehöll även ett förslag om ändring av bestämmelsen i § 59 RO, att »betänkande, som av ständigt eller i dess ställe särskilt tillsatt utskott avgivits, skall i bägge kamrarna för ärendets avgörande, såvitt ske kan, samtidigt föredragas». Stadgandet om samtidig behandling innebure enligt motionärens mening, att kammare icke i samma utsträckning som vid successiv behandling kunde taga hänsyn till de skäl, som eventuellt framkomme under medkammarens debatt. Ville man utan att rubba kamrarnas utskottsgemenskap taga vara på de få spärrar mot förhastade beslut, som ännu funnes kvar i vårt tvåkammerssystem, syntes skäl tala för att man ginge en medelväg och föreskreve, att utskottsutlåtandena skulle föredragas för avgörande på olika dagar. Ett särskilt skäl för att låta avgörandet fördelas på olika dagar i kamrarna vore svårigheten för vederbörande departementschef att hinna följa en fråga i bägge kamrarna.

Även om de sakkunniga beakta de praktiska synpunkter, som ligga till grund för motionärens yrkande, måste de likväl finna det ägnat att ingiva starka betänkligheter att rubba den nuvarande ordningen i fråga om samtidig behandling i bägge kamrarna, vilken har djupa rötter i vårt statsskick och uppenbarligen tillkommit för att markera kamrarnas fullt självständiga och av varandra oberoende ställning. Därest nya fakta av väsentlig betydelse framkomma under kammardebatten torde det vara lämpligare att utnyttja föreliggande möjlighet att yrka återremiss till utskottet än att ändra reglerna om samtidig behandling. Tilläggas må, att, då särskilda skäl därtill föranleda, redan nu i praxis stundom förekommer, att visst ärende, som av ena kammaren sättes främst på föredragningslistan, placeras i slutet av medkam-

marens lista, varigenom bl. a. kan tillgodoses en önskan från vederbörande statsråds sida, att tillfälle måtte beredas honom att följa ärendets behandling i båda kamrarna. De sakkunniga hava icke ansett sig böra framlägga något förslag till längre gående avsteg från principen om ärendes samtidiga behandling i kamrarna.

4. Återremiss.

Enligt § 63 RO äger kammare, när fråga, varöver utskott sig utlåtit, till avgörande förekommer, att antingen fatta sitt beslut, eller om ämnet anses fordra ytterligare utredning, målet till utskottet återförvisa. Rätten att återremittera ett ärende tillkommer alltså varje kammare för sig, men i praxis torde ett utskott numera aldrig upptaga en fråga till förnyad sakbehandling, om mot ett återremissbeslut av den ena kammaren står ett definitivt beslut från den andra. I sådana fall brukar utskottet blott hemställa, att den kammare, som beslutat återremiss, måtte fatta beslut i saken.

Det har framhållits, att detta återremissinstitut lider av bristen att icke giva medkammaren möjlighet att beakta de nya, under debatten framkomna skäl, som föranlett återremissen, vilket kunde leda till ett försvagande av de garantier mot förhastade beslut, som tvåkammerssystemet vore avsett att skänka. I förenämnda motion (1943, II: 226) har därför föreslagits, att återremissinstitutet borde ombildas så att för återremiss skulle krävas beslut av allenast en kammare.

Förnyad utskottsbehandling på grund av beslut om återremiss av allenast en kammare torde, såvitt de sakkunniga kunnat finna, icke vara utesluten om mot återremissbeslutet står ett beslut från medkammaren, vilket innebär bifall helt eller delvis till den föreliggande framställningen. Har däremot en kammare avslagit framställningen, synes ärendets upptagande på nytt till följd av ett återremissyrkande från medkammaren icke vara möjligt. Enligt till 1910 följd praxis (jfr Sveriges Riksdag X: 323) hava gällande bestämmelser i § 63 RO tolkats i nu angiven riktning. Vid sådant förhållande hava de sakkunniga icke funnit någon grundlagsändring vara erforderlig.

5. Interpellationer och enkla frågor.

Enligt § 20 ordningsstadgorna för kamrarna må spørsmål framställas till ledamot av statsrådet i form av interpellationer eller enkla frågor för upplysningars inhämtande. Rörande sättet för framställande av interpellation föreskrives i stadgorna, att interpellationen skall vara skriftligen uppställd och av bestämt innehåll samt vara försedd med särskild motivering. Interpellationen skall uppläsas och i två exemplar avlämnas i kammaren, som beslutar, huruvida interpellationen må framställas eller icke. Någon överläggning får icke äga rum, men bordläggning av interpellationen kan begäras, varefter kammaren vid nästa sammanträde skall meddela sitt beslut i ärendet. Om interpellationen medges, skall talmannen utan dröjsmål underrätta vederbörande statsråd om innehållet.

Enkel fråga skiljer sig från interpellation främst därigenom, att den enkla frågan, ehuru skriftligen avfattad, icke får vara försedd med särskild motivering. Frågan skall i två exemplar tillställas talmannen, som genom kammarens kansli låter vederbörande statsråd få del av densamma.

Statsrådet överenskommer sedermera med talmannen om vid vilket sammanträde spørsmålet skall besvaras, varvid anteckning härom skall göras i den dagens föredragningslista. Vid sammanträdet erhåller statsrådet ordet för spørsmålets besvarande, innan föredragningslistan för dagen uppropas, dock ej före gemensam omröstning eller val.

Rörande sättet för besvarandet av interpellationer och enkla frågor hava mot nuvarande ordning riktats vissa anmärkningar. Under de sakkunnigas överläggningar har sålunda framhållits, att interpellationssvaren på grund av den framställda frågans natur många gånger erhöle karaktären av utförliga skriftliga redogörelser, vilkas uppläsande i kammaren kunde uppfattas eller avvinnas intresse endast av en liten krets i frågan närmare insatta. Om interpellationssvar, på sätt merendels plägade ske, lämnades vid ett arbetsplenium, kunde svaren på grund av sin längd och den utdragna debatt, till vilken de kunde giva anledning, helt förrycka kammarens ordinarie arbetsprogram. Även besvarandet av enkla frågor hade understundom visat sig kunna föranleda ett längre meningsutbyte.

För att råda bot på dessa olägenheter vilja de sakkunniga i första hand förorda, att besvarandet av interpellationer och enkla frågor, i den mån detta kan väntas verka hinderligt för behandlingen av övriga ärenden, förläggas till andra sammanträden än kamrarnas arbetsplena. En klar gränsdragning mellan, å ena sidan, interpellationer och, å andra sidan, enkla frågor skulle måhända lättare åstadkommas, om man förlade interpellationer och frågor till olika dagar. Tillika synes det angeläget, att interpellationssvaren lämnas på ett sådant sätt och under sådan form, att åhörarnas intresse väckes för den behandlade frågan. Slutligen vilja de sakkunniga understryka, att besvarandet av enkel fråga icke bör få utlösa någon allmän debatt kring det spørsmål, som varit föremål för behandling. Detta strider mot frågeinstitutets egentliga syfte.

6. Kammardebatten.

Ett förhållande, som bl. a. tilldragit sig uppmärksamhet vid diskussionen om riksdagens arbetsformer, är, att riksdagsledamöternas anföranden i kamrarna ofta hållas inför glest besatta bänkar. Att detta kan vara ägnat att giva intryck av bristande intresse för riksdagens viktiga arbete samt minska riksdagens anseende, bör icke fördöljas. Olika uppslag hava även framförts i syfte att skänka mera liv och intresse åt debatterna och därigenom motverka frånvaron från kamrarnas överläggningar. Ett förslag har åsyftat att förbjuda eller såvitt möjligt begränsa antalet skrivna anföranden, varjämte förordats införande av ett system med särskilda utskottsreferenter, vilka skulle äga att med förtursrätt yttra sig vid behandlingen i kamrarna av vederbö-

rande utskotts betänkanden. Enligt andra förslag borde talmännen givas vidgad befogenhet att leda och i mån av behov ingripa i debatterna för att återkalla en talare till ämnet eller erinra honom om önskvärdheten av större koncentration. 1930 års kommitté föreslog vissa skärpningar av kamrarnas ordningsstadgor i syfte att främja en bättre ordning vid debatterna. Sålunda skulle anförande alltid hållas från talarstolen utom vid avgivande av kort replik, då talaren ägde yttra sig från sin plats i samlings salen. Talmannen borde vidare verka för att överläggningarna icke oskäligt förlängdes, vaka över att under överläggningarna rådde stillhet och ordning samt i dessa hänseenden inför kammaren göra de föreställningar, till vilka han funne anledning. Dessa förslag vunno emellertid icke riksdagens gillande.

Även de sakkunniga hysa den uppfattningen, att en omläggning av debattvanorna i riktning mot mera koncentrerade, fria anföranden skulle vara ägnad att öka intresset för kamrarnas förhandlingar. Emellertid bör icke förglömmas, att den främsta förutsättningen för en intresseväckande debatt är, att överläggningen rör en fråga, varom meningarna så väsentligt skilja sig och äro av skilda grupper inom riksdagen så pass starkt företrädda, att ärendet kan tilldraga sig uppmärksamhet och utgången påverkas av talarnas förmåga att framlägga sina argument.

Tydligt är, att riksdagens mångskiftande arbetsmaterial endast inrymmer ett tämligen begränsat antal frågor, som kunna sägas motsvara den ovan uppställda förutsättningen, och därmed följer såsom oundvikligt och naturligt, att åtskilliga ärenden icke kunna beräknas föranleda mera intresseväckande debatter, då de företagas till behandling i kamrarna. Emellertid tillkommer i nuvarande politiska läge en omständighet, som bidragit till att ytterligare accentuera detta förhållande, nämligen att samtliga större politiska partier äro företrädda inom regeringen. Härigenom hava redan vid ärendenas förberedande behandling olika meningsriktningar fått göra sig gällande, vilket icke kan undgå att sätta sin prägel på debatterna.

Vad särskilt angår önskemålen att göra debatterna mera livfulla, exempelvis genom förbud mot skrivna anföranden, få de sakkunniga som sin uppfattning uttala, att de brister, som må förefinnas i olika riksdagsmäns sätt att framföra sina inlägg i debatten, knappast kunna botas genom föreskrifter eller anvisningar i kamrarnas ordningsstadgor. De sakkunniga vilja inskränka sig till att rekommendera, att hithörande spörsmål måtte bliva föremål för talmanskonferensens och partigruppernas uppmärksamhet.

7. Sammanträdestider och måltidsraster.

Enligt tidigare följd praxis sammanträdde riksdagens kamrar till bordläggningsplenium vanligen tisdagar och fredagar kl. 15,30 eller 16 och till arbetsplenium onsdagar och lördagar kl. 11, allt givetvis under förutsättning, att icke riksdagsarbetets behöriga gång påkallade tätare sammanträden. Numera äger arbetsplenium vanligen rum endast å onsdagar kl. 11, medan bordläggningsplena brukas förläggas till tisdagar och lördagar kl. 16.

Såsom de sakkunniga tidigare framhållit synes det önskligt, att man vid valet av tidpunkt för kamrarnas sammanträden söker i möjligaste mån tillse, att kammarplena icke lägga hinder i vägen för utskottens sammanträden. Detta önskemål torde enklast kunna tillgodoses, om arbetsplena i början av riksdagen och i övrigt, då antalet ärenden på föredragningslistan icke påkallar längre sammanträden, utsättas till kl. 14, varigenom utskotten kunna påräkna att för sitt arbete i allmänhet helt disponera förmiddagarna. I detta sammanhang vilja de sakkunniga tillika förordna, att utskotten, då arbetet så påkallar, i syfte att påskynda och effektivisera arbetet börja sina sammanträden kl. 10.

Under de tider, då arbetsanhopningen i kamrarna påkallar anordnandet av förmiddagsplena, torde jämväl dessa sammanträden lämpligen kunna taga sin början kl. 10 för att möjliggöra ett tidigare avslutande av sammanträdena och minska behovet av att anordna särskilda kvällsplena. Därmed aktualiseras emellertid den av herr Herlitz i motion 1943, I: 9 väckta frågan om införande i reglementariska föreskrifter för riksdagen av ett stadgande angående måltidsraster under kamrarnas sammanträden. I första rummet har motionären åsyftat att få till stånd gemensamma lunchraster för vardera kammaren, detta för att undgå de allvarliga olägenheter, som enligt hans mening bleve en följd av att flertalet av kamrarnas ledamöter någon gång under den sedvanliga lunchtiden lämnade plenisalarna. Det vore också till men för riksdagens anseende, att den bibehölle arbetsvanor, som helt visst i äldre tid voro lämpliga, men som numera avsevärt förringade riksdagsarbetets effektivitet.

De sakkunniga hava överlagt med talmännen angående lämpliga åtgärder med avseende å kamrarnas sammanträdestider och måltidsraster. I förstnämnda hänseende framgick av överläggningarna att, ehuru talmännen icke ansågo sig kunna tillråda att gällande ordning i fråga om tiden för kammarplena rubbades, en jämkning av sammanträdestiden obestriddligen skulle vara till fördel för utskottens arbete. Däremot ansågs förslaget att införa gemensamma lunchraster ägnat att ingiva starka betänkligheter, icke minst med hänsyn till de praktiska svårigheter, som måste uppstå, då det gällde att avbryta en debatt vid en på förhand bestämd tidpunkt.

De sakkunniga anse, att införandet av lunchrast skulle vara en beaktansvärd rationaliseringsåtgärd men hava med hänsyn till de praktiska svårigheter, som äro förenade med en dylik reform, avstått från att framlägga förslag härom. Enligt de sakkunnigas mening är emellertid uppslaget förtjänt att försöksvis prövas genom utnyttjande av möjligheten att avbryta sammanträde.

8. Delegation till Kungl. Maj:t av riksdagens beslutanderätt i vissa frågor m. m.

I sitt memorial 1943: 16 uttalade konstitutionsutskottet, att det arbetsmaterial, som förelägges riksdagen genom propositioner och motioner, till en viss grad skulle kunna minskas genom överlåtande till Kungl. Maj:t av beslu-

tanderätten i vissa grupper ärenden av mindre vikt, vilka för närvarande äro beroende på beslut av riksdagen och understundom taga oproportionerligt stor del av dess tid i anspråk till nackdel för handläggningen av andra, mera betydelsefulla frågor. Utskottet åsyftade närmast ett förfarings sätt i fråga om mindre viktiga ärenden, motsvarande det som redan tillämpas beträffande t. ex. vissa kronojordsförsäljningar och pensionsärenden. Under riksdagsdebatten om konstitutionsutskottets memorial har såsom lämpliga delegationsobjekt pekats på ärenden angående lagstiftning om yrkessjukdomar, avskrivning av fordringar, vissa anställnings- och lönefrågor samt andra liknande »expeditions»ärenden.

Vid sina överväganden av hithörande spörsmål hava de sakkunniga sökt bilda sig en uppfattning, i vad mån tids- och arbetsbesparing kunde tänkas för riksdagen ernås genom ett vidgat delegationsförfarande. Den första svårigheten, som därvid möter, är att konkret bestämma de frågor, som kunna anses utgöra lämpliga delegationsärenden. Det har å ena sidan gjorts gällande, att riksdagen ägnade alltför mycken tid åt detaljfrågor till förfång för de stora och viktiga frågorna och att det därför vore angeläget att åstadkomma en avvägning av intresset, som bättre svarade mot de olika ärendenas vikt och betydelse. Å andra sidan är det uppenbarligen svårt att draga upp klara gränser mellan stora och små frågor eller mellan principiellt viktiga och mindre viktiga, enär en till synes liten och obetydlig fråga i sig kan inrymma moment, vilka kunna få mer eller mindre vittutseende konsekvenser i andra och större sammanhang.

Ett försök har gjorts att med ledning av statsutskottets utlåtanden vid vår riksdagen 1943 utvälja grupper av ärenden, beträffande vilka delegation skulle kunna övervägas. Vid detta urval har förutsatts, att lagstiftningsfrågor samt frågor rörande myndigheternas löne- och omkostnadsstater, inrättandet av nya tjänster, byggnadsfrågor och andra ärenden av större ekonomisk eller principiell betydelse borde bibehållas under riksdagens prövning i nuvarande omfattning. Såsom resultat har framkommit följande:

1. Statsbidrag till varjehanda föreningar och sammanslutningar kunde möjligen sammanföras till ett klumpanslag inom varje huvudtitel, varefter den närmare anslagsfördelningen skulle ankomma på Kungl. Maj:t.
2. Frågor om utgivande av kronan på grund av lagakraftvunnen dom åvilande ersättningskyldighet samt om efterskänkande av enskilds ersättningskyldighet gentemot kronan på grund av ådömt skadestånd eller revisionsanmärkning.
3. Beviljande av ersättningar och pensioner i ömmande fall, vilka icke blivit i gällande avlönings- eller pensionsreglementen närmare reglerade.
4. Beviljande av ersättning för genom förskingring av ämbetsman vållade förluster.
5. Frågor om extra-ordinär lönetursberäkning.

Beträffande de under 3. och 5. upptagna grupperna av ärenden må särskilt påpekas, att de ofta torde komma under riksdagens prövning i anled-

ning av väckta motioner, sedan ärendet dessförinnan varit föremål för Kungl. Maj:ts behandling utan att framställda krav vunnit bifall.

Även om beslutanderätten i vissa av ovan angivna eller liknande ärenden utan olägenhet skulle kunna överflyttas till Kungl. Maj:t, är det likväl uppenbart, att ett delegationsförfarande i denna begränsade omfattning icke skulle i nämnvärd grad lätta riksdagens arbetsbörda och därför i förevarande sammanhang saknar praktisk betydelse. De sakkunniga hava heller icke funnit motiverat att framlägga något förslag i ämnet såsom ett led i strävandena att rationalisera och förenkla riksdagsarbetet. I sådana fall, då riksdagens prövningsrätt är uteslutande formell — exempelvis i vissa under 2. angivna ärenden — synes Kungl. Maj:t kunna inhämta ett generellt bemyndigande av riksdagen att för gäldandet av kostnaderna anlita visst riksstatsanslag.

Inom de sakkunniga har även dryftats möjligheten att nå det uppställda målet genom en förenklad propositionsavfattning. Sålunda har den uppfattningen kommit till uttryck, att Kungl. Maj:ts förslag borde kunna avfattas mera summariskt och att riksdagen borde i större utsträckning än nu överlåta åt Kungl. Maj:t att besluta om de närmare villkoren för användandet av anslag, som riksdagen för olika ändamål beviljade.

Oavsett de starka principiella invändningar, vilka kunna riktas mot ett så betydande ingrepp i riksdagens finansmakt, som kan befaras bli följden av en omläggning av ifrågasatt innebörd, skulle otvivelaktigt därigenom framför allt statsutskottets arbete komma att bli än mer betungande än för närvarande. En summariskt avfattad proposition kräver nämligen en genomgång av originalakterna och i många fall även infordrandet av kompletterande utredningsmaterial vid utskottsgranskningen av gjorda anslagsäskanden. Att inskränka riksdagens bestämmanderätt till beviljandet av ett antal ej närmare specificerade klumpanslag kan uppenbarligen icke ifrågakomma. Ett ingående granskningsförfarande kan därför icke undgås, antingen detta skall som nu äga rum *före* anslagsbeviljandet eller vid en efterföljande riksdag. Någon tidsbesparing för riksdagen vinnes säkerligen icke med den senare metoden, varjämte den ur ekonomisk synpunkt måste betecknas som förkastlig och skulle kunna draga med sig ökade statsutgifter. De sakkunniga kunna fördensskull icke tillstyrka beträdandet av vägar, som kunna leda till en inskränkning av anslagskontrollen och ett eftersättande av riksdagens inflytande å statsmedlens användning.

VI. Riksdagsmännens arvoden.

Av statsmedel utbetalad ersättning för riksdagsmannaupdraget infördes i Sverige i samband med representationsreformen 1866, men tillkom då blott andra kammarens ledamöter. Dessa erhöilo utöver ersättning för resekostnader till och från riksdagen ett arvode av 1 200 riksdaler för lagtima riksdag. Om riksdagen upplöstes innan den varit samlad i fyra månader, skulle dock ej högre belopp utgå än 10 riksdaler för dag; detsamma gällde för kammarledamot, som avgick från riksdagen innan fyra månader av sammanträdestiden förflutit. Motsvarande bestämmelser meddelades beträffande urtima riksdag, för vilken det sammanlagda arvodet icke fick överstiga det för lagtima riksdag gällande maximum av 1 200 riksdaler.

Bortsett från ett 1891 gjort mindre tillägg kvarstodo dessa bestämmelser oförändrade till 1918. I samband med reformeringen av första kammaren utsträcktes de att gälla även för denna kammare från 1909.

1914 medgåvos riksdagens ledamöter två fria resor under riksdagstiden fram och åter mellan riksdagsorten och hemmet.

1918 skedde dels en av det försämrade penningvärdet betingad höjning av riksdagsmannaarvodet, dels en differentiering, enligt vilken ledamöter bosatta utanför riksdagsorten erhöilo ett högre arvode än de, som bodde å denna ort. Till de förra utgick ett arvode av 20 kronor per dag, dock högst 2 400 kronor per riksdag. För de senare fastställdes motsvarande belopp till 15 och 1 800 kronor. Förändringen innebar ett avskaffande av tidigare fasta arvoden ehuru med bibehållande av vissa maximibelopp.

En ny höjning skedde 1921, enligt vilken arvodet för riksdagsmän ej bosatta å riksdagsorten fastställdes till 32 kronor för dag med ett sammanlagt högsta belopp av 4 500 kronor. För övriga riksdagsmän blevo motsvarande belopp 24 respektive 3 400 kronor.

I bestämmelserna om riksdagsmannaarvodet genomfördes 1933 flera förändringar. Sålunda utbrötos vissa detaljbestämmelser ur riksdagsordningen och infördes i en särskild stadga. Samtidigt återinfördes fasta arvoden, och ersättningsbeloppet för lagtima riksdag sänktes till 3 000 kronor för å riksdagsorten bosatt ledamot samt till 4 000 kronor för övriga. Slutligen ökades antalet fria resor till högst fem i vardera riktningen.

Även bestämmelserna om arvodets storlek överfördes 1941 från riksdagsordningen till en särskild stadga. Med frångående av tidigare fasta arvoden bestämdes ersättningsbeloppen nu till 750 respektive 1 000 kronor för månader utan angiven tidsbegränsning för arvodets utgående. Ersättning för resa till hemorten under riksdagstiden skulle utgå högst för det antal resor fram och åter, som motsvarade en resa var femtonde dag.

Såsom ett led i strävandena att undvika alltför långt utdragna riksdags-sessioner har övervägts förslag om återinförande av fasta riksdagsarvoden, som äro oberoende av sessionstidens längd. Förutom att en sådan ordning borde mana riksdagsmännen att påskynda arbetet så att riksdagsavslutning skulle kunna ske inom den tid, för vilken det fasta arvodet vore beräknat, kunde förväntas, att regeringen av samma skäl skulle söka undvika framläggandet av propositioner, som kunde beräknas försena riksdagsarbetet.

Helt fasta riksdagsmannaarvoden måste emellertid enligt de sakkunnigas mening förutsätta, att den normalt erforderliga längden av sessionstiden kan med jämförelsevis snäv marginal angivas. Eljest torde man bliva nödsakad att för alla eventualiteter sätta arvodena så höga, att de kunna tillgodose kraven på en rimlig ersättning, även om sessionen måste utsträckas längre än normalt eller riksdagen efter förpuppning inkallas till höstsession. Detta skulle i sin tur påkalla en kraftig höjning av nuvarande arvodesbelopp, något som icke lämpligen torde kunna ifrågasättas under tider, då allmänt lönestopp gäller, även om de svenska riksdagsmannaarvodena måste betecknas som låga i jämförelse med motsvarande ersättningar i flertalet andra länder. En av de sakkunniga verkställd undersökning visar sålunda, att ersättningarna i nedan angivna länder utgå med följande belopp:

Land	Arvode	Uppgift från år	A n m.
Danmark	5 600—7 200 kr.	1943	Det högre beloppet utgår till folketingsmedlem, bosatt minst 20 km från huvudstaden.
Finland	33 000—39 000 mark	1944	Dagarvode 275—325 mark. Det högre beloppet utgår till riksdagsledamot bosatt minst 30 km från huvudstaden.
Norge	7 000 kr.	1940	Därjämte reseersättning.
Australien	1 000 pund	1943	
Belgien			
Senaten.....	28 000 frcs	1940	Därutöver fria resor.
Deputeradekammaren.	42 000 „		
Canada	4 000 dollars	1943	Avdrag vid frånvaro.
England	600 pund	1943	
Frankrike.....	90 000 frcs	1940	Praktiskt taget fria järnvägsresor.
Nederländerna			
FK.....	10 gulden/dag	1940	Representationsarvode för i Haag ej bosatta FK-ledamöter.
AK.....	5 000 gulden		Därjämte reseersättning.
Nya Zeeland.....	450 pund	1943	Utgår endast för närvarodagar.
Schweiz, nationalrådet .	30 frcs/dag	1943	
U. S. A.	10 000 dollars	1943	Därjämte reseersättning, sekr.-bidrag och tjänstebrevsrätt.

De sakkunniga hava vid sina överväganden av frågan om riksdagsmannaarvudet kommit till den uppfattningen, att gällande system för arvodesbe-

räkningen icke är ägnat att främja en eftersträvad förkortning av riksdagens sessionstid. Alldenstund man, så länge nuvarande av kriget och krisen föranledda utomordentliga förhållanden råda, nödgas räkna med möjligheten av särskilda höstriksdagar, lär en återgång till fasta arvoden, beräknade för en riksdag av normal längd, icke böra ifrågakomma. Ej heller torde av skäl, som förut antytts, arvodet böra sättas högre än att totalersättningen kommer att i stort sett motsvara den nu utgående. Ytterligare en synpunkt, som förtjänar beaktande, är att arvodessystemet icke bör utformas så, att det kan befaras framtvunga en så stark koncentrerings av riksdagsarbetet, att den önskvärda och nödvändiga kontakten mellan riksdagsmännen och hemorten under riksdagssessionen försvåras.

Från dessa allmänna utgångspunkter hava de sakkunniga kommit fram till ett system med en kombination av fasta och rörliga arvoden. Det fasta arvodet har synts lämpligen böra givas formen av ett årsarvode, som skulle med lika belopp för månad utbetalas under hela året och sålunda fylla den dubbla funktionen att dels bereda riksdagsmännen skälig, under året jämnt fördelad ersättning för de med riksdagsmannaupdraget förenade omkostnaderna och arbetet och dels utgöra ett slags beredskapsarvode i händelse riksdagen efter förpuppning behöver inkallas att ånyo sammanträda eller urtima riksdag anordnas. Det rörliga arvodet skulle utgå i form av dagarvode under själva riksdagstiden.

Rörande arvodesbeloppens storlek hava de sakkunniga efter dryftande av olika alternativ stannat vid att föreslå ett årsarvode å 4 200 kronor, motsvarande 350 kronor för månad, och ett dagarvode, utgörande fem kronor för ledamot, som är bosatt å riksdagsorten, och femton kronor för övriga ledamöter. Hur ett enligt ovan angivna grunder beräknat riksdagsmannaarvode kommer att ställa sig i jämförelse med ersättning enligt nuvarande grunder framgår av följande tablå:

Riksdagens längd	Nuvarande grunder		Föreslagna grunder	
	stockh.	övriga	stockh.	övriga
4 månader....	3 000	4 000	4 800	6 000
5 »	3 750	5 000	4 950	6 450
6 »	4 500	6 000	5 100	6 900
7 »	5 250	7 000	5 250	7 350
8 »	6 000	8 000	5 400	7 800
9 »	6 750	9 000	5 550	8 250

Såsom framgår av tabellen skulle det sammanlagda arvodet enligt förslaget medföra högre ersättning än nu vid riksdagar, som icke överstiga sex månader, medan däremot ersättningen vid längre riksdagar successivt sjunker för att vid riksdagar, överstigande sju månader, nedgå under nuvarande ersättningsbelopp. En avvägning av arvodena på sådant sätt, att ersättningen blir relativt högre ju kortare riksdagen är, har för de sakkun-

niga framstått såsom motiverad av det förhållandet, att arbetsbördan kan betraktas såsom jämförelsevis konstant.

De föreslagna nya arvodesgrunderna påkalla tämligen genomgripande ändringar i gällande stadga om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande. Förslag till dylika ändringar hava av de sakkunniga utarbetats och fogats vid betänkandet. I fråga om de olika detaljbestämmelserna må följande särskilt framhållas.

1 §. Årsarvodet synes böra utgå från och med den månad, under vilken riksdagsman tager plats i riksdagen, d. v. s. fått sin fullmakt granskad och godkänd i den ordning § 32 RO föreskriver. Mera tveksamt kan måhända förefalla, vilka regler som böra gälla för arvodets upphörande. För att icke onödigtvis komplicera bestämmelserna hava emellertid de sakkunniga funnit sig böra såsom tidsgräns välja den månad, under vilken riksdagsmannauppsdraget upphör, evad detta är beroende på inträdd obehörighet, avsägelse, dödsfall, förordnande om nya val eller mandattidens utlöpande.

Dagarvodet skulle endast utgå under själva riksdagstiden — bestämd på enahanda sätt som enligt nu gällande stadga — och beräknas från och med dagen för riksdagens början eller, om riksdagsmannen inställer sig senare, från och med inställeldagen.

2 §. Medan nu gäller, att riksdagsman, som är förhindrad deltaga i riksdagsgöromålen, skall avstå halva det arvode, som belöper å tid, varmed frånvaron överstiger en tredjedel av riksdagstiden, hava de sakkunniga funnit det mest rationellt att i samband med uppdelningen av arvodet knyta avdraget uteslutande till dagarvodet och därvid fixera ett bestämt antal dagar för den avdragsfria frånvaron. Då det fasta arvodet under alla förhållanden skulle utgå, har det funnits skäligt att begränsa rätten till dagarvode något starkare, än vad hittills gällt i fråga om det nu utgående arvodet. Självfallet har med den föreslagna bestämmelsen icke avsetts, att i de föreslagna 30 avdragsfria dagarna skulle inräknas tiden för riksdagens påskferier eller annan dylik ledighet, som icke är beroende av den enskilde riksdagsmannens egna åtgöranden. De sakkunniga vilja emellertid understryka vikten av att bestämmelserna i § 24 ordningsstadgorna för kamrarna angående förfall och ledighet från riksdagsgöromålen behörigen iakttagas så att erforderliga anteckningar rörande frånvaron kunna göras för arvodesberäkningen.

3—5 §§. De smärre jämkningar, som föreslagits i dessa paragrafer, inskränka sig till vad som funnits vara direkt betingat av den nya uppdelningen av ersättningen i en fast och en rörlig del.

6 §. Utbetalning av arvode och representationsbidrag sker nu i efterskott var femtonde dag. Årsarvodet torde emellertid böra utbetalas månadsvis, detta med hänsyn främst därtill, att tätare utbetalningsterminer under icke-riksdagstid skulle vålla onödigt administrativt besvär.

Bestämmelsen om att utbetalningen skall ombesörjas av fullmäktige i riksgäldskontoret är med oförändrad lydelse överflyttad från nuvarande 7 §.

7 §. I betraktande av att övergången till ett helt nytt system för riksdagsmannaarvodenas beräkning och utbetalning kan giva anledning till tveksamhet i vissa fall rörande de nya bestämmelsernas rätta tillämpning och tolkning, hava de sakkunniga ansett det vara mest ändamålsenligt att intaga en allmän föreskrift om befogenhet för fullmäktige i riksgäldskontoret att efter samråd med talmännen meddela erforderliga tillämpningsföreskrifter till ersättningsstadgan.

1 §. Årsberedningen skall utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas. Årsberedningen skall vidare utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas. Årsberedningen skall vidare utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas.

2 §. Medan en riksdag är sammankallad, skall riksdagen utöfna alla de befogenheter som äro förenade med riksdagen. Riksdagen skall vidare utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas.

3 §. Riksdagen skall utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas. Riksdagen skall vidare utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas.

4 §. Riksdagen skall utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas. Riksdagen skall vidare utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas.

5 §. Riksdagen skall utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas. Riksdagen skall vidare utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas.

6 §. Riksdagen skall utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas. Riksdagen skall vidare utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas.

7 §. Riksdagen skall utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas. Riksdagen skall vidare utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas.

8 §. Riksdagen skall utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas. Riksdagen skall vidare utreda och förorda de åtgärder som äro nödvändiga för riksdagens verksamhet under året som följande riksdag öppnas.

VII. Sammanfattning.

För att ernå en rationalisering av riksdagsarbetet hava de sakkunniga föreslagit vissa reformer, syftande dels till att i största möjliga utsträckning tillförsäkra riksdagen huvuddelen av propositionerna inom den ordinarie propositionstiden, dels till att möjliggöra en bättre planering av riksdagens arbete. De sakkunniga föreslå därför:

att i § 34 RO införes stadgande om att Kungl. Maj:t vid riksdagens öppnande, samtidigt med statsverkspropositionen och berättelsen om vad i rikets styrelse sedan näst föregående lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit, skall överlämna en förteckning över de ytterligare förslag och framställningar till riksdagen, om vilkas avlåtande statsrådets ledamöter ämna hemställa;

att bestämmelserna i § 54 RO i så måtto skärpas, att propositioner, som avlämnas efter sextio dagar från lagtima riksdags öppnande och icke förledas av en under riksdagen inträffad händelse, skola vara av den art, att konungen prövar uppskov med framställningen lända riket till *allvarligt men*;

att i § 58 RO införes bestämmelser, som möjliggöra för riksdagen att på vederbörande utskotts framställning genom sammanstående beslut av bägge kamrarna uppskjuta behandlingen av proposition, som avlämnats efter den i § 54 RO stadgade ordinarie propositionstiden;

att § 3 reglementariska föreskrifter för riksdagen kompletteras med stadgande om att talmännen för riksdagsarbetets allmänna planläggning och ledning skola den 1 och 15 i varje månad från utskottens ordförande tillhandahållas skriftliga uppgifter, angivande slutbehandlade ärenden, ärenden under behandling och de ärenden, som under den närmaste tiden äro avsedda att upptagas; till detta stadgande hava de sakkunniga fogat en rekommendation om att den förstärkta talmanskonferensen i större utsträckning än hittills bör sammanträda i arbetsplanerande syfte;

De sakkunniga hava icke funnit någon omläggning av sessionstiden av behovet påkallad och hava alltså funnit sig böra avstyrka riksdagstidens uppdelning i en vår- och en höstsession; ej heller hava de sakkunniga ansett en förflyttning av riksdagssessionens början till den 1 december eller annan tidpunkt vara önskvärd eller behöflig.

Beträffande utskottens sammansättning föreslå de sakkunniga:

att bankoutskottet, lagutskottet och jordbruksutskottet utökas till tjugomannautskott.

De sakkunniga erinra vidare om den möjlighet andra kammaren genom bestämmelserna i § 36 RO har att vid behov utse ett större antal suppleanter till samtliga ständiga utskott utom utrikesutskottet.

Beträffande utskottsarbetets organisation förorda de sakkunniga:

att frågan om den hos riksdagen tjänstgörande kanslipersonalens avlöningsförhållanden upptages till omprövning;

att förmiddagarna i större utsträckning än nu frigöras för utskottens sammanträden genom att kamrarnas plena, då så med hänsyn till föreliggande ärenden synes möjligt, utsätts till eftermiddagarna;

att i presidiet för ett särskilt utskott icke inväljes någon, som redan tillhör presidiet för ständigt utskott.

De förslag, som framförts om avskaffande av de tillfälliga utskotten, hava de sakkunniga icke givit sitt stöd. De sakkunniga hava emellertid beträffande de tillfälliga utskottens arbetsformer förordat:

att viss begränsning sker av det inom dessa utskott tillämpade remissförfarandet, samt att de upplysningar, som de tillfälliga utskotten önska inhämta, i stället, då så lämpligen kan ske, införskaffas genom muntliga föredragningar inför utskotten av tillkallade sakkunniga.

Beträffande ärendenas behandling i kamrarna hava de sakkunniga föreslagit:

att propositioner skola vid kammarplena utan avbrott i pågående förhandlingar få avlämnas direkt till talmännen (§ 54 RO);

att motioner skola få ingivas direkt till kammarens kansli (§ 55 RO);

att reglerna om snabbbehandling av ärenden i § 59 RO erhålla den ändrade innebörd, att en andra bordläggning skall vara obligatorisk, såvida icke kamraren på vederbörande utskotts framställning annorlunda beslutar;

Till detta stadgande böra fogas bestämmelser i § 18 ordningsstadgorna för kamrarna, som garantera kammarledamöterna meddelande på förhand om att utskott hemställt om ärendes snabbbehandling.

De sakkunniga förorda vidare:

att besvarande av interpellationer och enkla frågor, i den mån detta kan väntas verka hinderligt för behandlingen av övriga ärenden, förläggas till andra sammanträden än arbetsplena, varvid torde böra övervägas att förlägga svaren å interpellationer och enkla frågor till skilda plenidagar.

Slutligen hava de sakkunniga föreslagit:

att grunderna för beräkning av riksdagsmännens arvoden förändras därhän, att nuvarande arvoden ersättas med *dels* ett fast årsarvode å 4 200 kronor att utbetalas med ett belopp av 350 kronor för månad, *dels* ett dag-arvode att under riksdagstiden utgå med fem kronor för ledamot, som är bosatt å riksdagsorten, och femton kronor för övriga ledamöter.

FÖRFATTNINGSTEXTER

FÖRFATTNINGSTYCKEN

Förslag till ändringar i riksdagsordningen.

Nuvarande lydelse:

§ 34.

Konungen låter offentligen kungöra den av honom för riksdags öppnande bestämda tid, som ej må utsättas senare än å andra söckendagen efter riksdags början. På den tid skola riksdagsmännen, sedan gudstjänst med dem hållen är, sammankomma på rikssalen, där Konungen eller, då han så för gott finner, statsministern eller annan statsrådsledamot förer ordet. Vid detta tillfälle låter Konungen till lagtima riksdag i två exemplar, därav ett tillställes vardera kammaren, överlämna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov, innefattande även förslag rörande sättet att genom bevillningar fylla vad staten utöver de ordinarie inkomsterna erfordrar, ävensom berättelse om vad i rikets styrelse sedan nästföregående lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit; men om riksdagen urtima är, kungöres för densamma anledningen till dess sammankallande och avlämnas de förslag och framställningar, vilka skola bli föremål för kamrarnas överläggningar; Konungen dock obetaget att sedermera även andra förslag framställa.

Föreslagen lydelse:

§ 34.

Konungen låter offentligen kungöra den av honom för riksdags öppnande bestämda tid, som ej må utsättas senare än å andra söckendagen efter riksdags början. På den tid skola riksdagsmännen, sedan gudstjänst med dem hållen är, sammankomma på rikssalen, där Konungen eller, då han så för gott finner, statsministern eller annan statsrådsledamot förer ordet. Vid detta tillfälle låter Konungen till lagtima riksdag i två exemplar, därav ett tillställes vardera kammaren, överlämna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov, innefattande även förslag rörande sättet att genom bevillningar fylla vad staten utöver de ordinarie inkomsterna erfordrar, ävensom *förteckning över de ytterligare förslag och framställningar, om vilkas avlåtande till riksdagen statsrådets ledamöter ämna hemställa, med uppgift om den tidpunkt, då de antagas bli avlämnade, så ock berättelse om vad i rikets styrelse sedan nästföregående lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit*; men om riksdagen urtima är, kungöres för densamma anledningen till dess sammankallande och avlämnas de förslag och framställningar, vilka skola bli föremål för kamrarnas överläggningar;

Nuvarande lydelse:

Då Konungen — — — undersåttliga
vördnad.

§ 36.

1. Å varje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett utrikesutskott, ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, två lagutskott samt ett jordbruksutskott. Dessa riksdagens ständiga utskott skola bestå: utrikesutskottet av sexton, konstitutionsutskottet av tjugu, statsutskottet av tjugufyra, bevillningsutskottet av tjugu, bankoutskottet av sexton, vardera lagutskottet av sexton samt jordbruksutskottet av sexton ledamöter, vilka vardera kammaren till halva antalet inom sig väljer; ankommande på kamrarnas sammanstämmande beslut att, när sådant finnes vara av nöden, tillsätta särskilt utskott för upptagande av frågor, som tillhöra ständigt utskotts behandling, så ock att, därest annat utskott än utrikesutskottet anmäler behov av förstärkning i ledamöternas antal, sådan bevilja.

2. Vardera kammaren — — — vardera kammaren.

3. Därest i — — — kammaren tillsättas.

4. Å urtima — — — förekommande ärenden.

5. Valen till — — — beslutad stadga.

6. Ej må — — — mom. 2 förmäles.

§ 54.

Konungens skrivelser och propositioner med det undantag, som i 34 §

Föreslagen lydelse:

Konungen dock obetaget att sedermera även andra förslag framställa.

Då Konungen — — — undersåttliga
vördnad.

§ 36.

1. Å varje lagtima riksdag skola, inom sex dagar efter dess öppnande, tillsättas: ett utrikesutskott, ett konstitutionsutskott, ett statsutskott, ett bevillningsutskott, ett bankoutskott, två lagutskott samt ett jordbruksutskott. Dessa riksdagens ständiga utskott skola bestå: utrikesutskottet av sexton, konstitutionsutskottet av tjugu, statsutskottet av tjugufyra, bevillningsutskottet av tjugu, bankoutskottet av tjugu, vardera lagutskottet av tjugu, samt jordbruksutskottet av tjugu ledamöter, vilka vardera kammaren till halva antalet inom sig väijer; ankommande på kamrarnas sammanstämmande beslut att, när sådant finnes vara av nöden, tillsätta särskilt utskott för upptagande av frågor, som tillhöra ständigt utskotts behandling, så ock att, därest annat utskott än utrikesutskottet anmäler behov av förstärkning i ledamöternas antal, sådan bevilja.

2. Vardera kammaren — — — vardera kammaren.

3. Därest i — — — kammaren tillsättas.

4. Å urtima — — — förekommande ärenden.

5. Valen till — — — beslutad stadga.

6. Ej må — — — mom. 2 förmäles.

§ 54.

Konungens skrivelser och propositioner tillställas båda kamrarna samt

Nuvarande lydelse:

förmåles, tillställas båda kamrarna genom en statsrådets ledamot samt böra alltid vara åtföljda av statsrådets och, då lagrådet avgivit utlåtande, jämväl dess yttrande.

Propositionerna böra vid lagtima riksdag avlämnas inom sextio dagar från dess öppnande, och må proposition ej senare *awlätas*, utan så är, att Konungen finner någon under riksdagen inträffad händelse därtill föranleda eller prövar uppskov med framställningen lända riket till men.

§ 55.

Motion må av riksdagsman i den kammare, han tillhör, göras inom tolv dagar från riksdags öppnande. Dock må motion, som föranledes av kungl. proposition, vilken efter öppnandet till riksdagen *awlåtits*, väckas sist vid det sammanträde, som infaller näst efter tio dagar från *propositionens avlämnande i kammare*. I sistnämnda fall äge likväl kammare, därest den med hänsyn till infallande helg eller ärendets synnerliga omfattning finner sådant nödigt, medgiva utsträckning av motionstiden, dock längst till det sammanträde, som infaller näst efter tjugu dagar från *propositionens avlämnande*. Fråga om sådan utsträckning må ej väckas senare än vid andra sammanträdet efter det, då propositionen avläts.

I frågor — — — är samlad.

Motion bör *alltid skriftligen till protokollet avlämnas*. Ej må i en skrift flera mål av olika beskaffenhet sammanföras.

Föreslagen lydelse:

böra alltid vara åtföljda av statsrådets och, då lagrådet avgivit utlåtande, jämväl dess yttrande.

Propositionerna böra vid lagtima riksdag avlämnas inom sextio dagar från dess öppnande, och må proposition, när den ej omedelbart sammanhänger med riksstatens slutliga reglering, ej senare *avlämnas*, utan så är, att Konungen finner någon under riksdagen inträffad händelse därtill föranleda eller prövar uppskov med framställningen lända riket till *allvarligt* men.

§ 55.

Motion må av riksdagsman i den kammare, han tillhör, göras inom tolv dagar från riksdags öppnande. Dock må motion, som föranledes av proposition, vilken efter öppnandet till riksdagen *awlämnats*, väckas sist vid det sammanträde, som infaller näst efter tio dagar från *det propositionen kom kammaren till handa*. I sistnämnda fall äge likväl kammare, därest den med hänsyn till infallande helg eller ärendets synnerliga omfattning finner sådant nödigt, medgiva utsträckning av motionstiden, dock längst till det sammanträde, som infaller näst efter tjugu dagar från *det propositionen kom kammaren till handa*. Fråga om sådan utsträckning må ej väckas senare än vid andra sammanträdet efter det, då propositionen *kom kammaren till handa*.

I frågor — — — är samlad.

Motion bör *skriftligen avlämnas till protokollet eller ock ingivas till kammarens kansli inom sådan tid, att den kan anmälas vid det sammanträde, då*

Nuvarande lydelse:

Konungens propositioner — — —
genast avgöras.

§ 58.

När proposition — — — utskottet
uppehållas.

Är inom — — — ovillkorligen av-
göras.

§ 59.

Betänkande, som av ständigt eller i
dess ställe särskilt tillsatt utskott av-
givits, skall i bägge kamrarna för
ärendets avgörande, så vitt ske kan,
samtidigt föredragas. Efter betänkan-
dets första föredragning skall detsam-
ma vila på bordet. Vid nästa föredrag-
ning, evad överläggning då äger rum
eller ej, skall det, så framt ej kamma-
ren annorlunda beslutar, åter göras vi-
lande. Men då saken tredje gången
förekommer, skall den till avgörande
företagas.

Betänkande, som — — — är sagt.
Utskotts förberedande — — —
bordläggning begärt.

Föreslagen lydelse:

den sist må väckas. Ej må i en skrift
flera mål av olika beskaffenhet sam-
manföras.

Konungens propositioner — — —
genast avgöras.

§ 58.

När proposition — — — utskottet
uppehållas.

Är inom — — — ovillkorligen av-
göras.

*Genom sammanstämmande beslut
må kamrarna, på vederbörande ut-
skotts framställning, till nästföljande
lagtima riksdag uppskjuta behand-
lingen av proposition, vilken avläm-
nats efter den tid, som i 54 § sägs, så
ock av därmed sammanhörande mo-
tioner.*

§ 59.

Betänkande, som av ständigt eller i
dess ställe särskilt tillsatt utskott av-
givits, skall i bägge kamrarna för
ärendets avgörande, så vitt ske kan,
samtidigt föredragas. Efter betänkan-
dets första föredragning skall detsam-
ma vila på bordet. Vid nästa före-
dragning, evad överläggning då äger
rum eller ej, skall det, så framt ej
kammaren på vederbörande utskotts
framställning annorlunda beslutar,
åter göras vilande. Men då saken tred-
je gången förekommer, skall den till
avgörande företagas.

Betänkande, som — — — är sagt.
Utskotts förberedande — — —
bordläggning begärt.

Utkast till ändringar i reglementariska föreskrifter för riksdagen samt i ordningsstadgorna för kamrarna.

Reglementariska föreskrifter för riksdagen.

Nuvarande lydelse:

§ 3.

1:o. Talmännen skola tillse, att nödig skyndsamhet och största möjliga planmässighet iakttages vid riksdagsarbetets bedrivande.

Talmännen och vice talmännen, jämte fyra av vardera kammaren för hela riksdagen utsedda ledamöter, böra, så ofta någon av talmännen det anser nödigt, på kallelse av talmännen sammanträda, för att rådpläga om vad i avseende å ärendenas behandling i utskott och kamrar må vara att iakttaga för vinnande av nämnda syfte. Vid dessa sammanträden böra kamrarnas sekreterare vara tillstädes. Utskottens ordförande skola ock, så ofta det finnes påkallat, delta i nämnda sammanträden. Anses nödigt att inhämta upplysningar av de ledamöter, vilka hava inseende över riksdagens kansli, böra även de, efter kallelse, tillstädeskomma.

2:o. Vid talmanssammanträde — — — till kamrarna.

3:o. De av — — — över riksdagsbiblioteket.

5—44094

Föreslagen lydelse:

§ 3.

1:o. Talmännen skola tillse, att nödig skyndsamhet och största möjliga planmässighet iakttages vid riksdagsarbetets bedrivande.

För detta ändamål skola utskottens ordförande den 1 och 15 i varje månad till talmännen avlämna skriftliga redogörelser för arbetet i utskotten, angivande slutbehandlade ärenden, ärenden under behandling och ärenden, som under den närmaste tiden äro avsedda att upptagas.

Talmännen och vice talmännen, jämte fyra av vardera kammaren för hela riksdagen utsedda ledamöter, böra, så ofta någon av talmännen det anser nödigt, på kallelse av talmännen sammanträda, för att rådpläga om vad i avseende å ärendenas behandling i utskott och kamrar må vara att iakttaga för vinnande av *skyndsamhet och planmässighet i riksdagsarbetet*. Vid dessa sammanträden böra kamrarnas sekreterare vara tillstädes. Utskottens ordförande skola ock, så ofta det finnes påkallat, delta i nämnda sammanträden. Anses nödigt att inhämta upplysningar av de ledamöter, vilka hava inseende över riksdagens kansli, böra även de, efter kallelse, tillstädeskomma.

2:o. Vid talmanssammanträde — — — till kamrarna.

3:o. De av — — — över riksdagsbiblioteket.

*Nuvarande lydelse:**Föreslagen lydelse:***Ordningsstadgor för kamrarna.****§ 18.**

1:o. Föredragningsämnen i — — — för riksdagen.

2:o. Har kammaren — — — nästa sammanträde.

3:o. Föredragningslistan skall — — — kammarens kansli.

4:o. Föredragningslista bör — — — kammarens ledamöter.

5:o. För sammanträde — — — ej föredragningslista.

§ 18.

1:o. Föredragningsämnen i — — — för riksdagen.

2:o. Har kammaren — — — nästa sammanträde.

Har vederbörande utskott jämlikt § 59 riksdagsordningen hemställt, att betänkande skall till avgörande företagas efter allenast en bordläggning, skall detta anmärkas på föredragningslistan.

3:o. Föredragningslistan skall — — — kammarens kansli.

4:o. Föredragningslista bör — — — kammarens ledamöter.

5:o. För sammanträde — — — ej föredragningslista.

Förslag till stadga om ersättning för riksdagsmannauppsdragets fullgörande.

*Nuvarande lydelse.**Föreslagen lydelse.***1 §.****1 §.**

Riksdagsman åtnjuter *arvode* under tid då, räknat från och med dagen för riksdagens början, ärenden som Konungen förelagt riksdagen äro beroende på dennas prövning eller då riksdagen eljest sammanträder för frågor varom i § 56 riksdagsordningen sägs. Vid *lagtima riksdag* skall *arvode* dock utgå för minst fyra månader, såframt ej riksdagen dessförinnan upplöses.

Riksdagsman åtnjuter *årsarvode* å 4 200 kronor samt *dagarvode*, utgörande 5 kronor, om han är bosatt å ort där riksdag hålles, och eljest 15 kronor.

Årsarvode utgår med 350 kronor för månad från och med den månad, under vilken riksdagsman tager plats i riksdagen, till och med den månad, under vilken riksdagsmannauppsdraget upphör.

Nuvarande lydelse.

Arvode utgår med ett belopp motsvarande sjuhundrafemtio kronor för månad, om riksdagsmannen är bosatt å ort där riksdag hålles, samt eljest med ett belopp motsvarande ettusen kronor för månad.

2 §.

Bliver riksdagsman förhindrad deltaga i riksdagsgöromålen, *skall* han för tid, varmed frånvaron sammanlagt överstiger *en tredjedel av den tid, under vilken han vid en och samma riksdag äger åtnjuta arvode, vidkännas avdrag å arvodet med hälften av vad eljest skolat för samma tid utgå.*

3 §.

Vid resa till och från riksdagen är riksdagsman, som är bosatt å annan ort än där riksdagen hålles, berättigad till ersättning för därav föranledd resekostnad.

Besöker riksdagsman under tid, då *arvode* till honom utgår, efter beviljad ledighet hemorten, äger han jämväl åtnjuta ersättning för därav föranledd resekostnad, dock högst för det antal resor fram och åter som motsvarar en var femtonde dag.

4 §.

Kamrarnas talmän erhålla under tid, då *arvode* till dem utgår, därjämte representationsbidrag med ett belopp motsvarande för månad *ettusen* kronor, dock med högst *femtusen* kronor under ett och samma kalenderår.

Föreslagen lydelse.

Dagarvode utgår under tid då, räknat från och med dagen för riksdagens början, ärenden som Konungen förelagt riksdagen äro beroende på dennas prövning eller då riksdagen eljest sammanträder för frågor, varom i § 56 riksdagsordningen sägs.

2 §.

Bliver riksdagsman förhindrad deltaga i riksdagsgöromålen, *äger* han för tid, varmed frånvaron sammanlagt överstiger *30 dagar vid en och samma riksdag, icke uppbära dagarvode.*

3 §.

Vid resa till och från riksdagen är riksdagsman, som är bosatt å annan ort än där riksdagen hålles, berättigad till ersättning för därav föranledd resekostnad.

Besöker riksdagsman under tid, då *dagarvode* till honom utgår, efter beviljad ledighet hemorten, äger han jämväl åtnjuta ersättning för därav föranledd resekostnad, dock högst för det antal resor fram och åter som motsvarar en var femtonde dag.

4 §.

Kamrarnas talmän erhålla under tid, då *dagarvode* till dem utgår, därjämte representationsbidrag med ett belopp, motsvarande för månad *1 000* kronor, dock högst med *5 000* kronor under ett och samma kalenderår.

Nuvarande lydelse.

5 §.

Ledamot av utrikesnämnden, så ock suppleant, åtnjuter under tid, då han icke uppbar *arvode* såsom riksdagsman, dels ersättning för kostnaden för resa till och från sammanträde med nämnden, dels ock traktamentsersättning för varje sammanträdesdag med *tjugufem* kronor, om ledamoten eller suppleanten är bosatt å ort där nämnden sammanträder, samt eljest med *femtio* kronor.

6 §.

Arvode och representationsbidrag utbetalas i efterskott var femtonde dag.

Dag för utbetalning må jämkas, när så med hänsyn till infallande helg eller eljest prövas lämpligt.

Vid beräkning av ersättning för del av månad, räknas månaden till trettio dagar.

7 §.

Fullmäktige i riksgäldskontoret äga, efter samråd med kamrarnas talmän, meddela närmare bestämmelser angående utbetalning av arvode och annan ersättning, varom i denna stadga förmäles.

Utbetalningen ombesörjes av fullmäktige i riksgäldskontoret.

Föreslagen lydelse.

5 §.

Ledamot av utrikesnämnden, så ock suppleant, åtnjuter under tid, då han icke uppbar *dagarvode* såsom riksdagsman, dels ersättning för kostnader för resa till och från sammanträde med nämnden, dels ock traktamentsersättning för varje sammanträdesdag med 25 kronor, om ledamoten eller suppleanten är bosatt å ort där nämnden sammanträder, samt eljest med 50 kronor.

6 §.

Årsarvode utbetalas månadsvis i efterskott. Dagarvode och representationsbidrag utbetalas i efterskott var femtonde dag.

Dag för utbetalning må jämkas, när så med hänsyn till infallande helg eller eljest prövas lämpligt.

Utbetalningen ombesörjes av fullmäktige i riksgäldskontoret.

7 §.

Fullmäktige i riksgäldskontoret äga, efter samråd med kamrarnas talmän, meddela *de närmare bestämmelser, som kunna finnas erforderliga för tillämpningen av denna stadga.*

Denna stadga träder i kraft den 1 januari 1945, då stadgan den 21 februari 1941 om ersättning för riksdagsmannaupdragets fullgörande upphör att gälla.

Tabell 1. De ständiga utskottens sammanträdesfrekvens

Tabellen bygger i vad gäller uppgifterna om utskottens plenarsammanträden, de särskilda de utskottsprotokoll. Uppgifterna om övriga utskottssammanträden bygga i huvudsak på annonser kunnat kontrolleras, då det gällt utskottens plenarsammanträden. Uppgifterna äro i allmänhet enligt uppgift från statsutskottet och jordbruksutskottet, över vilkas avdelningssammanträden göras för år 1933, då man i besparingssyfte, åtminstone vid riksdagens början, inskränkte annonsammanträdena i de ständiga utskottens plena och i det särskilda utskottet redovisats. icke ger ett uttryck för utskottets verkliga arbetsbörda. Till avdelningssammanträdena, som under högst 19 (1932) och lägst 10 (1937 och 1938) kommer nämligen också ett stort antal sammanvid de undersökta riksdagarna regelmässigt varit i första avdelningen (granskning av JO:s be-

	Januari			Februari			Mars			April			Maj			Juni		
	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.
Utr. U.																		
1937.....	—	—	—	4	1	—	1	—	—	1	—	1	4	—	1	—	—	—
1938.....	1	1	—	2	—	1	2	—	—	—	—	—	4	1	2	1	—	—
1942.....	1	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	—
1943.....	4	1	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Utr. U. i sam. U.																		
1943.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K. U. plenum																		
1932.....	5	1	1	17	—	2	9	—	2	18	—	4	10	—	1	—	—	—
1933.....	4	—	—	11	—	—	13	—	—	6	—	—	7	—	—	—	—	—
1937.....	3	—	—	10	—	—	8	—	1	13	1	—	8	1	—	—	—	—
1938.....	4	1	—	9	—	—	12	—	1	6	—	1	8	—	—	1	—	—
1942.....	3	—	—	6	—	—	9	—	1	9	1	—	8	1	—	5	—	—
1943.....	3	1	—	9	—	—	8	—	—	7	—	—	9	1	—	3	—	—
K. U. i sam. U.																		
1932.....	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
1937.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—
1943.....	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—
K. U. 1 avd.																		
1932.....	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1933.....	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937.....	6	1	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1938.....	6	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1942.....	4	—	—	5	—	—	2	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—
1943.....	4	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K. U. 2 avd.																		
1932.....	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1933.....	8	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937.....	4	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1938.....	6	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1942.....	5	1	—	11	—	—	3	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—
1943.....	4	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

riksdagarna 1932, 1933, 1937, 1938, 1942 och 1943.

utskottens sammanträden samt konstitutionsutskottets avdelningssammanträden på vederböran-
i dagspressen angående utskottens sammanträden. Tillförlitligheten av annonsuppgifterna har
tillräckliga för att ge en på dessa uppgifter byggd statistik nödig fullständighet. Av vikt är, att
inga protokoll föras, dessa sammanträden regelbundet hava annonserats. Ett undantag måste
seringen. Av denna anledning hava för denna riksdag endast ur protokollen hämtade uppgifter om

Bevillningsutskottets avdelningssammanträden hava icke medtagits, då en statistik över dessa
de redovisade riksdagarna utgjort i första avdelningen högst 20 (1933) och lägst 5 (1942), i andra
träden i utskottsdelegationer. Antalet avdelningssammanträden inom första lagutskottet har
rättelse) 4 och i andra avdelningen (granskning av MO:s berättelse) 3.

Juli			S:a våren			Oktober			November			December			S:a hösten			S:a hela riksdagen		
Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.
—	—	—	10	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	1	2	—	—	—
—	—	—	10	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	2	3	—	—	—
1	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—
—	—	—	6	3	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	8	3	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
—	—	—	59	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59	1	10	—	—	—
—	—	—	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41	—	—	—	—	—
—	—	—	42	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	2	1	—	—	—
—	—	—	40	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	1	2	—	—	—
—	—	—	40	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	2	1	—	—	—
—	—	—	39	2	—	4	—	—	9	—	—	2	—	—	54	2	—	—	—	—
—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—
—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—
—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—
—	—	—	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	1	—	—	—
—	—	—	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	1	—	—	—
—	—	—	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	1	—	—	—	—
—	—	—	8	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1	—	—	—	—
—	—	—	12	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	1	1	—	—	—
—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—
—	—	—	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	1	—	—	—
—	—	—	8	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	1	2	—	—	—
—	—	—	7	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	—	—	—	—
—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—
—	—	—	20	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	2	1	—	—	—
—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—

	Januari			Februari			Mars			April			Maj			Juni		
	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.
K.U. 3 avd.																		
1932.....	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1933.....	7	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937.....	5	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1938.....	6	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1942.....	4	—	—	7	—	—	4	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—
1943.....	4	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
K.U. 4 avd.																		
1942.....	4	—	—	10	1	—	4	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
1943.....	4	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
St.U. plenum																		
1932.....	5	1	—	8	—	—	6	—	1	8	—	—	8	—	—	8	1	1
1933.....	5	—	—	8	—	—	9	—	—	6	1	—	8	—	—	9	—	2
1937.....	4	—	—	8	—	—	6	—	1	9	—	—	11	—	—	5	—	—
1938.....	5	1	—	8	—	—	9	—	—	5	—	—	9	—	1	4	1	1
1942.....	5	—	—	8	—	—	6	—	—	6	—	—	7	—	—	8	1	1
1943.....	4	1	—	7	—	—	9	—	—	4	—	—	8	—	—	9	—	—
St.U. i sam. U.																		
1932.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	3	4	—	2	—	—	—
1933.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	1	—	1	—	—
1938.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4	—	1	—	—	—
1942.....	—	—	—	—	—	—	2	—	—	5	—	—	—	—	—	6	—	1
1943.....	—	—	—	—	—	—	4	—	1	1	—	—	7	—	1	1	—	—
St.U. 1 avd																		
1932.....	5	—	1	10	—	1	4	—	1	10	—	4	6	—	2	—	—	—
1933.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937.....	3	—	—	9	—	1	4	—	—	9	—	2	7	—	1	1	—	—
1938.....	2	—	—	10	—	—	7	—	1	8	1	1	11	—	3	1	—	—
1942.....	3	—	—	6	—	—	6	—	—	5	—	—	4	—	1	4	—	—
1943.....	3	—	—	10	1	—	11	1	1	2	—	—	6	1	—	10	1	2
St.U. 2 avd.																		
1932.....	8	2	1	8	—	3	6	—	1	13	—	3	10	—	2	1	—	1
1933.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937.....	6	1	1	8	—	2	3	—	1	19	2	4	12	1	3	1	—	—
1938.....	8	1	2	9	—	2	9	1	2	5	—	1	11	—	2	1	—	—
1942.....	7	—	—	8	—	2	7	—	—	7	—	1	11	1	—	10	1	2
1943.....	5	—	—	5	—	—	10	1	2	4	1	—	8	—	1	7	—	1
St.U. 3 avd.																		
1932.....	10	2	1	12	—	2	5	—	1	16	—	3	10	—	3	—	—	—
1933.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937.....	4	—	1	16	1	3	8	1	1	18	2	4	12	—	3	2	—	—
1938.....	6	—	1	15	1	2	14	1	3	9	1	2	11	1	2	1	—	—
1942.....	4	—	—	7	—	—	6	—	—	8	—	—	7	—	—	9	—	—
1943.....	3	—	—	8	—	—	9	—	—	6	—	—	11	1	—	8	1	1

Juli			S:a våren			Oktober			November			December			S:a hösten			S:a hela riksdagen		
därav månd.	därav lörd.	Antal	därav månd.	därav lörd.	Antal	därav månd.	därav lörd.	Antal	därav månd.	därav lörd.	Antal	därav månd.	därav lörd.	Antal	därav månd.	därav lörd.	Antal	därav månd.	därav lörd.	Antal
—	—	—	7	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	1	1	—	—	—
—	—	—	9	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	2	—	—	—
—	—	—	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	—	—	—	—
—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—
—	—	—	16	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	1	1	—	—	—
—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—
—	—	—	19	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	2	—	—	—	—
—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—
—	—	—	43	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	2	2	—	—	—
—	—	—	45	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	1	2	—	—	—
—	—	—	43	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	—	1	—	—	—
—	—	—	40	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	2	2	—	—	—
—	—	—	40	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	1	1	—	—	—
—	—	—	41	1	—	2	—	7	—	—	1	—	—	10	—	—	51	1	—	—
—	—	—	13	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	—	5	—	—	—
—	—	—	9	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	1	—	—	—	—
—	—	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—	—	—
1	—	—	14	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	1	—	—	—
—	—	—	13	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	2	—	—	15	—	—	2
—	—	—	35	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	9	—	—	—
—	—	—	33	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	—	4	—	—	—
—	—	—	39	1	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39	1	5	—	—	—
—	—	—	28	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	1	—	—	—
—	—	—	42	4	3	2	—	7	—	2	1	—	—	10	—	2	52	4	5	—
—	—	—	46	2	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	2	11	—	—	—
—	—	—	49	4	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	4	11	—	—	—
—	—	—	43	2	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43	2	9	—	—	—
—	—	—	50	2	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50	2	5	—	—	—
—	—	—	39	2	4	2	—	1	—	—	—	—	—	3	—	—	42	2	4	—
—	—	—	53	2	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	53	2	10	—	—	—
—	—	—	60	4	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	4	12	—	—	—
—	—	—	56	4	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	4	10	—	—	—
—	—	—	41	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	41	—	—	—	—	—
—	—	—	45	2	1	4	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	60	2	1	—

	Januari			Februari			Mars			April			Maj			Juni		
	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.
St.U. 4 avd.																		
1932.....	6	1	—	13	—	3	5	—	1	16	—	4	10	—	4	2	—	—
1933.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937.....	4	—	—	16	2	3	7	—	1	16	3	2	12	1	1	2	—	—
1938.....	5	—	—	13	—	2	11	—	3	8	—	2	14	—	5	1	—	—
1942.....	5	—	—	9	1	1	4	—	—	4	—	—	8	—	—	6	1	—
1943.....	3	—	—	5	—	—	6	—	—	3	—	—	7	—	—	5	—	—
Bev.U. plenum																		
1932.....	7	3	—	11	—	2	6	—	—	15	—	2	7	—	1	4	1	1
1933.....	5	—	—	11	—	1	12	—	2	5	—	2	13	—	2	4	—	—
1937.....	2	—	—	7	1	—	5	—	—	12	—	3	11	1	—	3	—	—
1938.....	2	1	—	6	—	—	7	—	2	7	—	2	14	—	3	2	—	—
1942.....	2	—	—	4	—	—	6	1	—	7	—	2	4	—	—	8	1	1
1943.....	2	1	—	4	—	—	4	—	—	4	—	—	6	—	—	5	—	—
Bev.U. i sam. U.																		
1932.....	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	1	3	1	1
1933.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	—	1	1	—	—
1938.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	5	—	—	—	—	—
1942.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1943.....	—	—	—	—	—	—	5	—	1	2	—	—	7	2	—	1	—	—
BankoU.																		
1932.....	5	1	—	9	—	—	5	—	1	16	1	2	9	—	2	2	—	1
1933.....	3	—	—	10	—	—	11	—	—	4	—	—	6	—	—	5	—	—
1937.....	2	—	—	9	—	—	7	—	—	10	—	1	8	1	—	1	—	—
1938.....	2	1	—	9	—	—	9	—	—	4	—	—	11	1	1	—	—	—
1942.....	1	—	—	8	—	—	7	—	—	4	—	—	5	—	—	5	—	1
1943.....	1	1	—	6	—	—	6	—	—	3	—	—	8	—	—	6	1	—
BankoU. i sam. U.																		
1932.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—
1933.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	—
1 LagU. plenum																		
1932.....	5	1	—	15	—	4	7	1	1	15	—	2	9	—	2	2	—	—
1933.....	7	—	2	15	1	4	11	—	4	6	2	2	6	—	2	3	—	—
1937.....	4	1	—	11	1	—	5	—	—	13	2	—	10	1	—	1	—	—
1938.....	4	1	—	10	—	—	9	—	—	6	—	—	10	1	—	—	—	—
1942.....	7	1	—	10	—	4	6	1	2	5	—	2	7	—	1	6	—	1
1943.....	4	1	—	6	—	—	5	—	—	3	—	—	5	—	1	7	—	1
1 LagU. i sam. U.																		
1932.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	3	4	—	2	4	1	—
1933.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1937.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1938.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1942.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	1
1943.....	—	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	13	2	1	3	—	—

Juli			S:a våren			Oktober			November			December			S:a hösten			S:a hela riksdagen		
Antal	därav lörd.	därav månd.	därav lörd.	därav månd.	därav lörd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.	Antal	därav lörd.	därav månd.
—	—	—	52	1	12													52	1	12
—	—	—	57	6	7													57	6	7
—	—	—	52	—	12													52	—	12
—	—	—	36	2	1													36	2	1
—	—	—	29	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	—	5	—	—	34	—	—
—	—	—	50	4	6													50	4	6
—	—	—	50	—	7													50	—	7
—	—	—	40	2	3													40	2	3
—	—	—	38	1	7													38	1	7
—	—	—	31	2	3													31	2	3
—	—	—	25	1	—	4	—	—	8	—	—	1	1	—	13	1	—	38	2	—
—	—	—	11	1	2 ₂													11	1	2
—	—	—	7	—	1													7	—	1
—	—	—	6	—	—													6	—	—
—	—	—	—	—	—													—	—	—
—	—	—	15	2	1													15	2	1
—	—	—	46	2	6													46	2	6
—	—	—	39	—	—													39	—	—
—	—	—	37	1	1													37	1	1
—	—	—	35	2	1													35	2	1
1	—	—	31	—	1													31	—	1
—	—	—	30	2	—	3	—	—	8	—	1	3	—	1	14	—	2	44	2	2
—	—	—	2	—	—													2	—	—
—	—	—	3	—	1													3	—	1
—	—	—	53	2	9													53	2	9
—	—	—	48	3	14													48	3	14
—	—	—	44	5	—													44	5	—
—	—	—	39	2	—													39	2	—
—	—	—	41	2	10													41	2	10
—	—	—	30	1	2	2	—	—	6	—	—	—	—	—	8	—	—	38	1	2
—	—	—	16	1	5													16	1	5
—	—	—	—	—	—													—	—	—
—	—	—	—	—	—													—	—	—
1	—	—	5	—	1													5	—	1
—	—	—	21	2	1													21	2	1

Tabell 2. Frekvensen av kamrarnas sammanträden och sammanträdenas längd.

(Sammanträdenas längd uttryckt i timmar och minuter).

1932. Första kammaren.

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Hela RD
0—10 min.	Antal	2	6	—	3	3	2	16
	tid	0·08	0·39	—	0·22	0·17	0·11	1·37
10—30 min.	Antal	3	5	5	3	3	2	21
	tid	1·02	1·25	1·22	0·43	0·55	0·30	5·57
30—60 min.	Antal	3	2	—	2	2	1	10
	tid	1·36	1·20	—	1·26	1·35	0·49	6·46
1—3 tim.	Antal	4	1	2	4	1	3	15
	tid	5·12	2·26	3·19	10·43	1·13	5·12	28·05
3—6 tim.	Antal	2	3	3	2	3	2	15
	tid	6·23	13·50	14·37	8·69	12·32	8·35	65·06
6—9 tim.	Antal	—	2	—	2	1	1	6
	tid	—	13·10	—	13·30	7·14	7·53	41·47
9— tim.	Antal	2	—	2	2	6	4	16
	tid	18·50	—	25·20	20·58	64·44	42·48	172·40
Säger antal		16	19	12	18	19	15	99
» tid		33·11	32·50	44·38	56·51	88·30	65·58	321·58
Dag. m. enbart fm.-plenum		12	16	8	15	12	8	71
» » » kvälls- »		—	3	1	1	1	2	8
» » både fm.- o. kvälls-»		4	—	3	2	6	5	20

1932. Andra kammaren.

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Hela RD
0—10 min.	Antal	2	1	—	3	2	3	11
	tid	0·15	0·10	—	0·25	0·18	0·21	1·29
10—30 min.	Antal	3	10	3	2	6	1	25
	tid	0·45	2·49	0·44	0·28	1·48	0·20	6·54
30—60 min.	Antal	4	—	1	3	1	1	10
	tid	3·07	—	0·43	2·04	1·00	0·32	7·26
1—3 tim.	Antal	4	2	2	1	1	3	13
	tid	6·41	4·58	3·00	1·24	2·43	3·36	22·22
3—6 tim.	Antal	1	3	—	5	2	2	13
	tid	3·53	14·53	—	24·59	9·42	7·09	60·36
6—9 tim.	Antal	—	2	2	2	—	2	8
	tid	—	14·42	12·39	16·14	—	15·10	58·45
9— tim.	Antal	2	1	3	2	7	4	19
	tid	22·18	11·49	35·08	21·32	87·12	47·43	225·42
Säger antal		16	19	11	18	19	16	99
» tid		36·59	49·21	52·14	67·06	102·43	74·51	383·14
Dag. m. enbart fm.-plenum		12	14	5	13	12	9	65
» » » kvälls- »		—	3	1	1	—	2	7
» » både fm.- o. kvälls-»		4	2	5	4	7	5	27

1933. Första kammaren.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Hela RD
0—10 min. Antal	3	9	5	2	6	7	32
tid	0·16	1·10	0·35	0·15	0·47	0·55	3·58
10—30 min. Antal	1	4	3	2	3	3	16
tid	0·15	1·08	0·50	0·26	0·42	0·39	4·00
30—60 min. Antal	3	—	2	—	—	—	5
tid	2·04	—	1·15	—	—	—	3·19
1—3 tim. Antal	4	2	—	—	—	1	7
tid	4·25	2·20	—	—	—	1·40	8·25
3—6 tim. Antal	1	2	7	5	4	4	23
tid	5·29	8·36	29·10	18·52	12·20	18·28	92·55
6—9 tim. Antal	—	2	—	2	3	1	8
tid	—	15·21	—	13·38	20·02	7·13	56·14
9— tim. Antal	1	—	2	—	1	3	7
tid	9·18	—	20·26	—	9·59	32·19	72·02
Säger antal	13	19	19	11	17	19	98
» tid	21·47	28·35	52·16	33·11	43·50	61·14	240·53
Dag. m. enbart fm.-plenium	10	17	18	11	16	12	84
» » » kvälls- »	—	—	—	—	—	2	2
» » både fm.- o. kvälls-»	3	2	1	—	1	5	12

1933. Andra kammaren.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Hela RD
0—10 min. Antal	1	3	2	1	2	3	12
tid	0·07	0·23	0·13	0·10	0·19	0·28	1·40
10—30 min. Antal	2	8	5	3	3	3	24
tid	0·26	2·08	1·43	1·08	1·02	0·43	7·10
30—60 min. Antal	2	2	—	—	3	4	11
tid	1·50	1·27	—	—	1·51	2·43	7·51
1—3 tim. Antal	6	1	5	2	2	2	18
tid	7·46	1·44	9·46	4·52	4·40	3·56	32·44
3—6 tim. Antal	—	2	3	2	2	2	11
tid	—	8·30	14·37	6·21	6·16	10·24	46·08
6—9 tim. Antal	—	1	1	1	2	—	5
tid	—	6·40	7·13	8·59	14·34	—	37·26
9— tim. Antal	2	2	3	2	3	5	17
tid	20·54	20·52	32·51	21·40	34·53	57·06	188·16
Säger antal	13	19	19	11	17	19	98
» tid	31·03	41·44	66·23	43·10	63·35	75·20	321·15
Dag. m. enbart fm.-plenium	9	16	15	8	14	13	75
» » » kvälls- »	—	—	—	—	—	1	1
» » både fm.- o. kvälls-»	4	3	4	3	3	5	22

1937. Första kammaren.

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Hela RD
0—10 min.	Antal	2	—	2	1	2	2	9
	tid	0·20	—	0·17	0·10	0·17	0·13	1·17
10—30 min.	Antal	3	7	6	4	5	1	26
	tid	0·50	2·20	1·39	1·15	1·35	0·20	7·59
30—60 min.	Antal	4	2	—	4	1	2	13
	tid	2·19	1·19	—	2·32	0·58	1·33	8·41
1—3 tim.	Antal	4	2	—	—	1	1	8
	tid	4·52	4·06	—	—	1·47	2·10	12·55
3—6 tim.	Antal	—	1	1	2	2	3	9
	tid	—	5·35	4·25	9·53	10·25	13·30	43·48
6—9 tim.	Antal	1	—	3	1	1	—	6
	tid	6·25	—	22·58	6·17	6·39	—	42·19
9— tim.	Antal	—	—	1	2	3	1	7
	tid	—	—	9·10	19·48	34·57	12·36	76·31
Säger antal		14	12	13	14	15	10	78
» tid		14·46	13·20	38·29	39·55	56·38	30·22	193·30
Dag. m. enbart fm.-plenium		13	12	11	12	12	9	69
» » » kvälls- »		1	—	—	—	—	—	1
» » både fm.-o. kvälls-»		—	—	2	2	3	1	8

1937. Andra kammaren.

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Hela RD
0—10 min.	Antal	1	1	2	1	1	1	7
	tid	0·10	0·10	0·13	0·09	0·08	0·04	0·54
10—30 min.	Antal	5	4	6	7	6	3	31
	tid	2·00	1·08	1·50	1·52	2·19	1·19	10·28
30—60 min.	Antal	2	3	—	1	—	—	6
	tid	1·23	2·07	—	0·35	—	—	4·05
1—3 tim.	Antal	4	3	—	—	2	1	10
	tid	6·09	4·43	—	—	2·25	1·31	14·48
3—6 tim.	Antal	1	—	2	—	—	3	4
	tid	3·03	—	—	—	—	12·43	15·46
6—9 tim.	Antal	—	1	13·17	3	1	1	8
	tid	—	7·45	—	21·37	8·56	6·50	58·25
9— tim.	Antal	1	—	3	2	5	1	12
	tid	12·48	—	31·49	19·22	55·58	13·15	133·12
Säger antal		14	12	13	14	15	10	78
» tid		25·33	15·53	47·09	43·35	69·46	35·42	237·38
Dag. m. enbart fm.-plenium		12	12	9	11	9	9	62
» » » kvälls- »		1	—	—	—	—	—	1
» » både fm.- o. kvälls-»		1	—	4	3	6	1	15

1938. Första kammaren.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Hela RD
0—10 min. Antal	2	1	—	1	2	3	9
tid	0-19	0-10	—	0-10	0-20	0-24	1-23
10—30 min. Antal	4	7	7	3	6	2	29
tid	1-14	2-00	1-42	1-01	1-44	0-30	8-11
30—60 min. Antal	3	1	2	2	1	—	9
tid	2-24	0-43	1-29	1-14	0-35	—	6-25
1—3 tim. Antal	3	2	1	1	1	—	8
tid	4-10	4-18	2-58	1-10	2-15	—	14-51
3—6 tim. Antal	—	1	1	2	3	2	9
tid	—	3-03	5-33	10-33	15-38	8-50	43-37
6—9 tim. Antal	—	—	2	1	4	—	7
tid	—	—	13-25	8-48	28-27	—	50-40
9— tim. Antal	1	—	2	—	1	1	5
tid	9-21	—	22-28	—	11-16	11-44	54-49
Säger antal	13	12	15	10	18	8	76
» tid	17-28	10-14	47-35	22-56	60-15	21-28	179-56
Dag. m. enbart fm.-plenum	11	12	12	9	14	7	65
» » » kvälls- »	1	—	—	—	1	—	2
» » både fm.-o. kvälls-»	1	—	3	1	3	1	9

1938. Andra kammaren.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Hela RD
0—10 min. Antal	—	3	1	1	1	2	8
tid	—	0-24	0-10	0-10	0-10	0-15	1-09
10—30 min. Antal	6	5	7	3	3	2	26
tid	1-46	1-32	1-57	0-38	0-50	0-32	7-15
30—60 min. Antal	2	—	1	2	3	—	8
tid	1-54	—	0-43	1-07	2-15	—	5-59
1—3 tim. Antal	4	2	—	—	4	1	11
tid	6-07	3-52	—	—	7-33	1-22	18-54
3—6 tim. Antal	—	1	1	—	1	1	4
tid	—	4-30	3-09	—	4-02	3-49	15-30
6—9 tim. Antal	—	1	1	2	2	—	6
tid	—	6-10	6-56	13-05	14-04	—	40-15
9— tim. Antal	1	—	4	2	4	2	13
tid	11-50	—	40-14	20-44	42-21	21-53	137-02
Säger antal	13	12	15	10	18	8	76
» tid	21-37	16-28	53-09	35-44	71-15	27-51	226-04
Dag. m. enbart fm.-plenum	11	12	10	8	13	6	60
» » » kvälls- »	1	—	1	—	1	—	3
» » både fm.-o. kvälls-»	1	—	4	2	4	2	13

1942. Första kammaren.

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	S:a
0—10 min.	Antal	2	6	4	2	—	2	2	18
	tid	0·12	0·49	0·33	0·18	—	0·19	0·09	2·20
10—30 min.	Antal	3	4	3	4	9	4	—	27
	tid	1·03	0·53	1·02	0·55	2·10	1·13	—	7·16
30—60 min.	Antal	3	—	1	—	—	1	—	5
	tid	2·29	—	0·56	—	—	0·59	—	4·24
1—3 tim.	Antal	4	2	3	1	—	1	2	13
	tid	5·51	3·20	5·55	1·18	—	1·06	3·43	21·13
3—6 tim.	Antal	—	—	—	2	1	3	1	7
	tid	—	—	—	7·27	5·10	12·47	5·13	30·37
6—9 tim.	Antal	—	—	2	1	3	—	—	6
	tid	—	—	14·43	8·00	21·30	—	—	44·13
9— tim.	Antal	1	—	1	—	—	5	—	7
	tid	11·38	—	11·36	—	—	56·43	—	79·57
Säger antal		13	12	14	10	13	16	5	83
» tid		21·13	5·02	34·45	17·58	28·50	73·07	9·05	190·00
Dag. m. enbart fm.-plenium		11	12	11	9	13	11	5	72
» » » kvälls- »		—	—	1	—	—	—	—	1
» » både fm.-o. kvälls- »		2	—	2	1	—	5	—	10

1942. Andra kammaren.

		Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	S:a
0—10 min.	Antal	4	3	1	4	1	2	1	16
	tid	0·34	0·16	0·07	0·26	0·08	0·15	0·05	1·51
10—30 min.	Antal	1	5	8	2	7	2	1	26
	tid	0·14	1·40	2·06	0·33	1·53	0·24	0·20	7·10
30—60 min.	Antal	1	2	—	1	—	—	—	4
	tid	0·39	1·22	—	0·50	—	—	—	2·51
1—3 tim.	Antal	5	2	—	—	—	4	2	13
	tid	6·42	2·17	—	—	—	7·59	4·52	21·50
3—6 tim.	Antal	1	—	2	1	2	2	1	9
	tid	3·53	—	7·36	4·05	11·02	7·42	3·40	37·58
6—9 tim.	Antal	1	—	1	1	—	2	—	5
	tid	8·03	—	6·55	7·21	—	15·23	—	37·42
9— tim.	Antal	—	—	2	1	3	4	—	10
	tid	—	—	22·56	12·01	31·57	47·58	—	114·52
Säger antal		13	12	14	10	13	16	5	83
» tid		20·05	5·35	39·40	25·16	45·00	79·41	8·57	224·14
Dag. m. enbart fm.-plenium		11	12	10	9	10	11	5	68
» » » kvälls- »		—	—	1	—	—	—	—	1
» » både fm.-o. kvälls- »		2	—	3	1	3	5	—	14

1943. Första kammaren.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	S:a
0—10 min. Antal	3	8	3	1	1	1	2	19
tid	0·24	1·01	0·30	0·10	0·08	0·10	0·07	2·30
10—30 min. Antal	3	1	6	3	7	4	—	24
tid	0·51	0·22	2·13	0·44	1·57	0·57	—	7·04
30—60 min. Antal	3	1	—	—	1	2	—	7
tid	2·17	0·38	—	—	1·00	1·15	—	5·10
1—3 tim. Antal	3	1	—	2	—	3	—	9
tid	3·52	1·07	—	2·55	—	6·01	—	13·55
3—6 tim. Antal	—	1	3	1	1	1	—	7
tid	—	3·30	14·44	4·18	4·42	5·22	—	32·36
6—9 tim. Antal	1	—	1	—	2	1	—	5
tid	7·03	—	6·08	—	14·50	7·06	—	35·07
9— tim. Antal	1	—	1	—	1	4	—	7
tid	10·46	—	11·56	—	11·14	42·43	—	76·39
Säger antal	14	12	14	7	13	16	2	78
» tid	25·13	6·38	35·31	8·07	33·51	63·34	0·07	173·01
Dag. m. enbart fm.-plenum	12	12	13	7	12	12	2	70
» » » kvälls- »	1	—	—	—	—	—	—	1
» » både f. m.-o. kvälls- »	1	—	1	—	1	4	—	7

1943. Andra kammaren.

	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	S:a
0—10 min. Antal	4	5	2	3	—	2	2	18
tid	0·28	0·29	0·16	0·18	—	0·14	0·07	1·52
10—30 min. Antal	1	3	7	1	5	3	—	20
tid	0·24	0·45	2·05	0·15	1·15	0·49	—	5·33
30—60 min. Antal	4	—	—	1	2	1	—	8
tid	3·02	—	—	0·50	1·32	0·45	—	6·09
1—3 tim. Antal	3	3	—	—	1	3	—	10
tid	4·08	5·56	—	—	2·28	5·03	—	17·35
3—6 tim. Antal	—	1	1	1	2	1	—	6
tid	—	3·08	5·09	5·08	10·42	4·01	—	28·08
6—9 tim. Antal	—	—	1	1	2	1	—	5
tid	—	—	8·59	6·20	12·55	8·51	—	37·05
9— tim. Antal	2	—	3	—	1	5	—	11
tid	19·29	—	29·41	—	10·23	55·26	—	114·59
Säger antal	14	12	14	7	13	16	2	78
» tid	27·31	10·18	46·10	12·51	39·15	75·09	0·07	211·21
Dag. m. enbart f. m.-plenum	11	12	10	7	12	10	2	64
» » » kvälls- »	1	—	—	—	—	—	—	1
» » både f. m.-o. kvälls- »	2	—	4	—	1	6	—	13

Tabell 3. Propositioner, som avlämnats efter propositionstidens utgång.
1932.

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för avlämnandet	Utskott	Utlåtanden
248	Ang. understöd åt Skandinaviska Kreditbanken	31. 3	BankoU	4. 4
249	Förslag till förordning ang. ändrad lydelse av 1 och 3 §§ förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit m. m.	4. 4	BevU	5. 4
250	Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten	29. 4	StU	31. 5
251	Ang. anslag till beredskapsarbeten för motverkande av arbetslöshet	29. 4	»	31. 5
252	Ang. fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld	11. 5	BankoU	12. 5
253	Ang. godkännande av ett avtal mellan Sverige och Danmark för undvikande av dubbelbeskattning beträffande direkta skatter ...	11.5	BevU	23. 5
254	Förslag till lag med särskilda bestämmelser om konkurs	17. 5	1 LagU	20. 5
255	Ang. vissa åtgärder för stödjande av produktionen av mjölk och mejeriprodukter	20.5	BevU-JU	6. 6
256	Ang. åtgärder för lindring av jordbrukets kreditvärigheter	20. 5	1 LagU-JU	7. 6
258	Förslag till vissa ändringar i lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank	21. 5	BankoU	31. 5
259	Förslag till lag ang. rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av §§ 9 och 17 lagen om rikets mynt den 30 maj 1873	21. 5	»	31. 5
260	Förslag till lag om anstånd i särskilt fall med gälds betalning	25. 5	1 LagU	27. 5
261	Förslag till beräkning av vissa inkomster å riksstaten för budgetåret 1932/33 m. m....	25. 5	StU	6. 6
262	Ang. dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. under budgetåret 1932/33	25. 5	» BankoU JU	13. 6 18. 6 11. 6 11. 6
263	Förslag till förordning ang. rätt för Konungen att åsätta särskilt tullavgift	25. 5	BevU	7. 6
264	Förslag till lag om betalning på grund av vissa obligationer	27. 5	1 LagU	3. 6
265	Ang. dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1932/33 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt kontraktsprostar och vissa e. o. präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritlöner.	27. 5	»	11. 6
266	Förslag till lag om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet	27. 5	»	3. 6
267	Förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § lagen den 12 aug. 1910 om aktiebolag	31. 5	»	3. 6

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
211	Ang. anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten	24. 3	SäU	14. 6
212	Ang. anslag till vissa arbeten under kommunikationsdepartementet för motverkande av arbetslösheten	24. 3	»	6. 6
213	Förslag till lag om offentlig arbetsförmedling m. m.	24. 3	»	13. 6
214	Ang. anslag till socialstyrelsen m. m.	24. 3	StU	21. 6
215	Ang. anslag till vissa kostnader för arbetslöshetsförsäkringens organisation m. m.	24. 3	SäU	13. 6
216	Ang. anslag till bekämpande av arbetslösheten	7. 4	»	14. 6
246	Ang. förstärkning av 5:e HT:s anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga	29. 4	StU	12. 5
247	Ang. vissa åtgärder till spannmålsodlingens stödjande	3. 5	JU	23. 5
248	Ang. fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld	9. 5	BankoU	11. 5
249	Ang. stöd åt Hellefors Bruks aktiebolag.....	9. 5	StU-BankoU	8. 6
250	Ang. användande av visst belopp ur fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 till avlyftande av kassans skuld till riksbanken	9. 5	StU-BankoU	8. 6
251	Förslag till lag ang. rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket lagen för Sveriges riksbank den 12. 5. 1897 och av §§ 9 och 17 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873	13. 5	BankoU	9. 6
252	Ang. understöd för ernående av förlikning i det s. k. Hornborgamålet	17. 5	JU	8. 6
253	Ang. godkännande av en mellan Sverige, å ena, samt Det Förenade Konungariket Storbritannien och Norra Irland, å andra sidan, träffad handelsöverenskommelse ...	17. 5	BevU	30.5
254	Ang. vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.	17. 5	»	30. 5
255	Förslag till lag om förbud mot politiska uniformer	19. 5	1 LagU	1. 6
257	Förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 förordningen den 5 juni 1909 ang. konungariket Sveriges hypotekskassa m. m.	20. 5	BankoU	15. 6
256	Ang. viss utfästelse gentemot Stockholms Enskilda Bank	24. 5	StU	12. 6
258	Förslag till förordning ang. mjölkavgift m. m..	24. 5	BevU-JU	14. 6
259	Förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § lagen den 12 maj 1897 för Sveriges riksbank	26. 5	BankoU	9. 6
260	Ang. fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld	27. 5	»	9. 6

1933 (forts.).

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
261	Förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1932 ang. rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift	30. 5	BevU	8. 6
262	Ang. vissa åtgärder till främjande av avsättningsförhållandena för slaktdjur samt kött och fläsk	30. 5	JU	13. 6
263	Ang. reglering av tillverkningen och avsättningen av potatismjöl	3. 6	»	15. 6
264	Förslag till förordning om accis å margarin, m. m.	3. 6	BevU-JU	14. 6
265	Förslag till förordning om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl m. m.	3. 6	BevU-JU	12. 6
266	Förslag till förordning om tillfällig begränsning av den i 5 § förordningen den 1 juli 1918 ang. handel med skattefri sprit parti-handlare medgivna rätt att inköpa brännvin, som framställs ur avfallsut vid sulfitt-cellulosatillverkning m. m.	3. 6	BevU	9. 6
267	Ang. anslag för avsättning till statens mjölkregleringsfond	3. 6	BevU-JU	14. 6
268	Förslag till vapenkungörelse m. m.	7. 6	StU 1 LagU	21. 6 17. 6
269	Förslag till förordning om frihet från stämpel å bevis över tillstånd att fortfarande innehava deklarerat skjutvapen	7. 6	BevU	20. 6
270	Ang. bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela förbud mot tillverkning av brännvin av sockerbeter under tillverkningsåret 1933/34	9. 6	»	13. 6
271	Förslag till beräkning av vissa inkomster å riksstaten för 1933/34	13. 6	»	22. 6

Påskferier 9—19 april

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
266	Ang. socialstyrelsens organisation m. m.	17. 3	StU	25. 5
267	Ang. omorganisation av vissa läroverk i Göte- borg	17. 3	»	16. 4
268	Ang. omorganisation av Chalmers tekniska institut m. m.	17. 3	»	30. 5
269	Förslag till lag om utlännings rätt att här i riket vistas (utlänningslag)	17. 3	1 LagU	13. 5
270	Ang. lönereglering för folk- och småskollärare m. m.	17. 3	StU	11. 5
273	Ang. vissa anslag till polisväsendet	17. 3	»	25. 5
271	Ang. lönereglering för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga undervisningsan- stalter m. m.	19. 3	»	30. 5; 3. 6
272	Ang. lönereglering för personalen vid serafi- merlasarettet och karolinska sjukhuset m. m.	19. 3	»	28. 5
274	Ang. lönereglering för lärarpersonalen vid navigationsskolorna	19. 3	»	30. 5
275	Ang. reglering av den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalens avlö- ningsförmåner m. m.	19. 3	»	28. 5
280	Ang. anslag under 8:e HT till provisorisk av- löningsförstärkning m. m.	19. 3	»	3. 6
276	Förslag till lag om barnbidrag, m. m.	6. 4	StU-2 LagU	29. 5
277	Förslag till lag ang. upphävande av 43 § lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensione- ring	6. 4	StU-2 LagU	29. 5
278	Förslag till lag ang. ändrad lydelse av 44 § och 81 § 4 mom. lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården m. m.	6. 4	2 LagU	29. 5
279	Ang. anslag till folkpensioner och invalidun- derstöd m. m.	6. 4	StU-2 lagU	29. 5
281	Förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 sept. 1928 m. m.	6. 4	BevU	21. 5
282	Ang. kostnaderna i samband med evakuering av det svenska beskickningshuset i Madrid m. m.	6. 4	StU	20. 4
284	Ang. prisreglerande åtgärder på jordbrukets område	10. 4	BevU-JU	20. 5
286	Ang. ersättande av en skadad telefonkabel inom Karlskrona fästning	13. 4	StU	14. 5
287	Ang. uppförande av ett fårstall vid Drottning- holms kungsgård	14. 4	»	14. 5
288	Ang. vissa ändringar med avseende å statens engagemang i Vermlands enskilda bankkak- tiebolag	16. 4	BankoU	29. 4
289	Ang. inköp av vattenrätt i Gimån och Ljung- an m. m.	17. 4	StU	30. 4

1937 (forts.).

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
290	Ang. exploatering av Konradsbergs och Mariebergssområdena å Kungsholmen i Stockholm m. m.	17. 4	StU	25. 5
293	Förslag till viss ändring i gällande tulltaxa m. m.	24. 4	BevU-JU BevU	20. 5 28. 5
294	Förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.	24. 4	»	27. 5 3. 6
295	Ang. viss reglering av handeln med färsk strömming och sill m. m.	24. 4	JU	13. 5
292	Förslag till lag om aktiebolags pensions- och andra personalstiftelser m. m.	27. 4	1 LagU	13. 5
297	Ang. anslag till låneunderstöd åt vissa egna-hemsägare	27. 4	StU	14. 5
298	Ang. befrielse för f. uppbördskommissarien Eric Svensson från viss, honom ådömd ersättningskyldighet till kronan	27. 4	»	1. 6
296	Förslag till förordning om ändrad lydelse av 7 § förordningen den 19 nov. 1914 (nr 383) ang. stämpelavgiften	28. 4	BevU	27. 5
299	Ang. tillfällig löneförbättring under budget-året 1937/38 för viss personal inom den ci- vila statsförvaltningen m. m.	28. 4	StU	1. 6
300	Ang. anslag till statliga och kommunala be- redskapsarbeten m. m.	28. 4	»	1. 6
301	Förslag till lag om ändrad lydelse av 53 § 1 mom. samt anvisningarna till 29 och 53 §§ kommunalskattelagen den 28 sept. 1928 (nr 370), m. m.	28. 4	BevU	27. 5
302	Ang. anslag till statens arbetslöshetskommis- sion, reservarbeten och kontantunderstöds- verksamhet m. m.	28. 4	StU	1. 6
303	Ang. bestridandet av kostnaderna för vissa byggnadsarbeten för signalregementets för- läggning å Lilla Frösunda	4. 5	»	25. 5
304	Förslag till lag ang. rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassa-reserv	4. 5	BankoU	21. 5
305	Förslag om ändring i vissa delar av civila tjänstepensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442)	4. 5	»	3. 6
306	Förslag om ändring i vissa delar av allmänna familjepensionsreglementet den 16 okt. 1936 (nr 542)	4. 5	»	3. 6
307	Förslag om ändring i vissa delar av militära tjänstepensionsreglementet den 17 maj 1935 (nr 167)	4. 5	»	3. 6
308	Förslag till förordning ang. dels viss utsträck- ning av Kungl. Maj:ts befogenhet att med- dela förordnande jämlikt 1 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror, dels ock ändring i vissa delar av samma förordning m. m. ...	4. 5	BevU-JU	20. 5

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
291	Förslag till lag ang. ändring i vissa delar av 2 § lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt	8. 5	1 LagU	31. 5
310	Förslag till lag om förvaring och internering i säkerhetsanstalt, m. m.	8. 5	1 LagU	28. 5
311	Ang. gäldande av skadestånd m. m. till linjearbetaren K. S. Brindén	11. 5	StU	21. 5
312	Förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § lagen den 5 mars 1937 (nr 61) ang. åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m.	11. 5	UtrU	13. 5
314	Ang. anordnande av provisoriska sekundärsjukhus inom den statliga sinnessjukvården	12. 5	StU	1. 6
315	Ang. tillämpning av civila tjänstepensionsreglementet å lärare vid statens undervisningsväsen	12. 5	BankoU	3. 6
316	Förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 11 okt. 1907 (nr 85) ang. civila tjänst innehavares rätt till pension	12. 5	•	3. 6
317	Ang. upphörande av tjänstepensionsrätten i statens pensionsanstalt för vissa lärare vid statens undervisningsväsen m. m.	12. 5	•	3. 6
318	Ang. fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld, m. m.	12. 5	•	21. 5
319	Förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. förordningen den 6 nov. 1908 ang. en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper	12. 5	BevU	21. 5
320	Förslag till lag ang. rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 13 § andra stycket lagen för Sveriges riksbank den 30 juni 1934 och av §§ 9 och 17 lagen om rikets mynt den 30 maj 1873	12. 5	BankoU	21. 5
321	Ang. överenskommelse mellan Sverige, Estland och Finland rörande förhindrande av spritsmuggling m. m.	12. 5	BevU	28. 5
313	Förslag till lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer m. m.	14. 5	2 LagU	28. 5
323	Ang. anslag till statlig lagerhållning m. m. ..	14. 5	StU	28. 5
324	Förslag till beräkning av vissa inkomster å riksstaten för budgetåret 1937/38 m. m. ..	25. 5	• BankoU	1. 6 4. 6

Påskferier 20—31 mars

1938.

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
188	Förslag till lag ang. särskilda grunder för klockar- och organistlöns bestämmande samt om dispositionen av till klockar- och organisttjänst hörande avlöningstillgångar	15. 3	1 LagU	24. 5
258	Förslag till omläggning av den direkta statsbeskattningen m. m.	26. 3	BevU	24. 5
260	Förslag till lag ang. rätt för Konungen att meddela förordnande om vissa förmåner åt statslösa m. fl.	26. 3	KU	20. 5
259	Förslag till lag ang. ändrad lydelse av 1, 3 och 4 §§ lagen den 6 juni 1930 (nr 202) om begränsning av rätten att avverka skog å in-tecknad fastighet	29. 3	1 LagU	12. 5
261	Ang. åtgärder till underlättande av beläning av jordbruksegendom med växande skog..	29. 3	JU	17. 5
262	Förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § skogs-vårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212)	29. 3	»	17. 5
263	Förslag till civilt avlöningsreglemente m. m..	30. 3	StU	20. 5
265	Förslag till lag ang. ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 206) om arbetar-skydd, m. m.	30. 3	2 LagU	10. 5
266	Ang. prisreglerande åtgärder på jordbrukets område	2. 4	BevU-JU	20. 5
271	Ang. tillfällig löneförbättring under budget-året 1938/39 för viss personal inom den ci-vila statsförvaltningen m. m.	5. 4	StU	20. 5
272	Ang. provisorisk avlöningsförstärkning åt vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl.	5. 4	»	20. 5
273	Ang. provisoriskt dyrortstillägg åt vissa be-fattningshavare i statens tjänst m. fl.	5. 4	»	20. 5
264	Ang. stat för luftfartsfonden för budgetåret 1938/39 m. m.	6. 4	»	24. 5
267	Förslag till lag om allmänningsskogar i Norr-land och Dalarna, m. m.	6. 4	JU	24. 5
268	Förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 4 och 6 §§ samt 13 § 1 mom. lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden	6. 4	»	24. 5
269	Ang. åtgärder för vissa fastigheters i Väster-bottens och Norrbottens län förseende med husbehovsvirke	6. 4	»	24. 5
270	Ang. indragning av viss personal vid domän-verket	6. 4	»	24. 5
275	Förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39	6. 4	StU	24. 5; 27. 5;
			JU	13. 6
				27. 5
276	Ang. inrättande av en central depå för blindas arbeten	6. 4	StU	27. 5

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
278	Ang. avstående till viss ytterligare del av det allmänna arvsfonden tillfallna arvet efter häradsdomaren Johan Alfred Nilsson från Torpa socken	6. 4	StU	29. 4
274	Förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 11 okt. 1907 ang. civila tjänst- innehavares rätt till pension	8. 4	BankoU	10. 5
277	Ang. anslag för budgetåret 1938/39 till vissa under ecklesiastikdepartementets hand- läggning hörande byggnadsarbeten	8. 4	StU	27. 5
279	Ang. ändrade pensionsbestämmelser för lärare vid folk- och småskolor m. fl.	8. 4	BankoU	23. 5
281	Ang. disponerande av medel ur Stockholms varvs byggnadsfond för inköp av en villa- byggnad å Stora Fjäderholmen	21. 4	StU	13. 5
282	Ang. förstärkning av 8:e HT:s anslag till kom- mittéer och utredningar genom sakkunniga	21. 4	»	10. 5
284	Ang. anslag till statliga och kommunala be- redskapsarbeten m. m.	21. 4	»	27. 5
285	Ang. anslag till statens arbetslöshetskommis- sion, reservarbeten och kontantunderstöds- verksamhet m. m.	21. 4	»	27. 5
280	Ang. delaktighet i statens pensionsanstalt för dels vissa befattningshavare vid folkvand- vården dels viss personal vid sjömans- husen m. m.	23. 4	BankoU	10. 5
287	Ang. statsbidrag till vissa byggnader för folk- skoleväsendet	23. 4	StU	13. 5
288	Förslag till vissa ändringar i gällande tull- taxa m. m.	23. 4	BevU	3. 5
289	Förslag om upphävande av 11 § civila tjänste- pensionsreglementet den 30 juni 1934 (nr 442) m. m.	23. 4	BankoU	1. 6
290	Ang. tillämpning av allmänna familjepen- sionsreglementet å lärare vid statens under- visningsväsende m. fl.	23. 4	»	20. 5
291	Ang. ändringar i reglementet den 31 dec. 1919 (nr 878) för statens pensionsanstalt m. m..	23. 4	»	28. 5
292	Ang. anslag för budgetåret 1938/39 till pen- sionering av civila tjänstinnehavare m. m..	23. 4	»	28. 5
293	Ang. dyrtidstillägg åt befattningshavare i sta- tens tjänst m. fl.	23. 4	StU	20. 5; 27. 5
294	Ang. dyrtidstillägg m. m. åt befattningsha- vare hos RD och dess verk m. fl.	23. 4	BankoU	25. 5
295	Förslag till lag ang. ändrad lydelse av 46 och 75 §§ lagen den 22 juni 1911 (nr 55 s. 1) om ekonomiska föreningar	23. 4	1 LagU	13. 5
286	Förslag till lag om semester m. m.	26. 4	2 LagU	30. 5
299	Ang. ändring i vissa delar av tjänstepensions- reglementet för arbetare den 30 juni 1934 (nr 443) m. m.	26. 4	BankoU	20. 5

1938 (forts.).

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
296	Ang. ytterligare anslag ur kyrkofonden till bostadsbyggnad för en kontraktsadjunkt i Ammarnäs i Sorsele församling	27. 4	1 LagU	10. 5
297	Förslag till grunder för dyrtidstillägg åt präster för budgetåret 1938/39	27. 4	»	24. 5
298	Ang. uppförande och underhåll av landsvägsbro mellan Sverige och Norge över Svinesund	27. 4	StU	17. 5
300	Ang. förvärv av aktier i Landskrona—Lund—Trelleborgs järnvägsaktiebolag	27. 4	»	13. 5
301	Ang. eftergift till viss del av ogulden skatt för Kiplingebergs och Närlinge fideikommiss-egendomar m. m.	27. 4	»	27. 5
302	Ang. tilläggspension åt studierektorn vid arméns underofficersskola, läroverksadjunkten C. Eneman	27. 4	BankoU	12. 5
303	Ang. åtgärder till stödjande av trädgårdsnäringsen m. m.	30. 4	BevU-JU	27. 5
304	Förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa	30. 4	BevU	1. 6
305	Ang. medgivande av vissa förmåner åt Internationella regleringsbanken i Basel	30. 4	BankoU	12. 5
306	Om ändrad lydelse av § 11 förordningen den 18 juni 1864 (nr 41) ang. utvidgad näringsfrihet m. m.	30. 4	1 LagU	28. 5
307	Ang. försvarsberedskapens omedelbara stärkande	4. 5	StU	30. 5
308	Ang. fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld m. m.	4. 5	BankoU	20. 5
309	Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 4 juni 1937 (nr 305) ang. rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv	4. 5	»	20. 5
310	Förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) ang. rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper	4. 5	BevU	20. 5
311	Ang. anslag till statlig lagerhållning m. m. ..	4. 5	StU	30. 5
312	Ang. överenskommelse om svensk-danskt samarbete för bekämpande av mul- och klövsjukan	4. 5	JU	24. 5
313	Ang. anslag för budgetåret 1938/39 till utbyggnad av fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs m. m.	7. 5	StU	27. 5
314	Ang. ändrad förlägningsplats för Värmlands flygflottilj m. m.	10. 5	»	27. 5
315	Ang. uppförande av ämbetsbyggnader för marinens och flygvapnets ledande organ m. m.	10. 5	»	27. 5

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
316	Ang. anslag till nyanskaffning av maskiner för mynt- och justeringsverket	13. 5	StU	27. 5
317	Ang. förlängd giltighet av gällande indelning för taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt kommunalskatt av samtliga orter i riket med avseende å levnads-kostnadernas höjd	13. 5	BevU	23. 5
318	Ang. statsbidrag för vårterminen 1938 till vissa allmänna läroverks ljus- och vedkassor	18. 5	StU	30. 5
324	Ang. anstånd med avsked åt viss i statens tjänst anställd sjuksköterskepersonal	20. 5	BankoU	28. 5
319	Förslag till förordning ang. rätt för svenskt aktiebolag att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till konjunkturinvesteringsfond	21. 5	BevU	30. 5
320	Ang. nedskrivning av lånekapital i luftfartsfonden m. m.	21. 5	StU	30. 5
321	Förslag till beräkning av vissa inkomster å riksstaten för budgetåret 1938/39 m. m. ..	21. 5	StU BevU	3. 6 2. 6
322	Ändrat förslag till förordning om särskild skatt å förmögenhet för år 1938	21. 5	BevU	1. 6
323	Förslag till förordning om särskild skatt å aktiebolags inkomst	21. 5	»	1. 6
325	Ang. lån för anläggning av ett oljeraffinaderi i Nynäshamn	25. 5	StU	30. 5

Påskferier 9—20 april

1942.

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
124	Förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) ang. omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker m. m.	14. 3	BevU	14. 3
170	Förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. förordningen den 15 dec. 1914 (nr 436) ang. statsmonopol å tobakstillverkningen i riket	14. 3	»	20. 3
189	Förslag till förordning om visst undantag från bestämmelserna i 25 § första stycket förordningen den 15 dec. 1939 (nr 887) ang. tillverkning och beskattning av maltdrycker .	14. 3	»	19. 3
110	Ang. ytterligare anslag till sjömättningsändamål för budgetåret 1941/42	17. 3	StU	21. 4
190	Förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350)	17. 3	BankoU	10. 4
191	Förslag till lag angående rätt för länsstyrelse att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om förvaring av sparbanks värdehandlingar	17. 3	»	10. 4
192	Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 15 dec. 1939 (nr 850) ang. rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv	17. 3	»	10. 4
193	Förslag till lag om viss inskränkning i rätten att uthyra bostadslägenheter	17. 3	2 LagU	19. 3
196	Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 7 juni 1940 (nr 437) ang. utövande under vissa utomordentliga förhållanden av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret tillkommande befogenheter, m. m.	20. 3	BankoU	10. 4
198	Ang. regleringen av sockernäringsen i riket...	21. 3	BevU	9. 4
194	Ang. revision av tjänsteförteckningen m. m. i vad avser post- och telegrafverken samt statens vattenfallsverk	24. 3	StU	28. 5
195	Ang. revision av tjänsteförteckningen m. m. i vad avser statens järnvägar	24. 3	»	28. 5
197	Förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § förordningen den 19 dec. 1941 (nr 942) ang. dyrtidstillägg åt vissa livrättagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.	24. 3	2 LagU	28. 4
199	Ang. förvärv av vattenrätt i Kynneälven i Bohuslän	24. 3	StU	21. 5
200	Ang. utövandet av statens tobaksmonopol ..	24. 3	BevU	21. 4
201	Förslag till rekvisitionslag samt beredskapsförfogandelag	24. 3	2 LagU	19. 5
202	Ang. återbäring av arvsskatt för vissa donationer	9. 4	StU	21. 4

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
203	Ang. överskridande av viss anslagspost i den för riksförsäkringsanstalten fastställda avlöningsstaten	9. 4	StU	5. 5
205	Förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 4 juni 1886 (nr 44 s. 1) ang. ersättning av allmänna medel till vittnen i brottmål	9. 4	1 LagU	19. 5
206	Ang. räntan å lån från egnahemslånefonden m. m.	9. 4	JU	8. 5
207	Ang. räntan å ogulden köpeskilling för viss kronoegendom	9. 4	»	8. 5
208	Ang. överskridande av viss anslagspost i den för landsfogdarna m. fl. fastställda avlöningsstaten	9. 4	StU	5. 5
209	Ang. reglering av handeln med strömming och sill m. m.	9. 4	JU	21. 5
210	Ang. den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter	9. 4	3 SäU	8. 6
204	Förslag till lag med särskilda bestämmelser om uppfinningar av betydelse för rikets försvar eller folkförsörjningen	11. 4	1 LagU KU	12. 5 21. 5
212	Ang. revision av tjänsteförteckningen m. m. i vad avser domänverket	11. 4	JU	21. 5
213	Förslag till förordning ang. ändrad lydelse av 1 § 1 mom. och 2 § förordningen den 28 sept. 1928 (nr 376) om särskild skatt å vissa lotterivinster, m. m.	11. 4	BevU	28. 4
215	Ang. anslag till granskningsnämnden för vissa patentansökningar m. m.	14. 4	StU	9. 6
216	Ang. anslag till det civila luftskyddet för budgetåret 1942/43	14. 4	»	15. 5
217	Ang. överskridande av den i kommerskollegii avlöningsstat upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	14. 4	»	21. 5
218	Ang. vissa ändringar i villkoren för ett aktiebolaget Kv. Tryckeriet beviljat lån ..	14. 4	»	21. 5
214	Förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) ang. stämpelavgiften	15. 4	BevU	20. 6
219	Ang. överskridande av viss anslagspost i den för länsstyrelserna fastställda avlöningsstaten	15. 4	StU	19. 5
220	Ang. anslag till länsstyrelserna för budgetåret 1942/43	15. 4	»	19. 5
221	Ang. åtgärder för främjande av ökad bostadsproduktion m. m.	15. 4	»	19. 5
223	Ang. anslag till kostnader för årlig taxering för budgetåret 1942/43	15. 4	»	19. 5
222	Förslag till lag om ändrad lydelse av 2 och 5 §§ lagen den 20 juni 1918 (nr 460) ang. åtgärder mot utbredning av könssjukdomar....	18. 4	2 LagU	12. 5

1942 (forts.).

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
224	Ang. anslag till anordnande av skyddsrum i vissa statliga undervisningsanstalter	18. 4	StU	19. 5
225	Ang. vissa anslag till riksförsäkringsanstalten för budgetåret 1942/43	18. 4	»	19. 5
226	Ang. statsbidrag till lasarett- och tuberkulos-sjukvårdens utbyggande å Gotland	18. 4	StU	15. 5
227	Ang. anvisande av medel till statsbidrag för uppförande av frukt- och potatislagerhus m. m.	18. 4	JU	21. 5
228	Ang. åtgärder för utjämning av marknadspriserna å vissa förnödenheter m. m.	18. 4	StU	28. 5
229	Förslag till tjänste- och familjepensionsreglementen för arbetare m. m.	18. 4	BankoU	19. 5
230	Ang. utbyte av en kronan tillhörig tomt inom Torsby municipalsamhälle	21. 4	StU	9. 6
231	Ang. anslag till vissa statens tvångsarbets- och alkoholistanstalter	22. 4	»	28. 5
233	Ang. överskridande av viss anslagspost i den för överståthållarämbetet fastställda avlöningsstaten	22. 4	»	15. 5
235	Förslag till lag ang. ändrad lydelse av 1 § lagen den 10 mars 1939 (nr 68) om statlig krigsförsäkring m. m.	22. 4	2 LagU	19. 5
236	Ang. anslag till medicinalstyrelsen: beredskapsorganisation för budgetåret 1942/43 .	22. 4	StU	15. 5
237	Ang. anslag till radiostation vid Norrköpings flygplats	22. 4	»	19. 5
211	Ang. fortsatt statsgaranti för exportkredit ..	25. 4	»	9. 6
232	Förslag till lag ang. ändrad lydelse av 6 § 2 mom. samt 7 och 31 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering m. m. .	25. 4	StU-2 lagU	16. 6
234	Förslag till förordning om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond	25. 4	BevU	29. 5
238	Ang. anslag till förlagskapital för clearingkassan för smörjmedel	25. 4	StU	28. 5
240	Ang. räntan å egnahemslån vid statens järnvägar och statens vattenfallsverk	25. 4	»	5. 6
241	Ang. bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom m. m.	25. 4	JU	13. 6
239	Ang. anordnande av reservstation m. m. för telegrafverket	29. 4	StU	19. 5
242	Ang. anvisande av ytterligare medel för utlämnande av krislån	29. 4	JU	8. 5
246	Ang. vissa anslag för budgetåret 1942/43 till läroanstalterna för blinda och dövstumma m. m.	29. 4	StU	2. 6

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
247	Förslag till lag ang. ändrad lydelse av 1, 4 och 40 §§ lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse	29. 4	KU	21. 5
245	Förslag till lag ang. utsträckt tillämpning av lagen den 15 dec. 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän .	2. 5	2 LagU	17. 6
248	Ang. hjälpåtgärder åt vissa lägenhetsinnehavare å kronomark	2. 5	JU	9. 6
243	Förslag till lag om ändrad lydelse av 20, 21, 23 och 30 §§ lagen den 23 okt. 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes	5. 5	1 LagU	28. 5
244	Förslag till lag om särskilda skyddsåtgärder för vissa kraftanläggningar, m. m.	5. 5	2 LagU	28. 5
251	Ang. kostnaderna för uppförande av en hovrättsbyggnad i Göteborg	5. 5	StU	28. 5
249	Ang. anvisande av anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 för anskaffning av vissa uppvärmningsapparater m. m.	6. 5	»	18. 6
250	Förslag till förordning om visst undantag från bestämmelserna i 5 § förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt	6. 5	BevU	29. 5
254	Förslag till viss ändring i gällande tulltaxa ..	6. 5	»	19. 5
255	Ang. nedläggande av högre lärarinneseminariet m. m.	6. 5	StU	12. 6
256	Ang. vissa frågor rörande undervisningen vid de tekniska högskolorna m. m.	6. 5	»	28. 5
253	Ang. gäldande av vissa brandskadeersättningar m. m.	9. 5	»	9. 6
257	Förslag till lag om ändring i lagen den 29 maj 1931 (nr 152) med vissa bestämmelser mot illojal konkurrens	9. 5	1 LagU	12. 5
260	Ang. vissa anslag till socialstyrelsen	9. 5	StU	28. 5
261	Ang. förstärkning av 5:te HT:s anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga	9. 5	»	15. 5
262	Ang. anslag till kontrollstyrelsen	9. 5	»	28. 5
264	Ang. förvärv för postverkets räkning av tomter i Östersund	9. 5	»	28. 5
266	Ang. vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens 4:e HT för budgetåret 1942/43 ...	9. 5	3 SäU	12. 6
270	Ang. vissa kapitalinvesteringar i försvarsväsendets fastighetsfond	9. 5	3 SäU	11. 6
273	Ang. delaktighet i familjepensionshänseende i statens pensionsanstalt för vissa prästerliga befattningshavare	9. 5	BankoU	28. 5
265	Ang. anslag till vissa byggnadsarbeten vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra	12. 5	StU	28. 5

1942 (forts.).

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
267	Ang. anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus, m. m.	12. 5	StU	28. 5
271	Ang. anslag till bidrag till driften av icke statliga skyddshem m. m.	12. 5	»	28. 5
274	Ang. lönerreglering för lärarpersonalen vid folkhögskolor m. m.	12. 5	»	18. 6
258	Förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1942/43	13. 5	»	12. 6
259	Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 14 juni 1940 (nr 503) ang. upplösning av vissa sammanslutningar m. m.	13. 5	1 LagU	4. 6
263	Förslag till lag ang. ändrad lydelse av 2 § 9:o), 11:o) och 17:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om KM:ts regeringsrätt	13. 5	2 LagU	11. 6
268	Förslag till lag om ändrad lydelse av 2 kap. 6 § och 6 kap. 5 § rättegångsbalken m. m.	13. 5	1 LagU	4. 6
269	Ang. anslag till Krigsrätterna: Avlöningar m. m.	13. 5	StU	16. 6
272	Ang. försäljning av ett kronan tillhörigt område i Boden	13. 5	»	9. 6
275	Förslag till lag om åtgärder mot vanhävd av jordbruk	13. 5	2 LagU	11. 6
278	Förslag till folkskolans avlöningsreglemente m. m.	13. 5	StU	16. 6
279	Ang. anvisande av medel för vissa byggnadsföretag å Järvaåfältet	13. 5	3 SäU	11. 6
280	Ang. förläggningssort för nytt kårartilleriregemente	13. 5	»	8. 6
276	Ang. anslag till statliga åtgärder för tryggnade av vedproduktionen m. m.	16. 5	StU	9. 6
281	Ang. förvärv av fastighet för överståthållarämbetets räkning	16. 5	»	5. 6
282	Ang. anslag till tekniskt-vetenskaplig forskning m. m.	16. 5	»	16. 6
283	Ang. anslag till byggnadsforskning m. m. ...	16. 5	»	16. 6
284	Ang. anslag till uppförande av byggnad för skogsproduktforskning m. m.	16. 5	»	16. 6
285	Ang. vissa markförvärv för lantförsvaret ...	16. 5	»	9. 6
252	Ang. omorganisation av domsagoförvaltningen m. m.	19. 5	StU-1 LagU	1. 7
277	Förslag till lag om avverkningsskyldighet ...	19. 5	2 LagU	18. 6
286	Ang. anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem m. fl.	19. 5	StU	5. 6
287	Förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1942, m. m.	20. 5	BevU	11. 6
288	Ang. anslag till vissa undervisningssjukhus m. m.	20. 5	StU	16. 6

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
289	Ang. anslag till kammarrätten för budgetåret 1942/43 m. m.	20. 5	StU	18. 6
290	Förslag till förordning om ändrad lydelse av 126 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 sept. 1928 (nr 379)	20. 5	BevU	20. 6
291	Förslag till lag ang. ändring i vissa delar av lagen den 6 juni 1930 (nr 260) om församlingsstyrelse i Stockholm	20. 5	KU	5. 6
292	Ang. vissa anslag till folkskoleväsendet m. m.	20. 5	StU	16. 6
293	Ang. anslag till maritim ungdomsverksamhet	20. 5	»	12. 6
296	Ang. ytterligare medel till anläggningar för elektrisk tågdrift	20. 5	»	5. 6
294	Förslag till lag ang. ändring i vissa delar av lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar	22. 5	2 LagU	13. 6
295	Förslag till förordning ang. ändrad lydelse av 3 § förordningen den 24 mars 1938 (nr 102) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl., m. m.	22. 5	»	7. 7
297	Ang. de värnpliktigas avlöning m. m.	22. 5	3 SäU	12. 6
298	Ang. åtgärder till främjande av sommarvistelse på landet för barn från städer och andra tätbebyggda samhällen	22. 5	StU	9. 6
299	Ang. ersättning i visst fall i anledning av olycksfall i arbete ..	22. 5	BankoU	16. 6
300	Ang. anslag till registrering av motorfordon	22. 5	StU	9. 6
301	Förslag till lag om hyresreglering m. m.	22. 5	2 LagU	16. 6
302	Ang. försäljning av Ydrehammars kvarn m. m. å kronoparken Norra Kvill i Kalmar län ..	22. 5	JU	2. 6
305	Ang. anslag för budgetåret 1942/43 till högre kommunala skolor m. m.	22. 5	StU	18. 6
306	Förslag till lag om skyddsympning inom försvarsväsendet samt lag om ändrad lydelse av 128 § strafflagen för krigsmakten	26. 5	2 LagU	7. 7
307	Ang. fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag	26. 5	StU	16. 6
308	Ang. anslag till mödrahjälpsverksamheten m. m.	26. 5	»	9. 6
309	Ang. ordnande av Göta pansarlivgardes förläggning å Järvafältet	26. 5	3 SäU	11. 6
304	Förslag till lag om bestridande av kostnaderna för domsagas kansli, m. m.	27. 5	StU-1 LagU	1. 7
310	Ang. grunder för pension till vissa tjänstemän och arbetare, som vid statens övertagande av enskilt företag eller i samband med dylikt företags nedläggande m. m. övergått i statens järnvägars tjänst	27. 5	BankoU	16. 6
303	Förslag till lag om ändring i vissa delar av utlänningslagen m. m.	30. 5	1 LagU	30. 6

1942 (forts.).

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
311	Förslag till lag om viss panträtt i spånadslin och hampa samt lag med vissa tillfälliga bestämmelser ang. panträtt enligt lagen om viss panträtt i spånadslin och hampa	30. 5	1 LagU	16. 6
312	Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 okt. 1939 (nr 734) med särskilda bestämmelser ang. gäldande av ersättning enligt fartygsuttagninglagen m. fl. lagar	30. 5	2 LagU	11. 6
313	Ang. lönerreglering för lärarpersonalen vid de statsunderstödda lantbruksundervisningsanstalterna m. m.	30. 5	JU	18. 6
314	Ang. anvisande av vissa anslag till statens sinnessjukhus	30. 5	StU	12. 6
315	Ang. dispositionen av kronoskogvaktarboställena å häradsallmänningar	30.5	JU	18. 6
316	Ang. slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1941/42 m. m.	30. 5	StU JU	18. 6 29. 6 18. 6
317	Ang. bemyndigande att vidtaga ändring i gällande reglering beträffande användningen av inom landet framställd sprit	30. 5	BevU	9. 6
318	Ang. förvärv av mark för utökning av Upplands regementets övningsfält och fältskjutningsterräng m. m.	30. 5	StU	16. 6
322	Ang. vissa med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv	30. 5	3 SäU	15. 6
323	Förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av civila avlöningsreglementet den 4 jan. 1939 (nr 8) m. m.	30. 5	StU	12. 6
324	Förslag till ändringar i vissa delar av allmänna tjänstepensions- och familjepensionsreglementena	30. 5	BankoU	30. 6
325	Förslag till folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen	30. 5	»	30. 6
326	Förslag till förordning ang. tillämpning av vissa särskilda bestämmelser rörande taxeringsförfarandet år 1942 i fråga om taxeringsförfarandet år 1943	30. 5	BevU	9. 6
327	Ang. ändrade pensionsbestämmelser för lärarpersonal vid folkhögskolor och vissa lantbruksundervisningsanstalter	30. 5	BankoU	30. 6
328	Ang. vissa ytterligare med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv	30. 5	3 SäU	15. 6
329	Ang. bidrag till anskaffning av permittentlokal i Stockholm	30. 5	StU	16. 6
330	Förslag till lag om ändring i lagen den 28 maj 1886 (nr 46) ang. stenkolsfyndigheter m. m.	30. 5	1 LagU	16. 6

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
331	Ang. anslag till statens intressekontor för budgetåret 1942/43	30. 5	StU	9. 6
332	Ang. vissa anslag för budgetåret 1942/43 under 12 HT	30. 5	BankoU	27. 6
333	Ang. anslag till förberedande åtgärder för samordnande av hemortsförsvaret	30. 5	StU	12. 6
334	Ang. överskridande av viss anslagspost i den för landsfiskalerna m. fl. gällande avlöningsstaten	30. 5	»	12. 6
335	Ang. anslag till bidrag till avlöningar åt distrikts- och reservbarnmorskor m. m.	30. 5	»	16. 6
337	Förslag till prisregleringslag, m. m.	30. 5	1 LagU	16. 6
336	Ang. anslag till statens hyresråd	2. 6	StU	18. 6
339	Förslag till förordning om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring (krigsfamiljebidragsförordning) m. m.	2. 6	StU 2 LagU	29. 6 22. 6
342	Ang. inrättande av statlig poliskår i Boden .	2. 6	StU 1 LagU	18. 6 19. 6
343	Ang. anslag till arbetsrådet m. m.	3. 6	StU	18. 6
345	Ang. gäldande av vissa ersättningar för vid jagarolyckan å Hårsfjärden förlorade enskilda tillhörigheter	2. 6	»	16. 6
348	Ang. bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring	2. 6	BankoU	16. 6
350	Ang. ändring av vissa bestämmelser i krigsavlöningsreglementet	2. 6	StU	18. 6
319	Ang. prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m.	3. 6	JU	18. 6
320	Ang. bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer m. m.	3. 6	StU	18. 6
321	Förslag till förordning ang. ytterligare utsträckning av Kungl. Maj:ts befogenhet att meddela förordnande jämlikt 1 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror, m. m.	3. 6	BevU	20. 6
338	Ang. anslag till prisrabatterning å vissa livsmedel	3. 6	StU	20. 6
341	Förslag till lag om kontroll av upplåtelse och överlåtelse av bostadsrätt m. m.	3. 6	2 LagU	16. 6
346	Förslag till förordning om trafikskatt	3. 6	BevU	17. 6
347	Ang. anslag till kristillägg för budgetåret 1942/43	3. 6	StU JU	18. 6 18. 6
351	Ang. försäljning av en statens järnvägar tillhörig fastighet i Kristinehamn	3. 6	StU	12. 6
352	Ang. vissa anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1942/43 .	3. 6	»	18. 6

1942 (forts.).

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
353	Förslag till lag ang. ändring i vissa delar av lagen den 30 maj 1873 (nr 31) om rikets mynt	3. 6	BankoU	30. 6
354	Ang. fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld m. m.	3. 6	•	16. 6
355	Ang. grunderna för uttagande av statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1942 m. m.	3. 6	BevU	20. 6
356	Ang. beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1942/43	3. 6	StU	18. 6
357	Förslag till förordning om värnskatt för budgetåret 1942/43	3. 6	BevU	20. 6
358	Ang. anslag till särskild ersättning för debitering av värnskatt för budgetåret 1942/43	3. 6	StU	18. 6
340	Förslag till förordning ang. ändring i vissa delar av förordningen den 28 juni 1941 (nr 591) om familjebidrag åt värnpliktiga m. fl., vilka drabbats av kroppskada	6. 6	BankoU	30. 6
344	Ang. anslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.	6. 6	StU	18. 6
349	Förslag till arbetstidslag för detaljhandeln, m. m.	6. 6	2 LagU	7. 7
359	Förslag till förordning ang. ändrad lydelse av 2 § förordningen den 17 juni 1938 (nr 370) om särskild skatt å förmögenhet m. m. ...	6. 6	BevU	20. 6
360	Förslag till lantarbetstidslag	6. 6	2 LagU	4. 7
361	Ang. beredande av sjukhusvård i Sverige åt krigsinvalider från Finland m. m.	6. 6	StU	18. 6
362	Ang. anslag till färdigställande av Sidsjöns sjukhus i Sundsvall	6. 6	•	18. 6
363	Förslag till lag om tillfällig förlängning av skyddstiden för litterära verk	12. 6	1 LagU	15. 6

Påskferier 25 mars—8 april

1943.

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
177	Ang. åtgärder till stödjande av odlingen av vissa kulturväxter	16. 3	JU	9. 6
178	Ang. försäkring för olycksfall i arbete av vissa tjänstepliktiga m. m.	20. 3	2 LagU	9. 4
179	Ang. centralisering av underhållstjänsten i fråga om intendenturmateriel m. m.	20. 3	1 SäU	4. 6
180	Ang. organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning	20. 3	»	4. 6
181	Förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1943/44	20. 3	StU	9. 4
183	Förslag till lag om förskottering av underhållsbidrag till barn (bidragsförskottslag)	24. 3	2 LagU	20. 5
184	Ang. ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott	24. 3	StU	1. 6
182	Ang. fortsatt tullfrihet för viss sjukvårds-, beklädnads- och sjuktransportmateriel	27. 3	BevU	8. 4
185	Förslag till förordning om särskilt undantag från skyldighet att utgiva lagfartsstämpel och skatt för gåva efter vissa lantmåteriförretningar inom Kopparbergs län	31. 3	»	21. 5
186	Ang. åtgärder för stödjande av odlingen av vissa köksväxter	31. 3	JU	9. 4
187	Ang. anslag till telefonstationsbyggnader i Hässelby villastad och i Lännersta	31. 3	StU	25. 5
188	Ang. reglering av sockermängden i riket m. m.	31. 3	» BevU JU	4. 5 9. 4 9. 4
190	Förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) ang. omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker, m. m.	3. 4	BevU	18. 5
189	Ang. förlängning av giltighetstiden för vissa tilläggstullar	7. 4	»	7. 5
191	Förslag till lag om tillsyn över hundar	7. 4	1 LagU	16. 6
192	Ang. statliga åtgärder för tryggnad av vedproduktionen m. m.	7. 4	StU	4. 6
193	Förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1943, m. m.	10. 4	BevU	1. 6
194	Ang. anslag till Statens sinnessjukhus: Avlöningar för budgetåret 1943/44 m. m.	10. 4	StU	21. 5
195	Ang. elektrifiering av järnvägslinjen Östersund—Storlien	10. 4	»	25. 5
196	Ang. anslag till tullverket för budgetåret 1943/44	10. 4	»	11. 6
197	Ang. anslag till kontrollstyrelsen	10. 4	»	18. 5
198	Ang. vissa anslag till hovrätterna, häradsrätterna och vattendomsstolarna	14. 4	StU-1 LagU	1. 6
199	Ang. anslag till ersättning för förfogande över vissa fartyg	14. 4	StU	21. 5

1943 (forts.).

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
200	Förslag till lag ang. statsmonopol å tillverk- verknig och import av tobaksvaror m. m.	14. 4	BevU- 1 LagU	27. 5
201	Ang. anslag till uppförande av byggnad för textilforskning m. m.	14. 4	StU	8. 6
202	Förslag till lag om krigsansvarighet för liv- och invaliditetsförsäkring	14. 4	2 LagU	20. 5
203	Ang. anslag till utförande av vissa gas-, vat- ten- och avloppsledninga r å Norra Djur- gården	14. 4	StU	8. 6
204	Ang. förvärv av Karlshamn—Vislanda—Bol- mens järnväg m. m.	14. 4	»	25. 5
205	Ang. bidrag till kristidsnämndernas verksam- het	14. 4	»	4. 6
206	Ang. anslag för budgetåret 1943/44 till bidrag till anordnande av skolbarnbespisning ..	14. 4	»	21. 5
209	Ang. statsbidrag till förlossningsvården samt den förebyggande mödra- och barnvården	14. 4	»	28. 5
210	Förslag till förordning om anställande av di- striktsbarnmorskor m. m.	14. 4	2 LagU	27. 5
207	Ang. vissa sjukvårds- och förlägningsfrågor i Karlskrona	30. 4	StU	11. 6
208	Ang. mark till kulspruteskjutbana för Väster- bottens regemente m. m.	30. 4	»	8. 6
211	Ang. överskridande av viss anslagspost i den för yrkesinspektionen fastställda avlönings- staten m. m.	30. 4	»	21. 5
212	Ang. det statsunderstödda bekämpandet av smittsam kastning hos nötkreatur	30. 4	JU	1. 6
213	Ang. överenskommelse om leverans av mul- och klövsjukevaccin från Danmark till Sve- rige	30. 4	»	25. 5
214	Ang. omorganisation av tandläkarinstitut m. m.	30. 4	StU	4. 6
215	Ang. anslag till August Abrahamssons stiftelse för slöjdläroarbildning	30. 4	»	28. 5
216	Förslag till grunder för dyrtidstillägg åt prä- ster m. m.	30. 4	1 LagU	7. 6
217	Ang. vissa anslag till folkskoleväsendet för budgetåret 1943/44	30. 4	StU	21. 5
218	Ang. anslag till Krigsrätterna: Avlöningar m. m.	30. 4	»	21. 5
219	Ang. anslag för undersökningar rörande för- bättrad vattenavrinning från Ringsjön i Malmöhus län	30. 4	JU	25. 5
220	Ang. ändrad organisation av det centrala sjukhusarkivet m. m.	30. 4	StU	25. 5
221	Ang. fortsatt disposition av vissa äldre reser- vationsanslag	30. 4	»	18. 5

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
222	Ang. vissa byggnadsföretag för armén och marinen m. m.	30. 4	StU	11. 6
223	Förslag till lag om allmänna vägar m. m. ...	4. 5	2 SäU	8. 6
224	Ang. den statliga vägorganisationen samt vissa vägväsendet berörande anslagsfrågor ...	4. 5	•	10. 6
226	Ang. överenskommelse med Vänersborgs stad om reglering av vissa brofrågor m. m.	4. 5	StU	25. 5
227	Ang. försäljning av statens järnvägar tillhöriga markområden i Södertälje och Luleå ..	4. 5	•	18. 5
225	Ang. vissa krigsfrivilligas förmåner vid sjukdom m. m.	8. 5	•	8. 6
229	Förslag till lag ang. fortsatt giltighet av lagen den 30 dec. 1939 (nr 934) om tjänsteplikt m. m.	8. 5	2 LagU	10. 6
231	Ang. anslag till särskilda åtgärder för främjande av skogsbrandskyddet	8. 5	JU	1. 6
232	Ang. inrättande av en överstyrelse för yrkesutbildning	8. 5	StU	11. 6
233	Ang. anslag för budgetåret 1943/44 till skolöverstyrelsen	8. 5	•	11. 6
228	Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 14 juni 1940 (nr 503) ang. upplösning av vissa sammanslutningar m. m.	11. 5	1 LagU	4. 6
230	Förslag till förordning om rätt att använda sackarin vid tillverkning av maltdrycker av andra klassen	11. 5	BevU	25. 5
234	Ang. ändrade pensionsbestämmelser för vissa barnmorskor, m. m.	11. 5	BankoU	1. 6
235	Ang. vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatsens 4:e HT för budgetåret 1943/44	11. 5	1 SäU	10. 6
236	Ang. överskridande av viss anslagspost i envar av de för riksförsäkringsanstalten, för länsstyrelserna, för landsfiskalerna m. fl., för poliskåren i Boden samt för luftskyddsinspektionen fastställda avlöningsstaterna ..	11. 5	StU	28. 5
239	Förslag till lag om avgifter för sjöfolks pensionering, m. m.	11. 5	BankoU	1. 6
240	Förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1942 (nr 459) ..	11. 5	2 LagU	27. 5
241	Ang. anslag till statens hyresråd	11. 5	StU	28. 5
242	Ang. fortsatt befrielse för riksbanken från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld m. m.	11. 5	BankoU	11. 6
248	Förslag till förordning ang. ytterligare utsträckning av Kungl. Maj:ts befogenhet att meddela förordnande jämlikt 1 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror, m. m.	11. 5	BevU	25. 5
237	Ang. förvärv för statens vattenfallsverks räkning av viss vattenrätt i Skellefte älv	12. 5	StU	4. 6

1943 (forts.).

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtanden
244	Ang. anslag till väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo	12. 5	JU	10. 6
245	Ang. anslag till uppförande av byggnader för järn- och metallforskning, m. m.	12. 5	StU	8. 6
246	Ang. prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m.	12. 5	JU	10. 6
247	Ang. bemyndigande att förordna om uttagande av viss tilläggstull å druv- och stärkelsesocker m. m.	12. 5	BevU	25. 5
250	Ang. skjutfält för Bergslagens artilleriregemente m. m.	12. 5	StU	21. 6
251	Ang. ytterligare utgifter för försvarsändamål å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43	12. 5	,	11. 6
252	Förslag till lag om villkorlig frigivning m. m.	12. 5	1 LagU	18. 6
249	Förslag till lag ang. förlängd giltighet av gällande indelning i ortsgupper jämlikt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering	15. 5	2 LagU	27. 5
253	Förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 20 okt. 1939 (nr 732) med särskilda bestämmelser ang. tillfällig vattenreglering	15. 5	,	4. 6
254	Ang. anslag till det civila luftskyddet för budgetåret 1943/44	15. 5	StU	4. 6
255	Ang. anslag för budgetåret 1943/44 till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning m. m.	15. 5	,	18. 6
256	Förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 5 och 6 §§ lagen den 24 mars 1916 (nr 90) ang. verkställighet av straffarbete och fängelsestraff	15. 5	1 LagU	7. 6
259	Ang. lokaler för vissa vägförvaltningar m. m.	15. 5	StU	18. 6
261	Ang. anslag för förvärv av aktierna i aktiebolaget Ceaverken, svenskt fotografiskt papper och film m. m.	15. 5	,	11. 6
262	Ang. medgivande att låta Svenska sällskapet för räddning av skeppsbrutne övertaga verksamheten vid lotsverkets livräddningsstationer på Gotland	15. 5	,	8. 6
257	Förslag till lag om fortsatt giltighet av allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 (nr 293)	18. 5	2 LagU	1. 6
258	Ang. anslag till försöksodling av gummiförande växter	18. 5	StU	18. 6
260	Ang. anslag till prisrabattering å vissa livsmedel m. m.	18. 5	,	18. 6
263	Ang. anslag till bidrag till sjukkassor m. m. .	18. 5	,	4. 6
264	Ang. understöd åt privatflyget	18. 5	,	8. 6
267	Förslag till förordning om skatt å vissa pälsvaror, m. m.	18. 5	BevU	10. 6

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
265	Förslag till lag om inskränkning med hänsyn till försvaret i rätten att avverka skog . . .	19. 5	JU	10. 6
266	Förslag till lag ang. fortsatt giltighet av lagen den 24 mars 1942 (nr 128) om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret	19. 5	2 LagU	1. 6
268	Förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 nov. 1914 (nr 383) ang. stämpelavgiften, m. m.	19. 5	BevU	17. 6
269	Ang. vissa anslag för budgetåret 1943/44 till dövstumskolorna m. m.	19. 5	StU	11. 6
272	Ang. statens bosättningslån	21. 5	»	11. 6
243	Ang. anslag till förbättrande av bostadsförhållandena	22. 5	»	18. 6
270	Förslag till lag ang. ändrad lydelse av 9 § lagen den 23 okt. 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes	22. 5	1 LagU	4. 6
271	Förslag till lag ang. ändrad lydelse av 2 § 2:o, 8:o, 14:o och 16:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt	22. 5	2 LagU	16. 6
273	Ang. anslag till medicinalstyrelsen och statens farmaceutiska laboratorium för budgetåret 1943/44 m. m.	22. 5	StU	18. 6
274	Förslag till lag ang. utsträckt tillämpning av lagen den 15 dec. 1939 (nr 856) om utbetalande av krigsriskersättning till sjömän . . .	22. 5	2 LagU	16. 6
275	Ang. vissa byggnadsfrågor m. m. inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.	22. 5	StU	18. 6
278	Ang. anslag till skogsstyrelsen m. m.	22. 5	JU	10. 6
279	Ang. ytterligare anslag till nybyggnad för svenska träforskningsinstitutet	22. 5	StU	8. 6
277	Förslag till lag ang. ändrad lydelse av 7 § lagen den 20 mars 1936 (nr 56) om socialregister	25. 5	2 LagU	1. 6
281	Ang. utbyggande av skolhemmet Hammargården i Stockholms län m. m.	25. 5	StU	8. 6
282	Ang. anslag till Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation för budgetåret 1943/44 .	25. 5	»	11. 6
283	Ang. anslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.	25. 5	»	18. 6
276	Förslag till förordning ang. tillämpning av vissa särskilda bestämmelser rörande taxeringsförfarandet år 1942 i fråga om taxeringsförfarandet år 1944	26. 5	BevU	4. 6
287	Ang. uppförande av bostäder för försvarets personal m. m.	26. 5	StU	16. 6
288	Förslag till förordning ang. ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 5 § förordningen den 13 dec. 1940 (nr 1 000) om allmän omsättningskatt	26. 5	BevU	10. 6
289	Ang. ersättning av statsmedel för taxeringsarbete i Stockholms stad för tiden 1 okt. 1943—30 sept. 1944	26. 5	»	4. 6

1943 (forts.).

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
290	Ang. anslag till kostnader för årlig taxering, m. m.	26. 5	StU	8. 6
280	Ang. förstärkning av utrikesrepresentationen och effektivisering av upplysningsverksamheten i Amerika m. m.	29. 5	»	11. 6
284	Ang. dispositionen av visst äldre reservationsanslag	29. 5	»	11. 6
285	Förslag till vissa ändringar i civila avlöningsreglementet, militära avlöningsreglementet och manskapsavlöningsreglementet m. m.	29. 5	»	11. 6
286	Förslag till vissa ändringar i lagen ang. civila tjänstnehavares rätt till pension, allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena samt folkskolans tjänste- och familjepensionsreglementen, m. m.	29. 5	BankoU	18. 6
291	Förslag till lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1943/44 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m.	29. 5	2 LagU	16. 6
292	Ang. anslag till bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd m. m. .	29. 5	StU	18. 6
293	Förslag till förordning ang. dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, m. m.	29. 5	2 LagU	18. 6
294	Ang. anslag till statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.	29. 5	StU	18. 6
295	Ang. anvisande av ytterligare medel för utbyggnad av staten tillhöriga gruvanläggningar i Malå socken m. m.	29. 5	»	11. 6
296	Ang. anslag till socialstyrelsens ordsombud för budgetåret 1943/44	29. 5	»	16. 6
297	Ang. anslag för budgetåret 1943/44 till ersättning till Stockholms stad för underhåll av fångar i stadens rannsakningsfängelse	29. 5	»	16. 6
298	Ang. anslag till landsfiskalerna m. fl.	29. 5	»	11. 6
299	Förslag till lag om viss begränsning av legitimation som tandläkare	29. 5	»	18. 6
300	Ang. anslag till anordnande av en mät- och avmagnetiseringsstation i Göteborg	29. 5	2. LagU	16. 6
301	Ang. anslag till länsstyrelserna för budgetåret 1943/44	29. 5	StU	11. 6
302	Ang. Skånska pansarregementets förläggning m. m.	29. 5	»	11. 6
303	Ang. anslag till pensionsstyrelsen	29. 5	»	16. 6
304	Ang. inköp av fastigheter för beskickningen i Washington och konsulatet i Minneapolis	29. 5	»	11. 6
305	Ang. anslag för budgetåret 1943/44 till organisationsundersökningar m. m.	29. 5	»	11. 6

Nr	Ä m n e	Tidpunkt för av- lämnandet	Utskott	Utlåtande den
306	Förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten	29. 5	1 LagU	8. 6
307	Ang. träffande av visst avtal med Eksjö stad	29. 5	StU	11. 6
308	Ang. iordningställande av ett för västkusten avsett bärgningsfartyg	29. 5	„	11. 6
309	Förslag till förordning om viss skattefrihet för krigsriskersättning till sjömän	29. 5	BevU	16. 6
310	Ang. fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag m. m.	29. 5	StU	11. 6
312	Förslag till lag om förlängd giltighetstid för ränte- och utdelningskuponger m. m.	29. 5	1 LagU	1. 6
311	Förslag till förordning om värnskatt för budgetåret 1943/44	1. 6	BevU	16. 6
314	Ang. slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1942/43	1. 6	StU JU	16. 6; 18. 6 16. 6
315	Ang. anslag för budgetåret 1943/44 till kristillägg samt till avskrivning av nya kapitalinvesteringar, m. m.	1. 6	StU BankoU JU	16. 6; 18. 6 10. 6; 18. 6 16. 6
316	Ang. beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1943/44	1. 6	StU	21. 6
317	Ang. grunderna för uttagande av statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1943 m. m.	1. 6	BevU	16. 6
318	Ang. Göta pansarlivgardes förläggning m. m.	1. 6	StU	18. 6
319	Ang. gäldande från anslaget till oförutsedda utgifter av vissa kostnader	1. 6	„	11. 6
320	Förslag till lag ang. begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension, m. m.	1. 6	2 LagU	21. 6
321	Förslag till förordning ang. ändrad lydelse av 2 § förordningen den 17 juni 1938 (nr 370) om särskild skatt å förmögenhet, m. m.	1. 6	BevU	16. 6
313	Ang. anslag till vissa reservtelefonstationer m. m.	2. 6	StU	16. 6
323	Förslag till förordning med särskilda bestämmelser beträffande taxering för inkomst av under år 1943 stormfälld skog	2. 6	BevU	16. 6
322	Förslag till lag ang. auktoriserad mätning av ved och annat virke, m. m.	4. 6	2 LagU JU	21. 6 21. 6
324	Förslag till lag om tillståndstvång för byggnadsarbete	4. 6	2 LagU	18. 6
325	Ang. försäljning av ett område av kronoegendomen Sveden nr 1 och 2 i Stockholms stad	4. 6	JU	16. 6
326	Ang. viss ombyggnad av tåg färjan Starke	4. 6	StU	16. 6
327	Ang. förbättring av Ljungbyheds flygfält	15. 6	„	21. 6

Särskilda yttranden.

Av Ordföranden:

»Såsom av betänkandet framgår hava de sakkunniga under förhandenvarande omständigheter saknat anledning att till övervägande upptaga den vidlyftiga frågan om ändringar i riksdagens budgetarbete. För egen del har jag biträtt denna de sakkunnigas uppfattning. Emellertid har jag funnit vissa mindre tillrättalägganden med fördel kunna genomföras, utan att prövningen av sagda huvudspörsmål på något sätt föregripes, detta i syfte att omedelbart vinna en mera sakkunnig utskottsbehandling av vissa ärenden, som — ehuru ej formellt av budgetnatur — dock äro av stor ekonomisk räckvidd för det allmänna. Jag åsyftar härvid de ecklesiastika avlönings- och beskattningsärendena. Den omständigheten, att frågor om lönereglering för biskopar, prästerskap och klockare ordnas genom lag, har föranlett, att hithörande ärenden inom riksdagen behandlas av lagutskott, medan de till sin natur klart falla inom statsutskottets behörighetsområde. Av samma skäl remitteras ärenden avseende kyrkoavgift eller församlingsavgift till lagutskott, ehuru de uppenbarligen i sak hänföra sig till bevillningsutskottets behörighetsområde. Detta kan enligt min mening icke vara en tillfredsställande ordning. Om Kungl. Maj:t skulle finna anledning sammanföra avlöningsreglementets föreskrifter i en lag, skulle statsutskottet enligt samma formella betraktelsesätt befrias från vidare befattning med hithörande spörsmål, vilka i stället komme att övertagas av lagutskott. Tankeexperimentet kan vara ägnat att belysa konsekvenserna av ett uteslutande formellt bedömande av spörsmålet.

Det har inför de sakkunniga upplysts, att första lagutskottet med tillfredsställelse skulle se, att de sakliga synpunkterna för framtiden bleve bestämmande.

Jag hade föreställt mig, att § 44 RO skulle medgiva en ändrad praxis beträffande utskottsbehandlingen av åsyftade ärenden, men vid överläggningar med herrar talmän och kamrarnas sekreterare har framgått, att möjligheter i sådant avseende knappast äro för handen.

Vid sådant förhållande har jag ansett mig nödsakad att yrka, att §§ 39—41 RO kompletteras på sådant sätt, att alla ärenden rörande reglering av biskoparnas, prästerskapets och klockarnas avlöningsförmåner uttryckligen skola tillhöra statsutskottets behörighetsområde, samt att ärenden rörande rikets eller församlings beskattning för kyrkliga ändamål skola hänvisas till bevillningsutskottet och ärenden rörande ecklesiastika emeritilöner till bankoutskottet, som redan nu handlägger ärenden rörande den ecklesiastika familjepensioneringen.»

Av herr *Herlitz*:

»1. *Beträffande utökningen av vissa ständiga utskott.* Då jag, i syfte att ett större antal av andra kammarens ledamöter måtte finna sysselsättning i de ständiga utskotten, biträdt de sakkunnigas förslag, har det varit med stor tvekan. Det kan befaras, att utökningen skall verka tyngande och försenande på utskottens arbete. Jag skulle också finna det beklagligt, om den av de sakkunniga föreslagna förändringen komme att lägga hinder i vägen för en fullt rationell lösning av spörsmålet om en reformering av riksdagens statsregleringsarbete. En sådan reform — som icke länge kan undanskjutas — kräver enligt min tanke, att ett större antal av kamrarnas ledamöter sysselsättas med hithörande ärendens beredning, vare sig detta sker genom en utökning av statsutskottets medlemsantal eller i samband med budgetarbetets fördelning på flera utskott än nu. För att åstadkomma detta torde det — då av första kammarens ledamöter knappast ett större antal än det av de sakkunniga förutsatta, eller 72, kan påräknas såsom ordinarie ledamöter i de ständiga utskotten (utom utrikesutskottet) — bliva nödvändigt att ånyo reducera ledamotsantalet i de av de sakkunnigas förslag berörda utskotten.

2. *Beträffande sammanträdestider och måltidsraster.* De sakkunnigas uttalande om att kammarplena böra taga sin början kl. 10 fm. kan jag icke biträda under annan förutsättning än att samtidigt lunchraster införas; det synes mig icke rimligt, att plena regelmässigt försiggå i 7 à 8 timmar utan avbrott. Jag hyser emellertid den övertygelsen, att de praktiska svårigheter, som ansetts möta mot anordnande av lunchraster, kunna övervinnas.

3. *Beträffande överlåtande av beslutanderätt till Kungl. Maj:t.* Lika litet som de sakkunnigas majoritet är jag beredd att framlägga förslag i detta ämne. Den korta tid som stått till förfogande har icke medgivit erforderliga utredningar och undersökningar. Jag håller emellertid före, att frågan om en riktig avvägning av riksdagens arbetsbörda är förtjänt av synnerlig uppmärksamhet. Frågan är särskilt brännande på statsregleringens område. Riksdagens prövning av statsbehoven (RF §§ 62, 64) sker stundom så, att mycket stora anslag ställas till Kungl. Maj:ts förfogande utan att villkoren för deras disposition angivas mer än i allra grövsta drag, men på andra områden så, att riksdagen med utomordentlig detaljriktighet och noggrannhet bestämmer, huru medlen skola användas. Man bör i detta hänseende eftersträva ett visst jämnmått, så att riksdagen å ena sidan bibehåller ett verkligt inflytande i stora och betydelsefulla frågor, men å andra sidan icke tynges och splittras genom befattningen med en mångfald smärre frågor av beskaffenhet att mera lämpa sig för förvaltningsorganen än för folkrepresentationen. Den avvägning, som här åsyftas, kan ej — utom på vissa begränsade områden (de sakkunnigas majoritet har angivit några sådana) — ernås genom fastställande av allmänna regler utan endast på det sätt, att i varje särskilt förekommande fall överdrifter i den ena eller andra riktningen undvikas. Det kommer härvid ej uteslutande an på vad Kungl. Maj:t föreslår. Den åsyftade avvägningen ernås ej, med mindre även riksdagen, på samma gång den hävdar sin uppgift att noggrannare, än nu ofta sker, bestämmer över utgifter av stör-

re räckvidd, å andra sidan också till någon del avstår från att i enskildheter reglera anslagens användning.»

Av herr *Hallén*:

»De sakkunniga ha föreslagit, att senkomna propositioner skola i vanlig ordning av kamrarna remitteras till vederbörande utskott, som sedan prövar, om propositionen skall sakbehandlas eller om dess granskning bör uppskjutas till nästkommande riksdag, då den skall behandlas med förtursrätt.

Jag anser, att med detta förfaringssätt syftet att kunna förhindra alltför långt utdragna riksdagar ej kan betryggande uppnås. Om i riksdagen en utbredd mening finnes, att vid en mycket sen tidpunkt en senkommen proposition icke borde upptagas till prövning, men vederbörande utskott vore villigt att i vanlig ordning behandla den, skulle de föreslagna åtgärderna för att åstadkomma en skälig begränsning av riksdagstiden kunna bli illusoriska. Ett mer betryggande sätt att nå detta mål vore, att talmanskonferensen, förstärkt med de ordinarie utskottens ordförande, bereddes tillfälle att avge yttrande till kamrarna, huruvida propositionen med hänsyn till arbetstiden borde sakbehandlas eller om därmed borde anstå till en följande riksdag, varefter kamrarna hade att fatta beslut om propositionen skulle realbehandlas eller om den skulle bordläggas till följande lagtima riksdag, en anordning, som även 1943 års konstitutionsutskott antytt som ett tänkbart sätt att lösa beredningen av uppskovsfrågor.

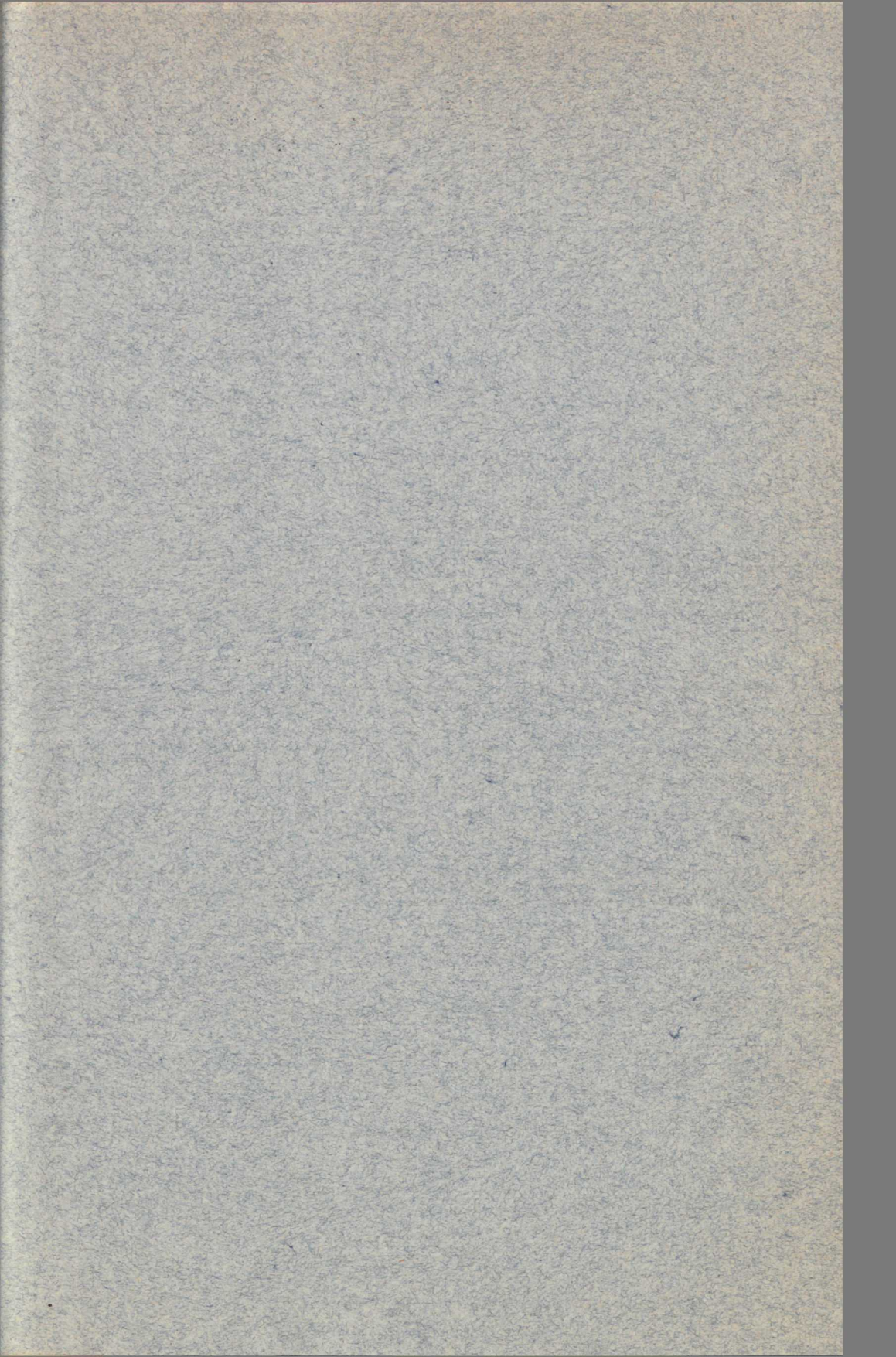
Vidare har jag ansett, att de åtgärder, som de sakkunniga föreslagit för att bereda talmännen bättre möjligheter att följa utskottens arbete och tillse, att utlåtandena i tämligen jämn ordning inkomma till kamrarna, motivera, att den på ovan angivna sätt förstärkta talmanskonferensen utrustas med befogenhet att fatta beslut och göra uttalanden, vilket icke minst med hänsyn till förslaget om talmanskonferensens yttrande om senkomna propositioner är nödvändigt.

Överhuvudtaget anser jag, att uppgiften att organisera riksdagsarbetet icke bör påvila talmännen ensamma utan bör i ovan angivna form ske i samråd med den förstärkta talmanskonferensen, som bör få fatta beslut om de framställningar till utskotten m. m., som kunna påfordras.»

Av herr *Skoglund*, som instämt i vad herr Herlitz i sitt särskilda yttrande anfört under punkt 3.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet och chefen för justitiedepartementet	3
I. Historisk återblick	5
II. Utgångspunkter och riktlinjer	10
III. Riksdagsarbetets omfattning och allmänna planläggning	13
1. Arbetsbördan i statistisk belysning	13
2. Arbetsmaterialets framläggande	17
3. Propositionsplan	20
4. Talmanskonferensen som arbetsledande organ	21
5. Uppskovsförfarande	23
6. Sessionstiden	27
IV. Utskottsväsendet.	
1. De ständiga utskotten	33
Antal och sammansättning	33
Kanslipersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden	35
Sammanträdestider	38
Utskottspresidier	38
2. De tillfälliga utskotten	39
V. Ärendenas behandling i kamrarna m. m.	43
1. Förenklat propositions- och motionsavlämnande	43
2. Bordläggning	44
3. Samtidig behandling av utskottsbetänkanden	45
4. Återremiss av utskottsbetänkanden	46
5. Interpellationer och enkla frågor	46
6. Kammardebatten	47
7. Sammanträdestider och måltidsraster	48
8. Delegation till Kungl. Maj:t av riksdagens beslutanderätt i vissa frågor m. m.	49
VI. Riksdagsmännens arvoden	52
VII. Sammanfattning	57
<i>Författningstexter</i>	
Förslag till ändringar i riksdagsordningen	61
Utkast till ändringar i reglementariska föreskrifter för riksdagen	65
Utkast till ändringar i ordningsstadgorna för kamrarna	66
Förslag till stadga om ersättning för riksdagsmannaupdragets fullgörande	66
<i>Tabeller</i>	
1. De ständiga utskottens sammanträdesfrekvens riksdagarna 1932, 1933, 1937, 1938, 1942 och 1943	70
2. Frekvensen av kamrarnas sammanträden och sammanträdenas längd (1932, 1933, 1937, 1938, 1941, höstsession, 1942 och 1943)	78
3. Propositioner, som avlämnats efter propositionstidens utgång (1932, 1933, 1937, 1938, 1942 och 1943)	85
<i>Särskilda yttranden</i>	
Ordföranden	111
Herr Herlitz	112
Herr Hallén	113
Herr Skoglund	113

Statens offentliga utredningar 1944

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen).

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Betänkande med förslag ang. revision av riksdagens arbetsformer [8]

Kommunalförvaltning.

Promemoria med förslag till lag med bestämmelser om allmänna behörighetsvillkor för vissa kommunala uppdrag m. m. [4]

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Betänkande ang. nykterhetstillståndet under krigsåren. [3]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Utredningar ang. ekonomisk efterkrigsplanering. 1. [7]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Jordbruksbefolkningens levnadskostnader. [1]
Betänkande med förslag till byordningar och instruktioner för ordningsmännen i lappbyarna. [6]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Amdlig odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Betänkande med förslag ang. långtjänstunderbefäl m. m. [2]
Betänkande med förslag till civill försvarslag m. m. [5]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.